

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra primární pedagogiky

Diplomová práce

Možnosti využití dopravní výchovy v mateřské škole

Possibilities of Traffic Safety Education of Kindergarten Children

Studijní program: Pedagogika předškolního věku (N PPP)

Vedoucí práce: PhDr. Jana Kropáčková, Ph.D.

Autor: Bc. Husáková Kateřina

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Možnosti využití dopravní výchovy v mateřské škole vypracovala pod vedením vedoucího diplomové práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato diplomová práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne.....

Podpis:

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala paní PhDr. Janě Kropáčkové, Ph.D. za její odborné rady, připomínky a trpělivost při konzultacích této diplomové práce, jež byly pro mě velice přínosné. Dále bych chtěla poděkovat paní Jarmile Hricové, ředitelce mateřské školy, která mi umožnila realizaci mého programu a předávala své rady a zkušenosti z praxe. Velké díky patří mým rodičům a příteli, kteří mě podporovali nejen při tvorbě DP.

Obsah

ÚVOD	6
1 TEORETICKÁ ČÁST	8
1.1 Předškolní výchova	8
1.1.1 Dopravní výchova v mateřské škole.....	9
1.1.2 Obsah dopravní výchovy v mateřské škole dle věku dítěte.....	12
1.2 Organizace působící v oblasti dopravní výchovy	15
1.2.1 BESIP	15
1.2.2 Bezpečná školka	16
1.2.3 Projekt ALARM	17
1.3 Dopravní výchova v dostupné metodické literatuře	18
1.4 Představení programu Dopravní výchovy pro rodiče s dětmi.....	25
1.5 Shrnutí teoretické části.....	31
2 PRAKTICKÁ ČÁST.....	32
2.1 Cíle a výzkumná otázka.....	32
2.2 Metody a organizace šetření.....	32
2.2.1 Výzkumný vzorek.....	33
2.3 Analýza dokumentů školních vzdělávacích programů mateřských škol ve městě Děčíně	34
2.4 Vyhodnocení rozhovorů a dotazníků	39
2.5 Realizace programu dopravní výchovy pro rodiče s dětmi	48
2.5.1 Představení MŠ K. H. Borovského v Děčíně.....	48
2.5.2 Změny v připraveném programu	48
2.5.3 Vyhodnocení programu rodiči a dětmi	60
2.5.4 Možnosti přizpůsobení programu pro malou/velkou MŠ, pro malé či velké děti.....	62
2.6 Shrnutí výsledků práce	63
3 DISKUSE.....	65
ZÁVĚR	67
LITERATURA.....	71
ELEKTRONICKÉ ZDROJE	72
SEZNAM TABULEK.....	74
SEZNAM GRAFŮ	74
SEZNAM PŘÍLOH	74

Seznam použitých zkratk

BESIP – bezpečnosti silničního provozu

IZS – integrovaný záchranný systém

MŠ – mateřská škola

RVP PV – Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

RVP ZV – Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

ZŠ – základní škola

ÚVOD

Diplomová práce pojednává o možnostech využití dopravní výchovy v mateřské škole (MŠ). Dopravní výchova je jednou z důležitých oblastí, neboť ovlivňuje životy všech účastníků silničního provozu. Položení správných základů již v předškolním věku je proto v dnešní době nezbytně důležité.

Mnohokrát jsem se však setkala s lhostejností některých rodičů v dodržování pravidel silničního provozu. Při práci s dětmi mě pak velmi překvapilo, jak málo toho znají o správném chování v silničním provozu. V bakalářské práci jsem proto na základě průzkumu ve vybraných mateřských školách města Děčín sestavila program dopravní výchovy, který jsem směřovala hlavně na rodiče s dětmi. V diplomové práci bych v tomto tématu chtěla pokračovat a připravený program realizovat a evaluovat.

Cílem práce je proto realizace programu dopravní výchovy pro děti a rodiče v MŠ, analýza dokumentů školního vzdělávacího programu mateřských škol města Děčín, průzkum metod a programů, které jednotlivé mateřské školy pro dopravní výchovu používají.

Teoretická část se zabývá objasněním pojmů jako je výchova a její chápání v předškolním věku, co zahrnuje pojem dopravní výchova, že je to příprava osob na bezpečný pohyb v silničním provozu. Popisují, jaká je její historie. Rozdělují dopravní výchovu vzhledem k věku předškolního dítěte. V další kapitole popisují, jaké organizace se zabývají dopravní výchovou v předškolním věku a co nabízejí. Dále rozebírám dostupnou metodickou literaturu v oblasti dopravní výchovy pro předškolní děti. Porovnávám Metodiku dopravní výchovy v předškolním věku z roku 1973, Metodiku dopravní výchovy v předškolním věku dítěte z roku 2008 a Výukový stojan – Dopravní výchova pro mateřské školy z roku 2013. Všechny tři analyzované zdroje využívají zkušeností naší nejvýznamnější organizace BESIP. Tyto zdroje porovnávám i vzhledem k RVP PV. V poslední kapitole teoretické části popisují program dopravní výchovy pro děti a rodiče, který jsem sestavila ve své bakalářské práci.

V praktické části navazuji analýzou školního vzdělávacího programu mateřských škol města Děčín z hlediska začlenění dopravní výchovy a sleduji, kolik času a v jakém období věnují jednotlivé MŠ dopravní výchově. Na základě rozboru dostupné metodické literatury a porovnání s RVP PV a analýzy školních vzdělávacích programů jsem mohla pomocí

dotazníků a rozhovoru porovnat, co vše jednotlivé mateřské školy používají za metody a programy při výuce dopravní výchovy. Ke konci celé práce popisují jednu z metod využití dopravní výchovy v mateřské škole, konkrétně program „Dopravní výchovy pro rodiče s dětmi“, který byl realizován v MŠ K. H. Borovského v Děčíně, a rozdíly při jeho realizaci proti plánu, který byl sestaven v bakalářské práci. Celý jeho průběh i s fotodokumentací je uveden v příloze diplomové práce.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Předškolní výchova

Výchova je celoživotní proces, kterým člověk prochází, aniž by záměrně chtěl. V dětství je vychováván svou rodinou a okolím, později sám vychovává své potomky a děti ve svém okolí. Člověk většinou působí obdobným způsobem, jako bylo kdysi působeno na něj. Přejímá určité zvyky a postupy, aniž by si to kolikrát uvědomoval. Ne vždy je vychováváno tím správným směrem. Vychováváme hlavně vlastním příkladem. Nejdůležitější je položit dobré základy již v dětství. Základy, na kterých se později může dobře stavět a které utvoří dnešní společnost. Průcha uvádí ve své publikaci, že výchova je „*proces záměrného působení na osobnost člověka s cílem dosáhnout pozitivních změn v jejím vývoji.*“ (Průcha, 2001, s. 277).

Průcha, Walterová, Mareš (2001), Vágnerová (1996) i Koťátková (2008) uvádějí, že předškolním věkem bývá zpravidla chápáno období od 3 do 6 let. Toto období končí nástupem do školy a touhou učit se.

Předškolní dítě je nejvíce ovlivňováno a vychováváno svou rodinou. Po nástupu do mateřské školy však výchovnou úlohu na sebe přebírá i tato instituce. Hájek, Hofbauer, Pávková (2008) i Bečvářová (2003) popisují, že mateřská škola má doplňovat rodinnou výchovu. Dítě v ní má mít dostatek podnětů k všestrannému harmonickému rozvoji a v učení znalostí a dovedností postupně navazovat na ty, které již získalo. Mateřská škola učí dítě ovládat jeho citové projevy a přijímat formální autoritu učitelky, rozvíjet osobnost dítěte k samostatnosti a nahlížet na něj jako na jedinečnou osobnost s jejími právy a potřebami. MŠ má převádět dítě od hry ke školnímu vyučování, které na mateřskou školu navazuje.

První česká mateřská škola vznikla v roce 1869 v Praze u sv. Jakuba. Zaměřovala se hlavně na výchovnou část působení na dítě. V té době bylo pedagogické působení natolik významné, že se reformátor K. S. Amerling snažil předškolní výchovu prosadit do školského systému jako povinnou. Roku 1948 se díky zákonu mateřská škola zařadila do školské soustavy. (Bečvářová, 2003).

Od roku 2004 je oficiálně mateřská škola součástí vzdělávacího systému. Od tohoto roku je v platnosti rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Všechny mateřské školy tak mají povinnost vypracovat si svůj školní vzdělávací program, který vychází z principů RVP PV. (Koťátková, 2008).

1.1.1 Dopravní výchova v mateřské škole

Dopravní výchova připravuje osoby na bezpečný pohyb v silničním provozu. Začíná už tehdy, když je dítě poprvé vedeno za ruku v silničním provozu.

Vágnerová (1996), Havlík (2005) i Límová (2006) se shodují v tom, že ve výchově dítěte mají nezastupitelné místo hlavně rodiče. Ti jsou pro své dítě vzorem a vkládají mu základní formu chování. Dítě napodobuje chování osob, které mu jsou něčím blízké. Nevědomky tak přejímá jejich jednání i gesta. Na pozitivním základě se snáze ukotví chování v dopravě. Při komentování svého chování udělá rodič pro dítě více než učitelka ve třídě.

Prostřednictvím situačního a prožitkového učení si dítě dobře osvojí pravidla silničního provozu. Henrichová (2006) i Štikar, Hoskovec a Šmolíková (2006) se shodují v tom, že kvalitní, přehledná a přitažlivá výchova v předškolním věku ovlivní člověka na celý život. Protože právě v předškolním věku člověk získává a fixuje základní znalosti a zkušenosti ze všech oblastí činností a vědomostí.

Předškolní dítě ještě není zralé na samostatný pohyb v dopravním prostředí, ale právě systematickou výchovou jej můžeme připravit. Mateřská škola má doplňovat rodinnou výchovu, zajistit podnětné prostředí a poskytovat odbornou péči. MŠ dětem poskytují přiměřené znalosti a dovednosti v potřebném rozsahu přizpůsobeném vývojové úrovni dítěte. Dítě se již zapojuje do silničního provozu jako chodec. Je proto důležité mu dát základní znalosti chování v tomto směru. S dětmi se probírá například bezpečné chování při pobytu venku, chování na chodníku, stranová orientace (pravá a levá strana), pravidla pro chování na přechodu, barvy semaforu, pravidla při přecházení vozovky, základní význam vybraných dopravních značek, ale i jízda na dětských prostředcích, jako jsou koloběžky, odrážedla či tříkolky. Jako prvňáček bude do školy docházet samostatně. Postupně se doprava začne dítěte týkat mnohem více. Začne se učit jízdě na kole či kolečkových bruslích a od 10 let již může samo na silnici jako cyklista. V tomto věku by již mělo bezpečně ovládat pravidla silničního provozu. Avšak mnohdy tomu tak není a stávají se nehody, kterým by se dalo včasnou výchovou předejít. Dítě je v hustém provozu velmi ohroženo. Z hlediska fyzického růstu je malé a není vidět. Má horší prostorovou orientaci než dospělí a nedokáže odhadnout rychlost vozidla.

Výrazný podíl na zavinění dopravních nehod má lidský faktor. Tento prvek se podílí či spolupodílí na téměř 95 % všech nehod. Děti se na začátku školní docházky, především pak v 1. ročníku, chovají velmi podobně jako děti v předškolních zařízeních a mají i podobné

úrovně vývoje. Stále ještě nemají kompletně vyvinuté sluchové a zrakové vnímání. Pokud nejsou dostatečně seznámeni s bezpečnou cestou do školy, stávají se snadno přímými účastníky dopravních nehod, nejčastěji na přechodech pro chodce nebo v době, kdy přecházejí vozovku. Jednou z možností zvrácení nepříznivého vývoje je včasná aplikace komplexního systému dopravní výchovy dětí od nejútlejšího věku právě v mateřské škole. Dopravní výchova má vést k jednání, které zabrání riziku nehody a ohrožení života svého i ostatních.

Na předškolní vzdělávání navazuje vzdělávání na prvním stupni základních škol. Zde má dopravní výchova asi svůj největší význam. Je součástí jednotlivých předmětů. V první a druhé třídě se klade důraz především na dítě jako chodce a postupně se ve čtvrté třídě přechází k dítěti jako cyklistovi, který již od deseti let smí samostatně do silničního provozu. Na druhém stupni se téma cyklisty rozšiřuje a doplňuje o další vědomosti a dovednosti. Hlavní význam mají přitom pravidla silničního provozu. (Štikar, Hoskovec, Šmolíková, 2006).

Dopravní výchova je nepostradatelnou součástí vzdělávání dětí i dospělých. V dnešní době je znalost pravidel provozu na pozemních komunikacích až nutností k přežití. Správným působením v této oblasti se dá předejít mnohým dopravním nehodám i jejich smrtelným následkům. (Límová, 2006).

Historie dopravní výchovy

Již počátkem 30. let 20. století se vědělo, že motorismus nebude mít jen kladný důsledek pro společnost. Podle tehdejších policejních statistik nehod a úrazů, způsobených vozidly, utrpělo v Praze v roce 1931 lehké zranění 3263 osob, těžké 1122 osob a 48 lidí tehdy na silnicích hlavního města zahynulo. V té době se v Praze pohybovalo kolem 26 000 vozidel. Nehodovost stoupala, společnost tuto situaci vzala na vědomí a začala se jí vážně zabývat. Tehdy se profesionálně bezpečností silničního provozu a výchovou k dopravní bezpečnosti zabývaly tři instituce. Byly to Autoklub republiky Československé (ARČs), Elektrické dráhy a autobusy hlavního města Prahy a Dopravní úřad policejního ředitelství v Praze. Zabývaly se podobnými otázkami jako v současné době, mj. problémem nehodovosti dětí a mládeže spojeným s nutností školního a mimoškolního dopravně-výchovného soustavného vzdělávání. S rozvojem motorismu bylo v průběhu času k řízení vozidla nutno získat znalosti o pravidlech silničního provozu a speciálního oprávnění na základě složení zkoušek. Začaly se vyvíjet dopravní značky a světelná signalizační zařízení. K vyučování řízení dopravního prostředku

bylo potřeba též zvláštních povolení. Profesionální řidiči museli procházet psychotechnickými testy. Díky tomu se podařilo snižovat počet dopravních nehod. V září roku 1932 se široká veřejnost poprvé seznámila s dopravně-výchovnou problematikou. Národní komitét pro vědeckou organizaci v Praze uspořádal „bezpečnostní týden spojený s ochranou před úrazem a požárem“. Týden byl obohacen o výstavy, které se v té době těšily obrovské popularitě. Prvky dopravní bezpečnosti byly začleňovány v celkovém chápání bezpečnosti hlavních oblastí lidské pracovní činnosti. V expozici Autoklubu republiky Československé byl prezentován bohatý materiál jejich práce. Cílem bylo zvýšit povědomí návštěvníků o bezpečnosti na silnicích a ukázat všechny druhy výstražných značek, které autoklub nechal postavit na státních silnicích. Po necelých třech letech Autoklub republiky Československé otevřel v Praze novou výstavu s názvem „Výstava dopravní bezpečnosti“. Na výstavních panelech ukazoval, jak byla v uplynulém období prováděna dopravní výchova dětí a mládeže na školách a v kurzech přímo v budově Autoklubu. Šlo o tzv. „Hodinky bezpečnosti“. Výuka byla prováděna s maximální názorností a s pečlivě připraveným obsahem vyučovací látky. Pro venkovské školy byly tyto „hodinky“ vysílány rozhlasem. Termín dopravní výchova poprvé použil F. A. Elstner ve svých „hodinkách“ v roce 1935. Dopravní výchova byla v té době nadčasová a uvědomovala si cenu lidského života. (Límová, 2006).

V letech 1969 – 2004 u nás bylo vydáno přes 70 výukových materiálů pro mateřské a základní školy. Většinou to byly pracovní listy a sešity, hry a prvouky. Nejstarším vydaným dílem, které se ještě nedávno používalo, byla „Metodika dopravní výchovy v předškolním věku“. I přes slibný začátek se po roce 1989 dopravní výchova začala vytrácet. Zlepšení v této oblasti nastalo při zavedení rámcového vzdělávacího programu, který začleňuje části dopravní výchovy do jednotlivých vzdělávacích oblastí. V současné době patří ČR k zemím s nejhorší úrovní dopravní nehodovosti jak v rámci EU, tak v rámci OECD. (Provalilová, 2009).

V současnosti je výuka dopravní výchovy na českých školách plně v působnosti každé z nich. Proto se v oblasti dopravní výchovy snaží pomoci velké množství institucí. Mezi nejvýznamnější patří BESIP (BESIP - zkratka pro BEzpečnost SIlničního Provozu). Poprvé se tato zkratka objevila v roce 1967). Mezi další organizace zabývající se dopravní výchovou patří Centrum dopravního výzkumu, Goodyear aj.

1.1.2 Obsah dopravní výchovy v mateřské škole dle věku dítěte

„K dosažení výchovného cíle je třeba určit přesně obsah a příslušné účelné formy a metody výchovy pro jednotlivé věkové skupiny, přičemž lze rozlišovat podle dlouhodobé výchovné náplně a aktuálního obsahu dopravní výchovy.“ (Štikar, Hoskovec, Šmolíková, 2006, s. 103).

Děti předškolního věku ještě nejsou plně schopny se orientovat v dopravním provozu. Nedostatkem zkušeností se prodlužuje čas pro vnímání a rozpoznání, jejich vnímání je ještě subjektivně zkreslující. Malá výška jim ubírá na rozhledu, děti nejsou tolik vidět a nedokážou ještě bezpečně rozeznat směr zvuku. Proto je důležité, aby se pohybovaly v doprovodu dospělé osoby nebo starších sourozenců. Průběžně tak dítě učíme zvládat jednotlivé situace, které mohou v dopravním provozu nastat. Šrůtková (1973) uvádí, že asi nejúčinnější metoda je metoda vysvětlování. Nikoli však dospělá osoba dítěti, ale dítě dospělé osobě vysvětluje, proč nesmí vkročit na přechod, když svítí červená, co by mohlo nastat, kdyby náhle vstoupilo před auto, a jiné situace. Dle RVP PV se dítě v tomto věku učí především hrou, důležité je i situační a prožitkové učení.

Havlík (2005), Štikar, Hoskovec i Šmolíková (2006) uvádějí, že u nejmenších dětí bude forma dopravní výchovy pouze praktická. Dospělý vede dítě za ruku, v hustém provozu nesmí dvouleté dítě pustit z ruky, protože nebezpečí téměř nevnímá.

Zprvu je dítě řízeno citovou reakcí. Postupně přechází v chování, které se neřídí okamžitou situací. Z impulzivitu, spontánnosti, nedostatku předvídání často dochází k náhlé změně chování. To je pro ostatní účastníky silničního provozu obtížně předvídatelné. Proto je potřebná předběžná příprava pro dopravní výchovu, jež zahrnuje rozvoj smyslů, obratnosti, pohybové koordinace, učení k samostatnosti, odvaze a respektu k pravidlům. Důležitá je i reakce na pokyn dospělého. Toto vše tvoří základy pro další dopravní výchovu, která je brána jako celoživotní proces. Dítě předškolního věku se učí především dovednosti a návyky, jež ovlivní jejich vlastní postoje a jednání potřebné k bezpečnému pohybu v silničním provozu, neboť jsou v provozu prozatím v roli chodce. (Límová, 2006).

Následující věkové a obsahové členění je nutno chápat jako orientační. Každé dítě se jinak vyvíjí a vzhledem k okolí, v němž dítě žije, se obsah též přizpůsobuje jeho potřebám. Důležité je učit prostřednictvím činnosti a jednání. Nacvičovat orientaci v dopravních situacích v bezpečném prostředí.

Ve věku tři až čtyř let se dítě učí vše formou hry. Při vycházkách si osvojuje orientaci v dopravním provozu. Chodník patří chodcům a silnice vozidlům. Dítěti se vštěpuje, že silnici nesmí samo přecházet ani si u ní nesmí hrát. To smí jen na bezpečném místě, jako je hřiště, zahrada, nebo tam, kde určí dospělá osoba (např. za panelákem). Vytváříme u dítěte reakce na povel dospělého, reakce na znamení „*jdí, běž, stůj*“ (v tomto věku mají děti ještě potíže s rychlým zastavením pohybu vpřed). Vytváříme také reakce na světelné signalizační zařízení (semafor). Učíme dítě, jak se správně používá přechod pro chodce, pokud v blízkosti nějaký je, že se na něm nesmíme zdržovat. Děti se pomocí obrázků, televize a pozorováním skutečnosti učí poznávat dopravní prostředky a pojmenovávat je. Již v tomto věku se mohou děti učit jezdit na tříkolce, koloběžce či odrážedle. Postupně zařazujeme i trochu teorie. S věkem rozvíjíme i smysly, to znamená všimnout si provozu a poslouchat jeho ruch. (Husáková, 2012).

Ve věku čtyř až pěti let by děti již měly bezpečně reagovat na pokyn dospělého a vědět, že se s míčem nehraje v blízkosti silnice ani mezi zaparkovanými auty. S dětmi si i nadále osvojujeme základní pravidla chování na ulici, jako je rozhlédnout se před přecházením, nezdržovat se na vozovce. Dále upevňujeme znalosti o používání chodníku a přechodů pro chodce. Děti se stále učí znát význam barev světelného signalizačního zařízení (semaforu) a správně na ně reagovat. Jednotlivé druhy dopravních prostředků by již měly poznávat bez větších obtíží. Učí se jejich účel. Ve veřejných dopravních prostředcích by již měly umět se chovat. Začínáme děti seznamovat se základními dopravními značkami, které jsou důležité pro chodce, jako je stezka pro chodce, přechod pro chodce, podchod či nadchod, a jiné, se kterými se na ulicích běžně setkávají. V tomto věku již děti rozeznají jednotlivé složky integrovaného záchranného systému jak podle uniformy, tak i podle jejich dopravních prostředků. Vědí, co znamená, když vozy houkají a bliká výstražné světlo modré barvy. Vědí, že ještě nesmí samy na kole na silnici. Často se ještě objevuje rozdíl mezi znalostí správného chování a skutečným chováním. (Husáková, 2012).

Ve věku pět až šest let již s dětmi upevňujeme všechny získané znalosti a dovednosti, jako jsou pravidla při pohybu na ulici, využívání pravé strany chodníku k chůzi a pravidla při přecházení přes silnici. Dodržujeme zásadu zastavit se před vstupem do silnice, rozhlédnout se vlevo, vpravo a až poté přecházet ulici, pokud nic nejede, nebo auto stojí. V tomto věku již děti umí pohotově a včas reagovat na světelné signály na signalizačním zařízení. Učíme je další dopravní značky, které se týkají chodce, a orientaci i mezi značkami svislými

a vodorovnými. Dopravní prostředky již děti rozlišují i dle místa jejich pohybu (na zemi, ve vzduchu, ve vodě a v podzemí) a dle pohonu na motorová a nemotorová. Znájí jejich účel a umí pojmenovat osoby, které tento dopravní prostředek řídí. Děti učíme význam a funkce některých částí vozidel, např. k čemu slouží osvětlení, směrová světla apod. V tomto věku by již děti měly ovládat správné chování v dopravních prostředcích, jak v soukromých (musí sedět v autosedačce a nerušit řidiče), tak hlavně ve veřejných (při nastupování a vystupování). Děti by si měly vyzkoušet jízdu všemi dopravními prostředky a znát, jak vypadá zastávka autobusu nebo železniční nádraží. Učíme děti znát nejbližší a nejbezpečnější cestu z MŠ domů a naopak. Vedeme je k tomu, aby uměly v případě nehody vyhledat dospělého a požádat o pomoc. Stále zábavnou formou podáváme například i informace o podstatě pestrého oblečení a významu odrazek a reflexního materiálu. Na dopravním hřišti by se již měly děti umět samostatně pohybovat a vědět, že na kole mají vždy nosit helmu a k čemu slouží. S dětmi nadále rozvíjíme pozornost, pohotovost, obratnost a postřeh při hrách s dopravní tematikou. Učíme je vnímat nejen zrakem, ale i sluchem. Využíváme nejrůznější didaktické pomůcky a materiály k ověření a prohloubení znalostí o dopravě. (Anon, 1978).

Stranová orientace (pravá a levá strana) není ještě ani v první třídě upevněna. Děti vědí o pravidlech, jež mají dodržovat při přecházení ulice či přecházení u semaforu. Znájí hlavní dopravní značky, ale neuvědomují si, jakým způsobem by je měly respektovat. Výklad si přebírají po svém. Havlík ve své knize uvádí moc pěkný příklad: „*Výpověď pětiletého hochy, čekajícího bezradně na okraji chodníku na dotaz, proč nepřechází? Paní učitelka říkala, že smíme přejít na druhou stranu, až auto přejede, ale tady ještě žádné auto nepřejelo.*“ (2005, s. 128).

Je důležité s dětmi vše procvičovat prakticky ve skutečném prostředí. Dítě předškolního věku má abstraktní vnímání na velmi nízké úrovni. I když umí dobře pojmenovat dopravní značky, pravidla pro chování na semaforu či pro chování v dopravním prostředku, není ještě jisté, že vše v praxi dobře využije. Pro bezpečnost silničního provozu je důležité, aby se děti setkávaly s provozem a např. dopravní značky nejen pojmenovávaly, ale zkoušely si, jak se u které značky mají chovat.

1.2 Organizace působící v oblasti dopravní výchovy

„V současné době se problematikou dopravní výchovy zabývá celá řada subjektů: školy a školská zařízení, Ministerstvo dopravy ČR a jím iniciované organizace, kraje, obce, Policie ČR, domy dětí a mládeže a některé nevládní organizace. Všechny tyto subjekty vyvíjejí na poli dopravní výchovy určitou činnost. Vzhledem k jejich samostatnosti však není koordinována a jednotlivé aktivity na sebe jen volně navazují.“ (Límová, 2006, s. 7).

Mezi nejvýznamnější organizaci u nás jistě patří BESIP.

1.2.1 BESIP

Je to zkratka pro BEzpečnost SIlničního Provozu. Tato organizace vznikla v roce 1967. Cílem bylo vybudování systému dopravní výchovy, který by provázel občana po celý život od předškolní výchovy přes dopravní výchovu školní, vícefázový výcvik řidičů až ke specifickým formám pozornosti věnované zejména seniorům. V 70. letech se BESIP staral o různé osvětové aktivity v oblasti dopravní výchovy. Vytvářel ucelený výukový materiál od mateřských škol po střední školy. Následně zkoušel teoretické znalosti v praxi na dětských dopravních hřištích, která vyvíjel. Jejich snahou bylo a je vybudovat hodnotový žebříček dětí a mladých lidí, který ovlivňuje jejich postoj jako budoucího účastníka silničního provozu. (BESIP, 2012).

Nyní se mj. snaží o přijetí některých nutných změn v legislativní oblasti provozu. Stará se o národní strategii bezpečnosti silničního provozu, kterou vytváří, koordinuje a následně vyhodnocuje. (V současnosti je národní strategie postavena pro období 2011 – 2020. Cílem je snížit počet usmrcených osob v silničním provozu na úroveň průměru evropských zemí a současně oproti roku 2009 snížit o 40 % počet těžce zraněných osob.)

BESIP i nadále pokračuje ve vybudovaném systému dopravní výchovy. Můžeme ho vidět za akcemi typu „Domluvme se!“, televizními spoty „Nemyslíš, zaplatíš!“, „Bezpečnost na železničních přejezdech“, „Nová pravidla“ a jiné. V posledních letech vydal mnoho didaktického materiálu v oblasti dopravní výchovy pro cílové skupiny od mateřských škol, přes 1. stupeň základních škol až po střední školy. Dopravní výchova pro děti předškolního věku je v této organizaci zaměřena na děti jako chodce s doprovodem a na děti jako pasažéry v autě. V těchto oblastech se u dětí snaží zajistit *„vědomosti a zkušenosti z oblasti dopravní výchovy k vytváření správných návyků, vztahů k okolí a k lidem, vštěpovat jim ukázněnost, vztah ke zdraví, opatrnost, snaží se rozvíjet vlastnosti, které ovlivňují reakci dětí při chování v určitých situacích (dopravních), tj. paměť, pozornost, soustředěnost, ukázněnost,*

ohleduplnost, vnímání i orientaci v prostoru a čase, vnímání nebezpečí, výcvik prospěšný jejich bezpečnému pobytu venku, v silničním provozu.“ (BESIP, 2012).

Jako hlavní metodu pro práci s předškolními dětmi volí hru, pozorování (vycházky), hádanky a soutěžení. To vše zábavnou formou tak, aby si děti ani neuvědomily, že se vlastně učí. Důležitá je však spolupráce s rodinou. Tato organizace má množství propagačního materiálu, které slouží jako pomůcky k dopravní výchově, např. skládanky, pexeso, omalovánky, motivační předměty (odrazky, reflexní prvky), videokazetu (Malina), programy v TV (večerníčky), knihu pro děti a rodiče. Pro základní vzdělávání má BESIP daleko konkrétnější rozpracování než je uvedeno v RVP pro ZV. Mezi další organizace působící v oblasti dopravní výchovy jsou Bezpečná školka a Projekt ALARM.

1.2.2 Bezpečná školka

Projekt společnosti Goodyear Bezpečná školka pomáhá dětem zvládnout základy bezpečného chování v rámci silničního provozu. Zaměřila se především na lepší osvětu, prevenci a zlepšení viditelnosti dětí předškolního věku. (Goodyear, 2012).

Společnost Goodyear v rámci prevence pro nejmenší vytvořila v roce 2008 projekt „Bezpečná školka“, který se prostřednictvím různých aktivit snaží o formování bezpečných vzorců chování u dětí z mateřských škol. Cílem projektu je zvyšovat bezpečnost, vybavit vybrané mateřské školy na území České republiky reflexními vestami pro zvýšení viditelnosti a tím i bezpečnosti dětí při pohybu na dopravní komunikaci. Jednou z dalších činností této organizace je osvěta v oblasti používání těchto vest a působení na děti z mateřských škol v rámci výchovy ve smyslu správného chování v silničním provozu. Mateřské školy registrované do projektu získávají také další edukační předměty, s jejichž pomocí jsou děti seznamovány s dopravními riziky. Goodyear vytvořil pro děti i pohádkové divadelní roadshow po českých i slovenských mateřských školách. Pohádka „Kašpárkova dopravní výchova“ seznamuje děti zábavnou formou se základními dopravními značkami a dalšími pravidly chování v silničním provozu. Do tohoto projektu se mohou jednotlivé MŠ zapojit pomocí webových stránek, kde jsou připraveny další soutěže a akce. Rodiče tam naleznou informace, jak s dítětem bezpečně cestovat, a množství online her, omalovánek a kvízů pro děti.

Přínosem projektu není pouze zvýšení viditelnosti dětí, ale samotné nošení reflexních vest u dětí vzbuzuje zájem o problematiku chování v rámci silničního provozu, učitelky a vychovatelky z mateřských škol mají díky vestám možnost dětem vysvětlit rozdíl mezi

pohybem na silnicích a na hřišti či v parku a demonstrovat důležitost odlišného chování v silničním provozu. Kromě toho používání reflexních vest dětmi usnadňuje život i řidičům, kteří děti vidí v daleko větším předstihu a mohou uzpůsobit svůj styl jízdy. Podle výzkumu, srovnávajícího viditelnost osoby v reflexní vestě a bez ní, zaznamenaná řidič chodce bez reflexní vesty o 5 až 15 vteřin později v závislosti na konkrétních světelných podmínkách. Při rychlostech nad 60 km/h tento rozdíl představuje vzdálenost minimálně 100 metrů ujetých navíc, což v kritické situaci může rozhodovat o lidském životě.

V průběhu let byl projekt rozšířen i do dalších zemí, např. Maďarska, Slovinska nebo Chorvatska. V regionu Čechy – Slovensko – Maďarsko se do projektu dosud zapojilo téměř 2 500 mateřských škol. (Goodyear, 2012).

1.2.3 Projekt ALARM

Projekt vznikl v rámci Národního programu výzkumu 2004 – 2009. Na jeho webových stránkách učitelé, ale i další pracovníci najdou metodické a didaktické materiály pro mateřské školy, pro I. a II. stupeň základních škol a pro střední školy. Pro volný čas, tedy i pro rodiče, je zde pexeso, křížovky a různé hry. Je vydavatelem Metodiky dopravní výchovy v předškolním věku dítěte (v diplomové práci ji rozebírám spolu s další metodickou literaturou). (ALARM, 2009)

Jedním z jejich projektů je „Bezpečná cesta do školy“. V rámci něj vznikala metodika pro projektovou dopravní výchovu dětí, která umožňuje realizaci nejen ve škole, ale i ve volnočasových organizacích. Projekt je založen na práci s dětmi, kde společnými silami hledáme nebezpečná místa v okolí školy. Následně se experti na dopravu pokusí navržené bezpečnostní prvky prověřit dle dopravních studií a realizovat dle norem. Pro mezinárodní projekt EUCHIRES (Pásovec) byla vytvořena a realizována monotematická vzorová výuka bezpečného poutání dětí v zádržném systému.“ (ALARM, 2009).

1.3 Dopravní výchova v dostupné metodické literatuře

Při prohledávání odborné literatury k tématu dopravní výchova jsem narazila na mnoho publikací zabývajících se touto problematikou, avšak pro děti na 1. stupni základní školy. Pro předškolní věk je těchto publikací velmi málo. Několik jich vydala společnost BESIP, jiné publikace se většinou o BESIP opírají jako o zdroj informací.

Budu zde porovnávat **Metodiku dopravní výchovy v předškolním věku**, dále jen Metodika I (Státní pedagogické nakladatelství, 1973) s **Metodikou dopravní výchovy v předškolním věku dítěte**, dále jen Metodika II, (vydalo Ministerstvo dopravy, 2008) a jako třetí publikaci **Výukový stojan – Dopravní výchova pro mateřské školy** (BESIP, 2/2013), dále jen Výukový stojan.

Metodika I je jednou ze starších literatur, která se ještě do nedávné doby používala a ze které se ještě v dnešní době dá vycházet. Další dvě výše jmenované jsou jedny z nejnovějších publikací, dostupné na webových stránkách. Jednou z dalších mladších publikací je například „Děti v dopravním provozu, aneb o klukovi z počítače.“ (Adamovská, 2004). V ní nalezneme obrázky k jednotlivým dopravním situacím, které jsou doplněny texty písní a příběhy. Chybí v ní hry a metody výuky, proto se jí dále zabývat nebudu. Samotné písničky na dopravní téma dětem nepřinesou žádné základní znalosti z oblasti dopravní výchovy.

Metodika I i II je spíše, už jak sám název říká, metodickou literaturou. Nejprve popisuje teorii a následně uvádí hry k popisovaným tématům. Výukový stojan je literaturou didaktickou, teorie zcela chybí a je postavena jako hotové přípravy na hodinu dopravní výchovy. Metodika I má po teorii, která nám říká, co vše se má v MŠ probírat z oblasti dopravní výchovy, mnoho her k základním oblastem tohoto tématu (barvy semaforu, rozvíjení smyslů – sluchu, reakcí na povel, pozornosti a obratnosti). U každé hry jsou popsány pomůcky, průběh hry a metodické pokyny. Metodika II v teorii určuje cíl předškolního vzdělávání, očekávané výstupy před nástupem dítěte do školy, cíle dopravní výchovy u dětí předškolního věku, role dítěte v dopravním prostředí a kompetence dítěte před nástupem do školy. Na tuto teorii navazují hry k osvojení základních znalostí a dovedností. Každá hra začíná motivačním rozhovorem, jsou u ní určeny potřebné pomůcky. Po popisu samotné hry následují její možné obměny. Oproti Metodice I obsahuje již zmíněnou motivační fázi, postrádá však metodické pokyny ke hře. V příloze má popsány další hry na smyslové vnímání a pozornost. Nenašla jsem žádnou shodnou hru v Metodice I a Metodice II.

Výukový stojan v úvodu specifikuje práci s dětmi v předškolním věku. Předkládá návod, jak pracovat s jednotlivými lekcemi. Každá z nich se zaměřuje na určitý problém v silničním provozu. Začínají motivačním příběhem a opakováním již probraných témat. V každé lekci jsou hry a pohybová básnička. Většina výuky se odehrává s dětmi v kruhu, aby viděly na obrázky, jež jsou základem všech lekcí. Každá lekce má jeden obrázek hlavní a dva doplňkové, na kterých je zobrazeno správné a špatné chování.

V následující tabulce je zobrazeno, jaké části daných publikací se přibližují jednotlivým částem v RVP PV nebo se s nimi shodují.

Metodika II i Výukový stojan se shodně rozdělují na pět základních částí, každá z nich však daná témata probírá pomocí jiných metod. Jsou to následující části:

1) chodec, 2) spolujezdec, 3) dopravní prostředky, 4) jízdní kolo a P) přílohy.

Metodika I na takové části rozdělená není, proto bude v tabulce označeno pouze

O – obsahuje, X – neobsahuje.

Tabulka zobrazující části publikací shodující se s RVP PV

Jednotlivé části RVP PV		Metodika I	Metodika II	Výukový stojan
Dítě a jeho tělo	Rozvoj smyslů	O	1,2,4,P	1,2,3,4
	Pohyb těla	O	1,2,4,P	1,2,3,4
	Pozornost při přecházení	O	1,P	1
	Porozumění světelné signalizaci	O	1,P	1
Dítě a psychika	Hádky, diskuse	O	1,2,3,4	1,2,3,4
	Rozlišování jednotlivých zvuků, rytmu	O	1,2,P	1,2,3
	Poznávání dopravních značek	O	1,P	X
	Chápání prostorových a časových pojmů	O	1,2,4,P	1,2,3,4
	Udržení pozornosti	O	1,2,4,P	1,2,4
Dítě a ten druhý	Chápání pravidel pro chování s druhým/spolupráce	O	2,4,P	X
	Žádost o pomoc	O	1	X
Dítě a společnost	Námětové hry	O	1,2,P	1,2,3
	Výtvarné projekty	O	2,4,P	4
	Poslech pohádek	O	X	1,2,3,4
	Určování rolí	O	3	X
	Seznámení s druhy zaměstnání	O	X	X
	Rozvoj morálních hodnot, určování správného a špatného chování	O	1,2,3,4,P	1,2,3,4,P
Dítě a svět	Poznávání míst, kde dítě žije/výlety	O	1,2	X
	Vycházky do ulic	O	1	X
	Dopravní situace	O	1,4	1
	Popisy obrázků	O	X	1,2,3,4,P

Tabulka 1 Analýza dostupné literatury k dopravní výchově v předškolním věku s RVP PV

(1) chodec, 2) spolujezdec, 3) dopravní prostředky, 4) jízdní kolo, P) přílohy, O) obsahuje, X – neobsahuje)

V tabulce jsou z pěti vzdělávacích oblastí RVP PV vybrány ty části, které odpovídají zvolenému tematickému celku dopravní výchovy. Metodika I má v sobě sice všechny zvolené části z RVP PV, ale jak je již výše popsáno, je v ní mnoho teorie pro učitelky a hry zaměřené jen na barvy semaforu a rozvíjení smyslů – sluchu, reakcí na povel, pozornosti a obratnosti. Metodika II a Výukový stojan se v jednotlivých kapitolách shodují s jednotlivými částmi RVP PV jen v určitých bodech. Například zde chybí seznámení s názvy zaměstnání, jako například policista, záchranář, hasič, nebo větší důraz na přecházení. Naopak obě literatury mají mnoho částí navíc, jako je například viditelnost barev, používání a funkce reflexního materiálu.

Vzhledem k velké podobnosti Metodiky II a Výukového stojanu zde uvedu stručný popis obsahu jednotlivých částí, na kterém uvidíme jejich rozdílnost. (Metodika I se na žádné části nedělí, převládá u ní teorie a zaměření her jsem již výše popsala.)

Porovnání kapitol Chodec

V Metodice	Ve Výukovém stojanu
Kde se pohybujeme? Motivační povídání o chování v dopravě Hra na auta. Co se stane, pokud někdo pojede v protisměru? Hra na přecházení a dodržování pravidel	Kde se chodí? Hra na těle – schovej přede mnou pravou nohu... Popis dle obrázků, na jaké straně se chodí. Demonstrace s autíčky – co by se stalo, kdyby někdo jel v protisměru, a proč se nejprve rozhlíží vlevo. Pohybová básnička.
Přecházení přes přechod se semaforem Motivační rozhovor – barvy na semaforu pro auta/pro chodce Praktické přecházení na maketě přechodu, opravování chyb	Přecházení přes přechod se semaforem Pohybová hra na auta, poslouchání, rozhlížení se do všech směrů. Pohybová básnička na barvy semaforu. Popis obrázků, jak a kde správně přecházet. Pohybová hra „Chodíme tak rychle, jak klepou dřívka.“ Popis obrázku - Co dělat při přecházení, když naskočí červená?
Přecházení přes přechod Motivační rozhovor Hra na zlepšení pravolevé orientace	Přecházení přes přechod: Pohybová hra „Vymění si místa ...“ Co má společného zebra a přechod? Pohybová básnička o zebře a přechodu. Jak přecházet a jak se chovat? Popis dle obrázku
Přecházení bez přechodu: Jak se při přecházení orientujeme? Hra na bystření sluchu „Odkud slyšíš zvuk a jaký?“ Kdo je nevidomý člověk? Jak mu můžeme pomoci?	Přecházení bez přechodu: Pohybová hra na různé dopravní prostředky. Popis obrázku – Kde přecházet? Povídání o tom, jak přecházet. Pohybová básnička o přecházení. Popis obrázku, řazení dle posloupnosti. Opakování, co jsme se dnes naučili

Reflexní materiál Jakou barvu máš rád? Hra na orientaci v prostoru a porovnání barev. Výstup do praxe - jaké oblečení nosit? Posvícení na reflexní materiál. Hledání reflexního prvku na učitelce. Výroba nášivek a portrétu z reflexního materiálu. Ukázka a význam únikových cest	Reflexní materiál K čemu slouží, kdo jej používá? Kam jej umístit, aby měl smysl? Pozorování různobarevného oblečení v šeru. Pohybová básnička „Jak je důležité být vidět.“ Opakování, co jsme se s obrázky naučili
Kapitoly navíc: Nově vytvořená hra „Řidiči, nezlob se“, kde se trénují dopravní značky a nebezpečné situace na silnici. Ukázka rychlosti auta (na modelu autíčka) Pozorování při vycházce. Nácvik odhadu rychlosti – počítání, jak dlouho auto jelo úsekem. Opakování dopravních značek pomocí pohybové hry. Pozor, velké auto způsobuje vzdušný vír!. Prohlížení jízdní dráhy velkého vozidla v zatáčce. Jak projíždí velké vozidlo zatáčkou? Test na malém modelu.	Co chybí: Dopravní značky nejsou obsaženy v žádné kapitole. Rychlosti jedoucího auta ani vzdušný vír za velkými vozidly se zde též neobjevují.

Tabulka 2 Porovnání obsahu kapitol Metodiky a Výukového stojanu - chodec

Ve Výukovém stojanu jsou jednotlivé kapitoly probírány více do hloubky. Ke každému tématu je úvodní motivační příběh, pohybová básnička, obrázky a pohybová hra, nebo pokus. Oproti Metodice II v ní však chybí seznámení s dopravními značkami, jejich poznávání a nácvik žádosti o pomoc. V Metodice se každému tématu věnují motivací a jednou hrou, která je spíše praktická. Zcela zde chybí například poslech čteného textu, pohádek nebo popis obrázku.

Porovnání kapitol Spolujezdec

V Metodice	Ve Výukovém stojanu
Zádržný systém – pokus s vejci, motivace a praktické vyzkoušení poutání pomocí hry.	Zádržný systém – probírání pomocí obrázků. Písnička a pohybová hra: „Hlava, ramena, kolena, palce“. Pohybová básnička na téma „Kudy vede pás?“ Obrázková motivace, kam dávat předměty v autě. Proč děti sedí vzadu a v autosedačce? Další lekce: Hra a chování za jízdy v autě. Popis ranních rituálů dle obrázku. Pohybová básnička na téma „Jak se chovat v autě?“. Pokus s autem a panenkou – zádržný systém. Popis obrázků, co je správně a co ne. Opakování, co vše Kubík cestou zažil.
Vysvětlena odstředivá síla v zatáčkách kvůli poutání a ukládání předmětů ve vozidle. Pokus s kruhem.	Tato problematika se ve Výukovém stojanu neobjevuje.
Stavba bezpečného města a ukázka správného chování. Děti přemýšlejí, jak by bylo možné zvýšit bezpečnost u jejich MŠ.	Tato problematika se ve Výukovém stojanu neobjevuje.
V poslední hře mají děti za úkol odhalit špatné chování, nebo hledat reflexní prvky, či jiný zadaný úkol.	Tato hra se ve Výukovém stojanu neobjevuje.
Tato problematika se v Metodice neobjevuje.	Správné nastupování do auta a vystupování z něj. Motivační povídání k obrázku. Z příběhu vyplývají nebezpečí nastupování dveřmi ve vozovce. Nebezpečí na parkovišti. Opakování, která strana je bezpečná k vystupování a nastupování. Pohybová básnička zaměřená na otevírání dveří ke krajnici. Pomocí obrázků opakování celého tématu a simulace autíčky, opakování básničky.

Tabulka 3 Porovnání obsahu kapitol Metodiky a Výukového stojanu - spolujezdec

V obou knihách se objevuje stejný pokus se zádržným systémem, v Metodice je prováděn s vajíčkem, ve Výukovém stojanu s panenkou. Ve výukovém stojanu se témata probírají více do hloubky, upozorňuje se i na chování v autě, vše ale pouze pomocí obrázků. Oproti Metodice II zde chybí důraz na spolupráci, výtvarný projev nebo pozorování okolí při vycházce. V Metodice II je dlouhodobější úkol pro děti, který je nutí nad jednotlivými oblastmi přemýšlet o trochu déle, než jen „v hodině“. V prování s Výukovým stojanem se zde neobjevuje popis obrázku ani poslech čteného textu.

Porovnání kapitol cestující v hromadném dopravním prostředku

V Metodice	Ve Výukovém stojanu
Motivační pohovor: Proč se prostředky jmenují hromadná doprava, jaký mají význam pro ekologii? Pojmenování jednotlivých dopravních prostředků. Chování na nástupním ostrůvku, jak nastupovat a vystupovat, jak se chovat v dopravním prostředku a proč se v autobuse držet madla.	Jak se chovat na zastávce. Pohybová hra: „Jede, jede mašinka“. Dle obrázků popis, jak vypadá autobusová zastávka a k čemu je jízdní řád. Tematická básnička: „Kos s kosicí si povídají o autobusu“. Kde a jak se čeká na autobus, co je metro, kde jezdí, co jsou jezdící schody – eskalátory a jak se na nich chovat. Jak se chovat v metru a co značí pruh na kraji. Popis obrázků, kladné i záporné příklady. Následuje pokus: Brzdná dráha. V závěru opakování.
	Nastupování – vystupování, jízda. Jak se chovat v autobuse při nastupování a vystupování. Popis obrázku, jak se sedí a chová v autobuse. Pohybová básnička na téma, jak se chovat v autobuse. Co je zastávka na znamení. Opakování pomocí obrázků.

Tabulka 4 Porovnání obsahu kapitol Metodiky a Výukového stojanu - cestující v hromadném dopravním prostředku

V Metodice se vše probírá pouze ústně, oproti tomu ve Výukovém stojanu mají popis obrázků, poslech čteného textu, hru námětovou, na orientaci v prostoru, na reakce na zvukový signál a pohyb a na rozvoj smyslů.

Porovnání kapitol Jízdní kolo (cyklista)

V Metodice	Ve Výukovém stojanu
Jak se brzdí - Pokus s dřevěnou kostkou, která má ukázat brzdnou dráhu na různém povrchu.	Brzdná dráha se ve Výukovém stojanu neobjevuje.
Jsem zodpovědný „řidič“ - následuje jízda na kole na různém povrchu, kontrola stavu vozidla a užití ochranných prvků.	Kde a s kým můžeme jezdit? Proč nemůžeme na kole vést psa? Co vše musíme před jízdou zkontrolovat? Co musí mít cyklista na sobě? Děti dokreslí na kolo i cyklistu potřebné věci. Kde a jak mají jet dospělí, aby dítě chránili? Jaká je značka cyklostezky? Pohybová básnička na téma: „Jak jezdit na kole s dospělým a po cyklostezce“. Jak se chovat na přechodu pro chodce? Kolo musíme vést, existuje i přechod pro cyklisty, který se ukáže na obrázku. Společný popis toho, co jsme se naučili nového s dopomocí obrázků.
Co umí ochranná přilba nebo helma? Pokus s melounem v přilbě a ukázka, proč je důležité tento ochranný prvek nosit.	Přilba: Jak se obléknout na koloběžku a jaké nebezpečné věci lidé dělají na kole?. Popis obrázku, co jednotlivé chrániče chrání. Co je na obrázku špatně? Pokus s melounem a přilbou. Praktická ukázka – co je tvrdší (hlava – kameny, klacky, ...)? Pohybová básnička na téma: „S přilbou jedu bezpečně“. Dle obrázku správné nasazování přilby. V závěru je opakování.

Na zmrzlinu, nebo k lékaři? - Na závěr mají děti v bludišti najít, kam se dostane kluk s přilbou – ke zmrzlině, a bez přilby – do nemocnice.	Bludiště ve Výukovém stojanu není.
V Metodice se neprobírá, kde si bezpečně děti mohou hrát.	Kde si hrát? Ukázka, kde si můžou děti hrát. Dle obrázku popis správného a špatného chování dětí na dětském hřišti. Malování hry na hřišti, správné a špatné situace, popis ostatním. Pohybová básnička na téma „Hrajeme si na hřišti“. A v závěru je opakování, kde a jak si bezpečně hrát.

Tabulka 5 Porovnání obsahu kapitol Metodiky a Výukového stojanu - jízdní kolo

Obě knihy ukazují pokus s melounem v přilbě. Metodika se více zaměřuje na spolupráci dětí, dopravní situace a praktická cvičení. Výukový stojan se opírá spíše o poslech a popis obrázků.

V Metodice jsou sice některá témata brána „povrchově“, ale zaměřují se více na praktické vyzkoušení nebo hru. Oproti Výukovému stojanu zde chybí hlubší zaměření na každý problém, více her ke každému tématu nebo větší celkové opakování. Ve Výukovém stojanu je pár pokusů a pohybových her, ale hlavní důraz je kladen na popis jednotlivých situací s hlavním obrázkem a podtémata jsou rozebírána s dvěma doplňujícími obrázky. Zcela v něm chybí dopravní značky, praktické cvičení či pozorování blízkého okolí.

1.4 Představení programu Dopravní výchovy pro rodiče s dětmi

Ve své bakalářské práci jsem na základě průzkumu ve třech vybraných mateřských školách sestavila vlastní program z oblasti dopravní výchovy v mateřské škole. Cílem programu je spolupráce mezi dítětem a rodičem, ale také mezi rodičem a mateřskou školou, jde především o předání znalostí o dopravní výchově dětem zábavnou formou s využitím znalostí rodičů. Program byl sestaven jako 13 lekcí a 4 víkendové akce.

Při jednotlivých lekcích jsem chtěla využít hlavně znalosti rodičů. Tím, že jsem je začlenila do tohoto programu, mám v úmyslu získat především chvíli času rodičů věnovanou jejich dítěti. Pod mým vedením procházejí společně jednotlivými aktivitami a hrami, pomocí kterých si dítě osvojí a procvičí základy z dopravní výchovy. Vzhledem k tomu, že rodič bude přítomen na všech lekcích, bude možné tyto naučené základy opakovat během celého týdne i při cestě do MŠ, domů nebo třeba na nákupy. V jednotlivých lekcích se zaměřuji postupně na orientaci v prostoru, reakce na povel/signál, rozvoj sluchu a zraku. Postupně se dostáváme od pravidel chování na ulici přes přecházení přechodu se světelným signalizačním zařízením

i bez něj až po pravidla chování v autě, autobuse a ve vlaku. Snažím se získané znalosti prakticky vyzkoušet a ověřit. Dále se zaměřuji například na pravidla při pohybu na svahu při sáňkování, důležitost a význam reflexních prvků, základy první pomoci, setkání s dopravním policistou, základy používání dopravního kola a praktická jízda na dopravním hřišti.

Nyní zde stručně popíši, jaký je cíl jednotlivých lekcí.

1. lekce Seznámení

- seznámení s rodiči z ostatních tříd
- kde bydlím, jak to říci, i když si nepamatuji název ulice
- jak se jmenují moji rodiče

Rozvoj povědomí o našem městě Děčín - brainstorming

Úkol na doma	- rodiče stráví chvíli času se svým dítětem
- zapřemýšlet nad dopravní výchovou i mimo třídu
Dopravní značky	- pohybová hra na rozpoznání tvarů a barev
- hra na rozvoj jemné motoriky, orientaci a rozvoj myšlení (skládání)
- komunikace a posílení sebevědomí – prezentace své dopravní značky ostatním
Praktická vycházka	- sledování dopravních značek v okolí mateřské školy
- hra na rozvoj sluchu

2. lekce Pravidla chování na ulici

- zopakování, co vše jsme se minule dozvěděli
- hra na orientaci v prostoru, reakci na povel a na postřeh (hra do silnice - ze silnice)
- výtvarná aktivita - nalepení vyrobeného domečku (úkolů) do plánu města
- plán našeho města, zaměření na bezpečnostní prvky v silničním provozu
- dohoda – sestavení pravidel chování na společných lekcích
- s loutkou Kašpárka zopakování, co už víme o chování na ulici

Praktická vycházka	- orientace v mapě a v okolí mateřské školy
- opakování významu vybraných dopravních značek, přecházení přes přechod a hledání bezpečného místa na hraní.
- hra na postřeh a reagování na povely |
|--------------------|--|

3. lekce Pravidla chování při pohybu na svahu a sáňkování

- opakování probraných pravidel silničního provozu pomocí videa Ahoj Semaforu!
- s loutkou Kašpárka probrání pravidel pro chování na svahu při sáňkování

Praktická vycházka – vyzkoušení získaných znalostí

V případě špatného počasí - opakování pomocí videa Ahoj Semaforu!

- výtvarná aktivita na rozvoj spolupráce a komunikace s ostatními dětmi i rodiči

Víkend - pod vedením instruktora se naučit lyžovat a správně pohybovat na sjezdovce

4. lekce Pravidla chování na přechodu pro chodce

Na orientaci v prostoru:

- pohybový taneček na písničku (Od Maxim Turbulenc z CD Dopravní zpívánky, píseň: 1. Vlevo, vpravo a zas vlevo.)
- popis obrázku
- pohybová hra na přemýšlení a reakci na povel (Kuba řekl)
- hledání a poznávání barev

Společný rozhovor s dětmi - sestavení pravidel pro chování na přechodu pro chodce a pravidel při přecházení bez i se světelným semaforem

Praktické přecházení na maketě přechodu a později i s maketou světelného signalizačního zařízení (semaforu)

- pohybová hra (na auta) - reakce na barevný signál (barvy na semaforu)

5. lekce Reflexní prvky a jejich používání

- - pohybová hra na orientaci v prostoru (na koloběžky)
- - hra na bystření sluchu (odkud slyšíš auto)
- uvědomění si, který materiál a barva je za šera lépe vidět (povídání, ukázka)
- výtvarná aktivita (výroba postaviček z barevného a reflexního materiálu)
- motivace k nošení reflexních prvků na oblečení – osvětlení vyrobených postaviček

S kašpárkem zopakování všech probíraných pravidel silničního provozu

- nově poznávání dopravních prostředků a pojmenování jejich řidičů

Praktická vycházka

- pozorování silničního provozu v blízkém okolí, opakování získaných znalostí
- pohybová hra na reakci na povel (nazvanou jako: Pozor auto!)

Úkol na doma - vyrobit z krabičky od sirek osobní automobil do naší společné mapy města

- vzpomenout si na dopravní výchovu i doma
- spolupráce rodiče se svým dítětem

Víkend - spaní v mateřské škole.

- praktické vyzkoušení reflexních prvků a důležitost nosit barevné oblečení

6. lekce Pravidla chování při jízdě v autě

- opravování chyb v zamotaném příběhu souvisejícím s pravidly při jízdě v autě
- nalepení autíčka do vytvořené mapy – zdokonalení města, zvýšení jeho bezpečnosti
- probírání s Kašpárkem, jak se v autě správně chovat
- test s vejcem v autíčku – ukázka podstaty zádržného systému
- praktické zkoušení poutání v dětské autosedačce (přizpůsobení pásů aby byly bezpečné a přesto nikde neškrtily)

7. lekce Pravidla chování v autobusu

- ukázka špatného chování (scénka) – děti opravují chyby
- hra na orientaci v prostoru a přiřazení skupin obrázků dle povelu
- pohybová hra na početní operace a porovnávání větší, menší, stejné
- určení cíle své cesty – musím vědět, kam jedu (následné sklouznutí na skluzavce)

Praktické vyzkoušení jízdy autobusem do města – po cestě otázky k silničnímu provozu

8. lekce Pravidla chování ve vlaku

- pohybová říkanka o vlaku (využita při hře na průvodčího)
- pohybová hra na průvodčího - k čemu slouží jízdenky ve vlaku a jaké druhy existují
- s Kašpárkem probírání správného chování ve vlaku
- Kimova hra – na rozvoj pozornosti a paměti
- společná pravidla co dělat, když se někdo ztratí

Praktická vycházka na nádraží – pozorování nových dopravních značek a pravidel souvisejících s železniční dopravou, opakování všech probraných pravidel silničního provozu.

Víkend Výlet do Prahy vlakem

- vyzkoušení pravidel chování ve vlaku
- jízda tramvají a metrem - seznámení s dalšími dopravními prostředky
- seznámení s provozem na letišti – pravidla pro chování v letadle (exkurze)

9. lekce Základní pravidla první pomoci

- překážková dráha - rozvoj pohybu a koordinace
- scénka – se zraněnou osobou
- ošetření zraněné osoby - spolu se záchranářem
- zkouška, jak požádat cizí osobu o pomoc
- procvičení znalosti o integrovaném záchranném systému (uniformy, čísla, funkce)

10. lekce Dopravní policista

- seznámení s povinnou výbavou jízdního kola
- seznámení s výstrojí a výzbrojí dopravního policisty
- zkouška přecházení přes přechod řízený policistou
- pohybová hra - rozvoj koordinace a soustředění (nazvaná: „Na policisty“ na způsob hry mrazík)

- výroba dopravního prostředku z moduritu - rozvoj jemné motoriky (památka na naše setkávání)

11. lekce Zásady používání jízdního kola

- zopakování podstatných pravidel při jízdě na kole – pomocí textu od BESIPu (Máme zelenou, kapitola 2. Přilby)
- praktická ukázka a kontrola povinné výbavy jízdního kola
- ukázka správného oblečení pro jízdu na kole
- test s melounem v přilbě – ukázka podstaty nošení přilby
- praktické nasazování přilby - správné nastavení řemínků
- praktické vyzkoušení jízdy na kole dle stanovených pravidel na zahradě MŠ

Víkend Návštěva dopravního hřiště v Litoměřicích

- praktické vyzkoušení získaných znalostí a dovedností v bezpečném prostředí

12. lekce Jízda lodí

- určení pravidel chování na lodi
- vyplnění závěrečného obrázkového testu s pomocí rodiče
- předání osvědčení o absolvování programu dopravní výchovy v mateřské škole K. H. Borovského v Děčíně (za vzornou docházku a správné zodpovězení otázek)
- zábavné otázky a hádanky s dopravní tematikou
- reflexe celého programu, rozdání dotazníků rodičům

13. lekce Závěrečný program dopravní výchovy pro veřejnost

- ukázka jednotlivých lekcí dopravní výchovy pro rodiče s dětmi (scénky, ukázka všech testů (zádržný systém, meloun ve staré přilbě, reflexní materiál – výroba postavičky), praktické vyzkoušení přecházení přes přechod se světelným i bez světelného signalizačního

zařízení, obvazování a praktické vyzkoušení zdravotní péče, kontrola správného vybavení kola aj.)

- nábor do programu dopravní výchovy pro rodiče s dětmi v dalším školním roce

Takto byly připraveny jednotlivé lekce. Jakým způsobem byly změněny oproti plánu, je popsáno v kapitole 2.5. Realizace programu dopravní výchovy pro rodiče s dětmi na straně 48. Popis realizace i s fotodokumentací je v příloze diplomové práce.

1.5 Shrnutí teoretické části

V teoretické části jsem popsala, jak různí autoři chápou pojem výchova, co je to předškolní výchova a jakou úlohu v ní má mateřská škola. Navázala jsem kapitolou o dopravní výchově a rozčlenila, co již předškolní děti zvládají a umí vzhledem k jejich věku. Následně jsem popsala, jaké organizace se zabývají dopravní výchovou, co je jejich cílem a co nabízejí pro předškolní vzdělávání. Pomocí analýzy dostupné metodické literatury vztahující se k dopravní výchově v předškolním věku a jejím porovnáním s rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání jsem ukázala, zda a jaké části daných publikací se shodují s jednotlivými částmi v RVP PV, nebo se jich dotýkají, a které oblasti jednotlivé publikace opomíjejí. Ke konci teoretické části jsem popsala, jak byl připraven program dopravní výchovy pro rodiče s dětmi v mé bakalářské práci a nač byly zaměřeny jednotlivé jeho lekce.

2 PRAKTICKÁ ČÁST

2.1 Cíle a výzkumná otázka

Cílem práce je zjistit, jak začleňují jednotlivé mateřské školy ve městě Děčíně dopravní výchovu ve školním vzdělávacím programu, průzkum metod a programů, které využívají MŠ při výuce dopravní výchovy. Dále pak ověřit připravený program dopravní výchovy pro rodiče s dětmi v MŠ K. H. Borovského v Děčíně.

Výzkumné otázky:

Kolik času a jakým způsobem se věnují jednotlivé MŠ ve městě Děčíně dopravní výchově ve svém školním vzdělávacím programu?

Jaké metody, materiály a programy využívají MŠ ve městě Děčíně při výuce dopravní výchovy?

Na základě ověření připraveného programu dopravní výchovy pro rodiče s dětmi zjistit, jaký bude rozdíl mezi přípravou a skutečnou realizací tohoto programu v MŠ.

2.2 Metody a organizace šetření

V praktické části diplomové práce jsem použila analýzu školního vzdělávacího programu mateřských škol města Děčína, kde jsem zjišťovala, kolik času a jakým způsobem mají jednotlivé mateřské školy zařazenou dopravní výchovu v rámci tohoto dokumentu. Pomocí rozhovoru jsem zjistila metody, materiály a programy, které ve své mateřské škole při dopravní výchově jednotlivé MŠ využívají. A pomocí dotazníku jsem získávala odpovědi i od respondentů, kteří uváděli, že na rozhovor nemají čas. Rozhovor i dotazník byl směřovaný na ředitelky jednotlivých mateřských škol. V závěru ověřuji připravený program dopravní výchovy pro rodiče s dětmi v mateřské škole K. H. Borovského v Děčíně. Tento program byl připravený v mé bakalářské práci. Porovnávám, v čem se lišila příprava oproti skutečné realizaci. Navrhuji, jak by se dal program pozměnit pro větší či menší mateřskou školu.

2.2.1 Výzkumný vzorek

Výběr respondentů

Pro svůj výzkum jsem zvolila všechny mateřské školy ve městě Děčín. Toto město jsem zvolila, protože zde žiji. Je jedním z okresních měst v Ústeckém kraji, má přes 50 tisíc obyvatel, skládá se z 35 částí a nachází se zde 21 mateřských škol.

Charakteristika průzkumného vzorku

Z celkového počtu 21 oslovených mateřských škol jsem u 9 z nich uskutečnila rozhovor potřebný ke sběru dat do své DP, což je 43% úspěšnost z původního plánu. Ze čtyř mateřských škol mi přišly reakce, abych jim otázky zaslala jako dotazník. Tento dotazník jsem odeslala i zbylým osmi MŠ, které na můj e-mail nereagovaly. Navrátilo se mi celkem 7 vyplněných dotazníků. Což je dalších 33 %. Celkově se mi tak podařilo získat odpovědi od 16 respondentů, což je celkem 76% dotazovaných. (Ve vyhodnocení odpovědí respondentů jsou MŠ kódovány pod písmeny A – O.) Složení respondentů je tedy 9, u kterých jsem uskutečnila rozhovor (56%) a 7 respondentů odpovídalo na dotazník (44%).

Rozhovory i dotazníky byly směřovány na ředitele mateřské školy, odpovídaly na ně buď přímo ředitelky, nebo určily odpovědnou učitelku. Cílem bylo zjistit, jaké metody, programy a materiály používají ve své mateřské škole při dopravní výchově. Zda mají dopravní den, zvou si dopravního policistu, zda využívají dopravní hřiště nebo jestli používají kola, odrážedla, koloběžky aj. dopravní prostředky na zahradě mateřské školy a jakým způsobem mají začleněnu dopravní výchovu ve svém školním vzdělávacím programu.

Tvorba otázek

Nejprve jsem napsala e-mail a požádala o schůzku v daných mateřských školách. Rozhovor jsem zvolila kvůli možnostem pokládat doplňující otázky a přímému kontaktu s danou mateřskou školou. Ze 4 mateřských škol mi bylo odpovězeno, že na mě nemají čas a zda bych jim otázky mohla zaslat jako dotazník.

„Dotazník je psaný soubor otázek. Je snad nejrozšířenější pedagogickou výzkumnou technikou vůbec. Podstatou je zjištění dat o respondentovi, ale i jeho názorů a postojů k problémům, které dotazujícího zajímají.“ (Skutil, 2011, s. 80).

Zasílaný dotazník se skládal ze tří částí. V úvodu jsem představila, co studuji za obor a čím se zabývám ve své diplomové práci. Druhá část obsahovala jednotlivé otázky. Ptala jsem se v něm na stejné otázky jako při osobním rozhovoru a zaslala je i mateřským školám, které nereagovaly na můj první e-mail. Z 12 ti takto poslaných dotazníků se mi 5 nenavrátilo. I přes opakovanou žádost a snahu je zkontaktovat jsem odpovědi nezískala.

2.3 Analýza dokumentů školních vzdělávacích programů mateřských škol ve městě Děčíně

Školní vzdělávací program vychází z Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání (RVP PV). Skládá se z integrovaných bloků, které se vztahují k různým tématům, často ročnímu období. Vychází z problémů a situací v praktickém životě, nebo se zaměřují k určitým činnostem a aktivitám. Tyto činnosti mohou být v podobě tematických celků, nebo projektů či programů. Ve větších mateřských školách mohou být bloky společné pro celé MŠ, nebo se lišit v rámci jednotlivých tříd. (RVP PV, 2004)

Nás bude při analýze tohoto dokumentu jednotlivých mateřských škol města Děčína zajímat tematický celek, projekt či program zaměřený na dopravní výchovu. Ta se v RVP PV průřezově objevuje ve všech jeho pěti tématech. Není stanoven přesný rozsah, v jakém se dopravní výchovou zabývat. Oproti tomu například v RVP ZV je dopravní výchova začleněna jako povinná od roku 2013.

Pomocí e-mailu jsem oslovila všech 21 mateřských škol města Děčína s prosbou o zaslání jejich školního vzdělávacího programu, jež je veřejným dokumentem. Některé MŠ jej mají vyvěšeny na svých webových stránkách, ostatní mi je poskytly prostřednictvím e-mailu.

Následující tabulka ukazuje analýzu tohoto dokumentu z hlediska způsobu začlenění dopravní výchovy do školního vzdělávacího programu (některé jí mají v školním vzdělávacím programu v rámci tematických celků, jiné jako přílohu). Dále je v tabulce vidět, kolik času je v školním vzdělávacím programu konkrétně věnováno dopravní výchově a kolik průřezově v rámci jiného bloku. V posledním sloupci je stručně popsáno, jak mají mateřské školy dopravní výchovu ve školním vzdělávacím programu popsáno. Mnoho mateřských škol ve městě Děčíně spadá pod jednoho ředitele a mají stejný školní vzdělávací program. Liší se poté jen v třídních vzdělávacích programech, které si učitelky sestavují samy.

Materšské školy	Mají dopravní výchovu, jak?	Časová dotace v týdnech		Co ve školním vzdělávacím programu jednotlivé MŠ probírají, nabízí
		Konkrétně	Průřezově	
1	Ano, ve školním vzdělávacím programu	2	3	<ul style="list-style-type: none"> - učit se správnému a bezpečnému chování v MŠ i při pobytu venku - rozvíjet užívání všech smyslů - osvojovat si dovednosti k vykonávání jednoduchých činností ke spoluvytváření zdravého a bezpečného prostředí <p>Leden - upozorňovat na bezpečnost při chůzi na sněhu a ledu, při zimních sportech. Na jaře – projížďka naším městem V létě – putování vlakem, autem, letadlem</p>
2,3	Ano, jako příloha ve školním vzdělávacím programu	2	4 - 5	<p>Dopravní výchova na jaře: poznat bezpečně cestu do MŠ, procvičování adresy bydliště dětí, správná chůze a bezpečnost v útvaru po chodníku a při přecházení ulice</p> <p>Dopravní výchova v létě – poučení o vhodném chování v dopravních prostředcích cestou do divadla a při akcích MŠ, pozorování dopravy, poznávání dopravních značek a dopravních prostředků</p> <p>Během celého roku: bezpečné způsoby pohybu a chování v silničním provozu při cestě do a z MŠ</p> <p>Dávat pozor na nebezpečná místa. Uvést základní ochranné prvky v silniční dopravě v roli chodce, případně cyklisty</p> <p>Charakterizovat bezpečné a ohleduplné jednání v prostředích hromadné přepravy při akcích MŠ.</p> <p>V modelových situacích (vycházka, výlet) vyhodnotit nebezpečná místa v silničním provozu a v hromadné dopravě a udržovat vhodný způsob bezpečného chování.</p>
4	Ano, ve školním vzdělávacím programu	2	4	<p>Listopad – pohádka o neposlušném autíčku</p> <p>Co dělat – pokud se ztratíme v lese, umět se orientovat vpředu, vzadu, uprostřed</p> <p>Leden – umět se pohybovat na sněhu, závody na saních, bobech</p> <p>Jaro – trénink pravolevé orientace a orientace v prostoru</p>
5	Ano, ve školním vzdělávacím programu	0	2	<p>Vést děti tak, aby před odchodem do základní školy měly základní dopravní návyky</p> <p>Téma: Svět kolem nás - Očekávané výstupy: rozlišovat co prospívá zdraví a co mu škodí (úrazy, nebezpečí hrozící v dopravních situacích). Mít povědomí o některých způsobech ochrany osobního zdraví a bezpečí a o tom, kde v případě potřeby hledat pomoc (kam se obrátit, koho přivolat a jak)</p>
6,7	Ne	0	1	Nemá

8,9	Ano, ve školním vzdělávacím programu	2	4	<p>Položit základy společenských norem chování a sebehodnocení, naučit děti uvědomit si pravidla bezpečnosti. Rozlišovat některé obrazné symboly a porozumět jejich významu i komunikativní funkci /dopravní značky, nebezpečí, piktogramy apod. Sledovat očima zleva doprava.</p> <p>-orientuje se bezpečně na ulici, uvědomuje si nebezpečí v okolí, pozná dopravní prostředky</p> <p>-umí odmítnout společensky nežádoucí chování</p> <p>Poznávat zajímavá místa v okolí (exkurze a výlety), doprava a bezpečnost na silnici.</p>
10,11,12	Ano součástí školního vzdělávacího programu, jako samostatnou přílohu	4	8	<p>Cíle dopravní výchovy: získání specifických dovedností, jak bezpečně reagovat v dopravní situaci, umět se v dopravním prostředí orientovat a naučit se používat základní pravidla silničního provozu přiměřeně věku. Je jich stanoveno osm:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rozvoj dovedností potřebných pro bezpečný pohyb v okolí silnice - Pochopení významu bezpečného chování a postojů v dopravním prostředí a jejich osvojení - Rozvoj schopností rychlého a správného rozhodování - Rozvoj odpovědnosti dětí k sobě samým a jejich respekt k druhým - Získání základních vědomostí nezbytných k bezpečnému pobytu na silnici a v jejím okolí - Získání základních znalostí pravidel, která určují chování účastníků silničního provozu - Získání základních znalostí a dovedností, které souvisejí s příčinou a následky dopravní nehody, které může dítě pochopit - Rozvoj znalostí a dovedností potřebných k bezpečnému chování v dopravním prostředí
13,14	Ano, jako příloha	4	6	<p>Dopravní výchova je probírána pouze v měsíci dubnu. Jednotlivé názvy tematických bloků jsou:</p> <p>Jede auto z kopečka, Co máš dělat na červenou – semafor; jede, jede, co má kola.</p> <p>Ve třídě Tygříků je paní učitelka, která má na starosti dopravní výchovu. Celá MŠ je zapojena do projektu Bezpečná školka. Sledovaný dlouhodobý cíl: Vytvářet předpoklady pro rozvoj smyslů, zejména zraku a sluchu, vytvářet návyky bezpečného chování, vlastní elementární znalosti o dopravě</p> <p>Očekávané kompetence – Rozvíjet: pozornost, obratnost, soustředěnost, postřeh, odvahu a rychlost. Znat: dopravní bezpečnostní rizika, některé dopravní značky, pravidla bezpečnosti silničního provozu, základní barvy, pravidla bezpečného chování chodce v dopravním provozu, umět správně přecházet silnici, řídit se signálem semaforu, chápat prostorové pojmy vpravo, vlevo</p> <p>Činnosti a zaměření: smyslové a psychomotorické hry, námětové hry, didaktické hry, výtvarné činnosti, pohybové aktivity, dramatická cvičení zaměřená na orientaci v prostoru, návštěva dopravního hřiště, tematické vycházky</p>

15	Ano, ve školním vzdělávacím programu	2	4	<p>Program nazývají: „<i>Děti vyběhnou za prvním sluníčkem, radostné jako kůzlata. A proto pozor na auta!</i>“</p> <p>Co dělá semafor? - osvojovat si dovednost k vytváření zdravých životních návyků, rozvíjet schopnosti vážit si života ve všech formách, rozvíjet citové vztahy k okolí, upevňovat pocit sounáležitosti s živou a neživou přírodou, zlepšovat a chránit životní prostředí, porozumět ekosystému.</p> <p>Při vycházkách učit děti chodit ve dvojicích v zástupu tak, aby byla maximálně zajištěna jejich bezpečná chůze, chodit po chodníku, maximálně se vyhýbat frekventovaným ulicím. Učitelky dbají na bezpečné přecházení vozovky, k čemuž používají terčík. Průběžně seznamují děti s pravidly bezpečného chování na ulici, v dopravě (přechody pro chodce, semaforey apod.)</p>
16, 17, 18	Ano, ve školním vzdělávacím programu	3	5	<p>Pozorováním jarní přírody dále rozvíjet poznatky a dovednosti (motorické, estetické i poznávací) v souvislosti s daným ročním obdobím. Posílit dětskou zvědavost, zájem dětí a radost z objevování. Vědět o některých způsobech ochrany zdraví a bezpečí a mít povědomí o tom, jak a kde hledat pomoc.</p> <p>V létě – Poslední blok školního roku přináší mnoho zábavy a radosti. Soutěžemi oslavíme svátek dětí, při výletech do blízkého okolí poznáme naše město, řeku, říčky, rybníku, upozorníme děti na nebezpečí, která je mohou potkat nejen u vody, ale i při pohybu ve městě, přiblížíme jim druhy dopravních prostředků a pravidla silničního provozu, navštívím rodiče v zaměstnání.</p> <p>Cíle: Naučit se cestovat vlakem a vštípit si zásady správného chování v dopravních prostředcích</p>
19,20	Ano, ve školním vzdělávacím programu	4	8	<p>Vzdělávací nabídka: Příležitosti a činnosti směřující k prevenci úrazů (hrozcích při hrách, pohybových činnostech a dopravních situacích, při setkávání s cizími lidmi) - květen</p> <p>- rozlišovat některé obrazné symboly (piktogramy, orientační a dopravní značky, označení nebezpečí apod.) a porozumět jejich významu i jejich komunikativní funkci - sledovat očima zleva doprava. Vše tak hodně obecné: osvojit si elementární poznatky o okolním prostředí, které jsou dítěti blízké, pro ně smysluplné a přínosné, zajímavé a jemu pochopitelné a využitelné pro další učení a životní praxi.</p> <p>Vzdělávací nabídka: činnosti zaměřené na poznávání jednoduchých obrazně znakových systémů (písmena, číslice, piktogramy, značky, symboly, obrazce), smyslové hry, nejrůznější činnosti zaměřené na rozvoj a cvičení postřehu a vnímání, zrakové a sluchové paměti, koncentrace pozornosti apod.</p>
21	Ne	0	0	Ve školním vzdělávacím programu není ani náznak z prvků dopravní výchovy

Tabulka 6 Analýza školních vzdělávacích programů mateřských škol města Děčína

Zhodnocení výsledků

Z 21 mateřských škol tři (14 %) nemají dopravní výchovu začleněnou ve svém školním vzdělávacím programu, 11 MŠ má dopravní výchovu začleněnou pouze v školním vzdělávacím programu (53 %) a to nejčastěji na jaře a v létě. Dopravní výchova se však u některých objevuje i v lednu, květnu a listopadu. V jednom školním vzdělávacím programu se dopravní výchova objevovala pouze průřezově. 7 MŠ jí přikládá větší váhu a to v samostatné příloze (33 %). Nejčastěji se jí věnují během celého roku i v ostatních tematických celcích. Dále na jaře, konkrétně pak v dubnu, a v létě.

Při rozboru bylo zjištěno, že mateřské školy se konkrétně věnují dopravní výchově ve svém školním vzdělávacím programu průměrně 1,2 týdne a průřezově pak 2,3 týdne (konkrétně, tj. přímé uvedení dopravní výchovy v školním vzdělávacím programu, a průřezově, tj. že dopravní výchova se objevuje jako součást jiných tematických celků.) Vzhledem k tomu, že se školní vzdělávací program dále rozkládají na jednotlivé třídní vzdělávací programy, jsou tato čísla pouze orientační. Z celkového hlediska se dopravní výchova nejčastěji probírá na jaře (uvedlo 8 MŠ), dále pak v létě (4 MŠ), během celého roku (3 MŠ), v lednu, dubnu a květnu (2 MŠ) a v listopadu (1 MŠ).

2.4 Vyhodnocení rozhovorů a dotazníků

Otázka 1. Jaké metody používáte při výuce dopravní výchovy ve vaší mateřské škole?

Následující tabulka nám ukazuje množství využívaných metod utříděných do shrnujících skupin.

MŠ	Slovní	Názorně – demonstrační	Dovednostně – praktické	Materiál	Hry	Moderní výukové metody
A, B, C	X	5	3	4	2	X
D, E, F	X	2	3	1	4	3
G, H,	1	1	3	X	X	2
Ch	1	2	4	1	4	X
I, J	1	2	2	X	X	X
K, L	1	3	3	X	2	2
M	X	4	2	2	3	X
N, O	1	3	2	1	1	1

Tabulka 7 Druhy metod využívané při výuce dopravní výchovy v MŠ

Co pod jednotlivými skupinami metod najdeme:

Slovní: povídání, pohádkový příběh

Názorně – demonstrační: pozorování při pobytu venku, názorné ukázky, popis dějů na obrázku

Dovednostně – praktické: manipulace s předměty, jízda na odrážedlech, koloběžkách a kolech, napodobování (hry s auty), výtvarná výchova, experimentování, opakování

Dále učitelky jmenovaly používaný materiál: dopravní značky, dopravní koberec, pexeso, omalovánky, DVD, semafor

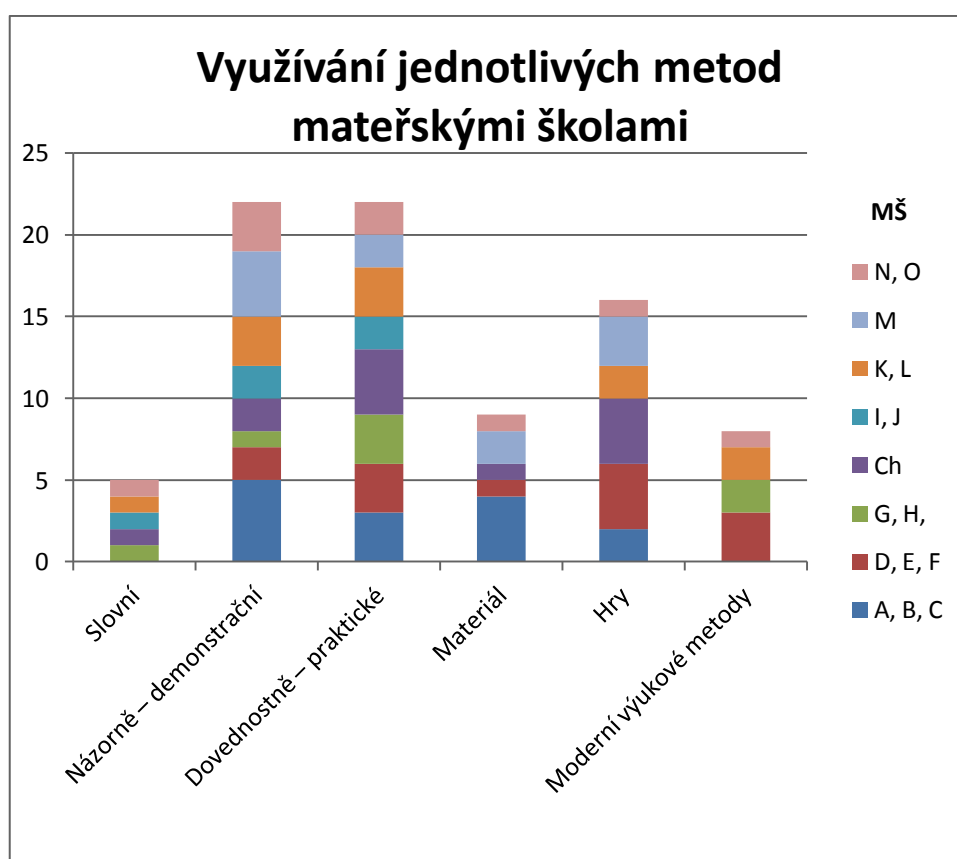
Hry: pohybové hry, poznávací hry, sluchové hry/cvičení, hry s dopravní tematikou, hry na pozornost, hry venku i v MŠ, soutěže, hádanky

Moderní výukové metody: prožitkové učení, metody vlastního prožitku, kooperativní, podpora spontánních aktivit, brainstorming, práce s pochvalou a s chybou, aktivní ovládání, kontrola, zda dítě rozumí a chápe

Mateřské školy A, B a C se nejvíce zaměřují na využívání názorně demonstračních technik a využívání nejrůznějších materiálů, MŠ D, E a F probírají dopravní výchovu nejvíce pomocí her a moderních vyučovacích metod. MŠ G a H v této otázce uvedly nejvíce metody dovednostně - praktické. MŠ CH pracuje metodami dovednostně – praktickými a využíváním nejrůznějších her. Mateřské školy I a J využívají názorně demonstrační a dovednostně - praktické metody a MŠ K, L, M, N a O nejvíce využívají názorně demonstrační metody.

Nejčastěji je realizace pomocí povídání, pozorování při pobytu venku, názorné ukázky, popisu obrázků a dějů na něm, jízdy na dopravních prostředcích, manipulace s předměty jako jsou dopravní značky, hry s dopravním kobercem, jiné pohybové, poznávací a sluchové hry a hry s dopravní tematikou. objevilo se i prožitkové učení a opakování.

V následujícím grafu je znázorněno, jaké metody jsou nejvíce využívány a kterými mateřskými školami.

Graf 1 Využívání jednotlivých metod mateřskými školami

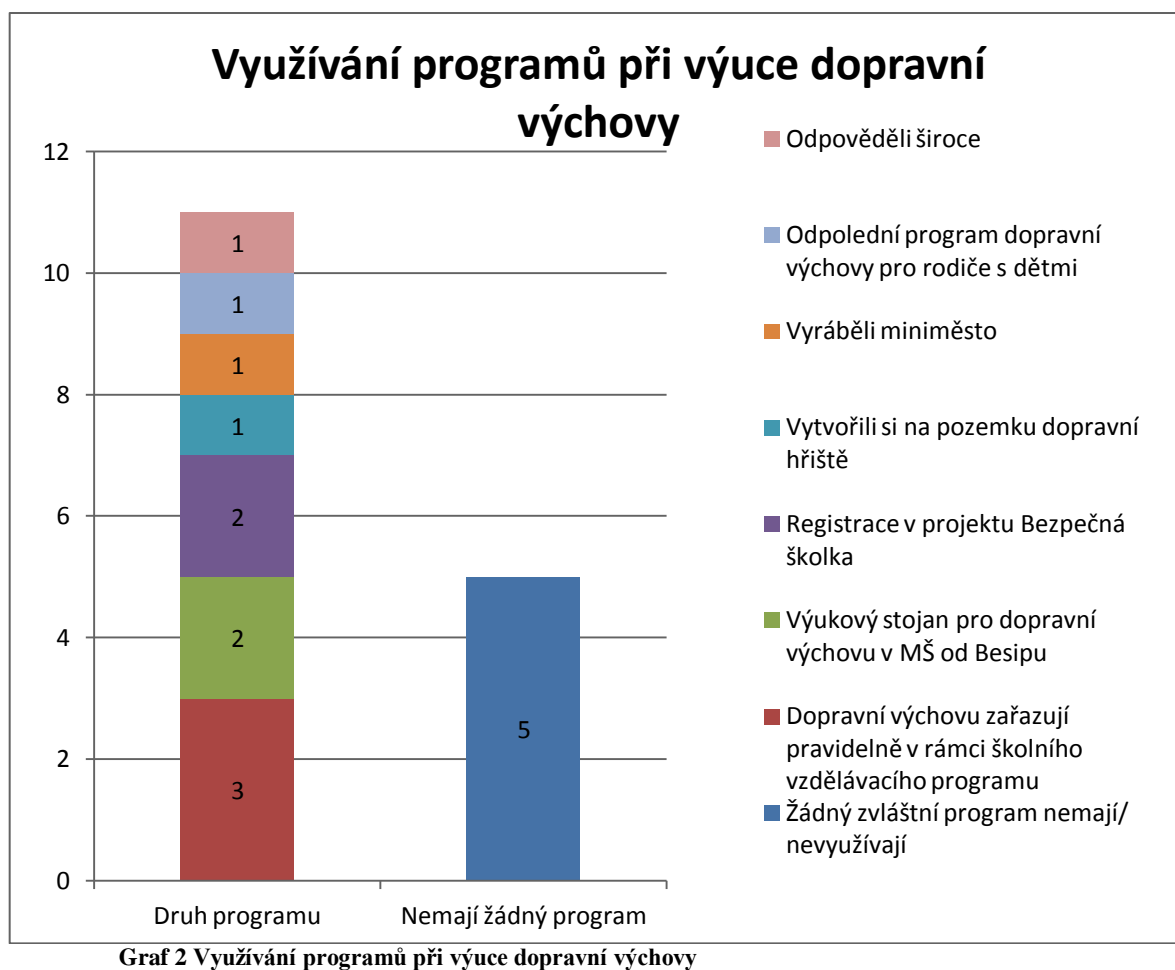
Pro příklad zde uvádím odpověď jednoho z respondentů: „Dopravní výchovu uskutečňujeme spíše prakticky – třeba při procházkách městem učíme děti zodpovědnosti, časem už samy ví, že je potřeba se před přecházením silnice zastavit, rozhlédnout se. Ten, kdo jde první, nás vede, a ostatní včetně dospělých je kontrolují. Dopravní situace při té příležitosti komentujeme na praktických příkladech (toto auto má zapnutý blinkr - zahýbá, tady to je ta a ta značka, to znamená..., tady je hlavní, které auto musí dát přednost atd.).“

V odpovědích bylo patrné, že pod pojmem „používané metody při výuce“, si každý představil „to své“. Nejčastěji se objevovaly pohybové hry a povídání, dopravní značky a opakování, což je podle mě základ, který používají ve všech mateřských školách, jen nebyl všemi jmenován. Důležité je, aby zvolené metody vedly ke stanovenému cíli.

Otázka 2. Jaké využíváte programy pro dopravní výchovu ve vaší mateřské škole?

Žádný zvláštní program nemají/ nevyužívají	5
Dopravní výchovu zařazují pravidelně v rámci školního vzdělávacího programu	3
Výukový stojan pro dopravní výchovu v MŠ od BESIPu	2
Registrace v projektu Bezpečná školka	2
Vytvořili si na pozemku dopravní hřiště	1
Vyráběli miniměsto	1
Odpolední program dopravní výchovy pro rodiče s dětmi	1
Odpověděli široce	1
Celkem odpovídalo	16

Tabulka 8 Programy využívané pro dopravní výchovu

Jedena ze širších odpovědí: „Učíme děti vytvořit si správné návyky, ukázněnost, vztah ke zdraví, opatrnost a jak se chovat v jednotlivých dopravních situacích a při nebezpečí. Navozujeme pro ně situace, kdy děti musí reagovat, rozvíjet pozornost, soustředěnost, ohleduplnost, vnímat orientaci v prostoru a čase. Při vycházkách vysvětlujeme pravidla: chůze po ulici, chůze po silnici, přecházení vozovky, bezpečná místa pro hry dětí, chování v dopravních prostředcích, v okolí železnice, význam dopravních značek. Volit co nejbezpečnější cestu, odhadnout vzdálenost a rychlost, rozpoznávat výstražná znamení, znát druhy vozidel a nutnost nosit pestré barvy nebo reflexní označení na oblečení.“

Program je plán, podle kterého se postupuje k požadovanému cíli. Z odpovědí je patrné, že pod pojem program se toho dá začlenit mnoho. 31 % MŠ nevyužívá, nebo si myslí, že žádný program nemá. 18 % jej vidí ve svém školním vzdělávacím programu. 12 % MŠ používá program vytvořený BESIPem, 12 % je registrováno v programu Bezpečná školka. Celkově 69 % školek má, nebo použilo pro dopravní výchovu nějaký program.

Otázka 3 – Odpovědi typu (ANO x NE)

a) Pořádáte ve své mateřské škole dopravní den?

b) Navštěvuje vaši mateřskou školu policista kvůli výuce dopravní výchovy?

c) Navštěvujete s dětmi dopravní hřiště?

Druhy otázek	Ano	Ne
Pořádají dopravní den	7	9
Dopravní policista navštěvuje MŠ	6	10
MŠ navštěvuje s dětmi dopravní hřiště	3	13

Tabulka 9 Odpovědi k otázce č. 3 a, b, c

Dopravní den připravuje pro své děti 44 % mateřských škol ve městě Děčín. 33 % z těch, co odpověděly, že dopravní den nemají, uvedly, že je to z důvodu nevhodného terénu. 37 % školek navštěvuje policista kvůli výuce dopravní výchovy. Všechny uvedly, že si jej musí samy pozvat. Policie sama žádné programy mateřským školám ve městě Děčín nenabízí. Pouze 19 % mateřských škol města Děčín navštěvuje se svými dětmi dopravní hřiště. Jedna mateřská škola si jej nakreslila na svém pozemku, další jezdí s předškoláky do Ústí nad Labem a jedna mateřská škola pořádá výlet do Litoměřic.

Otázka 4. Jaké materiály využíváte při výuce dopravní výchovy?

V této tabulce najdeme množství materiálů, které využívají jednotlivé mateřské školy. Tyto materiály jsou zařazeny do souhrnných tematických skupin.

MŠ	Obrazové	Technické	Pracovní listy	Praktické pomůcky	Metody
A, B, C	5	2	1	6	2
D, E, F	7	2	2	11	1
G, H,	X	X	1	X	X
Ch	X	X	X	X	3
I, J	2	X	1	3	3
K, L	3	X	1	12	2
M	3	1	X	8	3
N, O	4	X	1	10	1

Tabulka 10 Čestnost využívání materiálu při výuce dopravní výchovy

Co pod jednotlivými skupinami najdeme:

Obrazové: Pexeso, omalovánky, puzzle, domino, výtvarný materiál, razítka, obrázky, leporela, knížky s dopravními příběhy, kartičky správného a nesprávného chování, časopisy o dopravních prostředcích

Technické: DVD, CD, multimediální prezentace v programu Powerpoint

Pracovní listy, vytvořené programy: Šimonovy pracovní listy Dopravní výchova, od BESIPu, pracovní listy na internetu, Šimonovy pracovní listy Dej pozor zajíci!, pomůcky od krajského úřadu, Metodiku dopravní výchovy vydanou ministerstvem dopravy

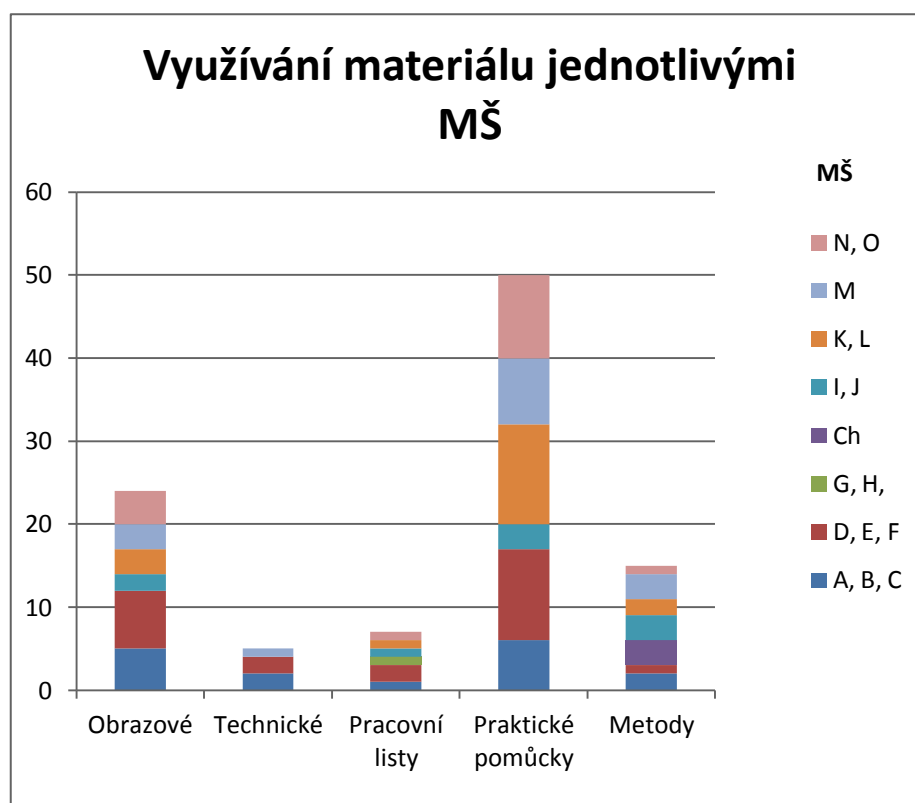
Praktické pomůcky určené přímo k výuce dopravní výchovy: reflexní vestičky, dopravní značky magnetické i dřevěné, terčíky, semafor, kužele, dopravní koberec, odrážedla, koloběžky, motorky, kolo, plastový traktor, převleky, policejní čepice, barevné fáborky, píšťalka, záchranný kruh, pruhovaná trička, dalekohled, hračky - autíčka, vlaky, koleje, učební pomůcky, pomůcky ke hrám s dopravní tematikou

Metody (v některých MŠ byla tato otázka nesprávně vyhodnocena, proto se zde objevují i metody): výlet lodí, cestování autobusem, prakticky při vycházkách, povídání, názorné ukázky (auto ve městě atd.), malování a modelování dopravních situací

Mateřská škola A, B a C se nejvíce zaměřují na využívání obrazových materiálů a technických prostředků, MŠ D, E a F mají zahrnuty všechny materiálové složky rovnoměrně. V MŠ G a H v této otázce uvedly pouze pracovní listy. MŠ CH, I a J vyjmenovaly spíše metody, dopravní výchovu začleňují zejména prakticky a materiály k ní příliš nevyužívají. Mateřské školy K, L a N, O nejvíce využívají pomůcky určené přímo na výuku dopravní výchovy (jako jsou dopravní značky, semaforey, dopravní koberec aj.), v MŠ M též uvedly, že využívají hodně pomůcky určené přímo na výuku dopravní výchovy, ale zároveň i metody, jako je praktické povídání při vycházkách aj.

Z materiálů se nejvíce využívají: Pexeso, obrázky, CD, DVD, Šimonovy pracovní listy dopravní výchovy, reflexní vesty, dopravní značky, odrážedla, koloběžky, dřevěné koleje a praktické ukázky při vycházkách.

Následující graf nám ukazuje, jaký materiál se nejvíce využívá jednotlivými mateřskými školami.

Graf 3 Materiál využívaný jednotlivými mateřskými školami

Jednotlivých materiálů k výuce dopravní výchovy je mnoho. Z grafu je vidět, že nejvíce se využívají praktické pomůcky k dopravní výchově, jako jsou reflexní vestičky, dopravní značky magnetické či dřevěné, semafor a odrážedla, dále také obrazové materiály - obrázky, knížky s dopravními příběhy a pexesa.

Otázka 5. Využíváte koloběžky, odrážedla, či jiný dopravní prostředek ve své mateřské škole? (ANO x NE)

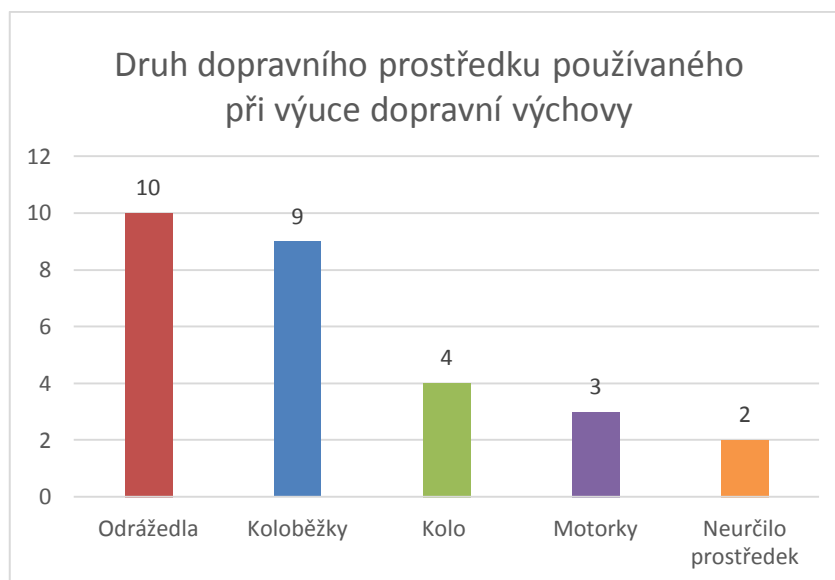
Kolik MŠ využívá dopravní prostředky	
Využívá	12
Nevyužívá	4

Tabulka 11 Využívání dopravních prostředků

Čtyři mateřské školy (25 %) uvedly, že dopravní prostředky s dětmi nevyužívají kvůli nevhodnému terénu v okolí. 75 % mateřských škol využívá „dopravní prostředky“, ale pouze na zahradě MŠ.

Jaké dopravní prostředky MŠ využívají:

Odrážedla se uplatní v dopravní výchově celkem v 10 MŠ, koloběžky v 9, kolo ve 4, motorky ve 3, blíže neurčený prostředek na školní zahradě užívají 2 MŠ.

Graf 4 Druh dopravního prostředku používaného při výuce dopravní výchovy

Nejčastěji využívají mateřské školy na své zahradě odrážedla - celkem 83 % mateřských škol. Koloběžky využívá 75 %, kolo 33 %, dětské motorky 25 % a 17 % MŠ neurčilo, jaké dopravní prostředky využívá. Z celkového přehledu nám však vyplývá, že některé MŠ využívají na zahradě současně jak odrážedla, tak i např. koloběžky, či jiné prostředky.

Otázka 6. Stručně popište začlenění dopravní výchovy ve vašem školním vzdělávacím programu.

MŠ	Odpovědi
A, B, C	Dopravní výchovu máme ve školním vzdělávacím programu jako samostatnou přílohu.
D, E, F	Máme ji v měsíci dubnu – nazvanou jako: „Měsíc bezpečnosti, jak se chováme v autobusu, dítě a doprava, pozor červená“.
G, H,	Máme dopravě věnovaný integrovaný blok v školním vzdělávacím programu „Má to 4 kola, město z ptačí perspektivy, po Labi plují koráby“ – je pouze na učitelce, jak dlouhý si tento blok udělá a jak se mu bude věnovat.
Ch	Dopravní výchovu jsme mívali jako měsíční program, ale letos jsme jej nezačlenili.
I, J	Dopravní výchovu ve školním vzdělávacím programu začleněnou nemáme
K, L	Dopravní výchovu máme zařazenou v třídním vzdělávacím plánu v týdenních plánech.
M	Na jaře máme 4 týdny zaměřené na přecházení, dopravní značky, semafor a chování v dopravních prostředcích.
N, O	Dopravě se věnujeme v období jaro, léto

Tabulka 12 Začlenění dopravní výchovy ve školním vzdělávacím programu odpovědi respondentů

87 % školek odpovědělo, že nějakým způsobem má začleněnou dopravní výchovu ve svém školním vzdělávacím programu, 21 % z nich jako samostatnou přílohu.

V odpovědích respondentů s porovnáním analýzy školního vzdělávacího programu se vyskytují jisté odchylky. Důvodem může být nedostatečný čas pro odpovídání na dotazníky, či nedostatečná orientace v tomto dokumentu.

2.5 Realizace programu dopravní výchovy pro rodiče s dětmi

2.5.1 Představení MŠ K. H. Borovského v Děčíně

Mateřská škola v ulici K. H. Borovského byla otevřena 12. 10. 1979 jako mateřská škola národního podniku Stavokonstrukce, Česany a Spolchemie. V průběhu let se v ní vystřídala přibližně tisícovka dětí. Ředitelkou byla od roku 1979 do roku 1989 paní Jana Kleinová a od roku 1989 do roku 2013 to byla paní Jarmila Hricová. Nyní je ředitelem Mgr. Jaroslav Hamerský. Mateřská škola přešla v roce 1992 pod Městský úřad v Děčíně. Objekt mateřské školy tvoří pět pavilonů. Ve čtyřech jsou umístěny třídy, pátý je hospodářský. Pro rychlejší orientaci dětí a rodičů jsou třídy pojmenovány a označeny zvířátky: Opičky, Tygřici, Slůňata a Medvídci. Celý objekt má velkou, udržovanou zahradu, kde se mimo jiné nachází pět pískovišť, spousta houpaček a průlezek. Zahrada dětem poskytuje prostorné, estetické, klidné a bezpečné prostředí ke hrám a výchovným činnostem. Kapacita mateřské školy je 120 dětí.

2.5.2 Změny v připraveném programu

Dopravní výchova je mi velmi blízká, a proto jsem si ji zvolila již jako téma bakalářské práce. V té jsem na základě dotazníků rozdaných rodičům ve třech mateřských školách zjistila, že rodiče často ani neví, co vše dopravní výchova obsahuje a čemu všemu jejich dítě již rozumí. Základy dopravní výchovy přenechávají často na mateřskou školu, se kterou navíc moc nespolupracují. Z rozhovorů s učitelkami ve třech vybraných MŠ jsem zjistila, co vše používají při výuce dopravní výchovy ve třídě a jak často tuto výchovu začleňují do svých hodin. Na základě zjištěných informací jsem sestavila odpolední program dopravní výchovy pro rodiče s dětmi.

Tento program jsem realizovala v Mateřské škole K. H. Borovského a ve své diplomové práci bych chtěla rozebrat, jaký byl rozdíl mezi původním plánem v bakalářské práci a skutečnou realizací, proč došlo k nějakým změnám a jak by bylo možné program pozměnit pro jiné MŠ. Průběh jednotlivých lekcí je i s fotodokumentací popsán v příloze.

Před zahájením programu byly v mateřské škole a na jejím webu vyvěšeny plakáty, které zvaly na tento program. Ten byl zaměřen na spolupráci dítěte s rodičem, zábavnou formou probíhala nauka dopravní výchovy zaměřená na praktická cvičení.

Základní rozdíly v programu

Plán	Realizace
12 lekcí, 4 víkendy a závěrečná lekce pro veřejnost	10 lekcí, 3 víkendy a závěrečná lekce pro veřejnost
Pro rodiče s dětmi předškolního věku (směřováno na předškoláky)	Pro rodiče s dětmi od 4 let
Každé úterý na 2 x 45 minut s malou přestávkou mezi lekcemi	Každé úterý na 60 minut bez přestávky

Tabulka 13 Rozdíly v programu dopravní výchovy pro rodiče s dětmi - základní sestavení

Rodiče se do programu příliš nehrnuli. Odrazovala je časová „náročnost“ a také to, že jsou do programu zapojeni i oni. Nejraději by dítě do programu zapojili, ale bez své účasti.

Programu se nakonec zúčastnilo 18 dětí a 11 rodičů (10 maminek a 1 tatínek). Děti byly ve věku 4 až 6 let, 6 z nich byly sourozenci. Proběhlo 10 lekcí, 3 víkendové akce a závěrečná lekce pro veřejnost. Lekce probíhaly od 26. 3. 2013 do 16. 6. 2013 každé úterý od 15:30 do 16:30 hodin., tedy v čase, který rodičům vyhovoval a kdy je v provozu jeden „sběrný“ pavilon MŠ. Mohla jsem se tak věnovat jen dopravní výchově a zbylé děti, jež se programu neúčastnily, jsem převedla do pavilonu, který je otevřený až do 16:30 hodin.) Původně bylo plánováno začít již po jarních prázdninách 26. 2. a poslední lekce měla proběhnout o víkendu 8. 6. Kvůli malému počtu přihlášených jsme však zahájení posunuli na pozdější datum a na březnových třídních schůzkách jsem o programu informovala i rodiče v ostatních třídách.

Ti, co se přihlásili, chtěli do programu zapojit i dalšího sourozence, proto jsem povolila účast dětí již od 4 let. Kvůli vnímání těchto menších dětí a časové náročnosti byly hodiny upraveny na 1x 60 minut a vynechali jsme přestávku.

Změny v programu dopravní výchovy pro rodiče s dětmi oproti plánu:				
Původní plán		Skutečná realizace		Poznámka
1. lekce	Úvodní hodina - dopravní značky	1. lekce	Úvodní hodina - dopravní značky	Beze změny
2. lekce	Pravidla pro chování na ulici	2. lekce	Pravidla pro chování na ulici	Beze změny
3. lekce	Pravidla při pohybu na svahu a sáňkování	3. lekce	Praktická vycházka - sledování provozu a dopravních značek	Kvůli počasí změněno
Víkend	Výuka lyžování a správného pohybu po sjezdovce	Víkend	Neproběhlo	Zrušen kvůli počasí
4. lekce	Pravidla chování na přechodu pro chodce	↓	Přecházení na přechodu proběhlo již ve 2. lekci a o víkendu	Přesun
5. lekce	Reflexní prvky a jejich používání; dopravní prostředky	4. lekce	Reflexní prvky a jejich používání	Dopravní prostředky přesunuty na 5. lekci
Víkend	Víkendové spaní v MŠ - zaměření na reflexní prvky	Víkend	Víkendové spaní v MŠ - zaměření na reflexní prvky a pravidla chování v autě	Přidány pravidla chování v autě
6. lekce	Pravidla chování při jízdě v autě	5. lekce	Výuka dopravních prostředků	Chování v autě probráno na víkendovém spaní
7. lekce	Pravidla chování v autobuse	6. lekce	Pravidla chování v autobuse	Beze změny
8. lekce	Pravidla chování ve vlaku	7. lekce	Pravidla chování ve vlaku	Beze změny
Víkend	Výlet vlakem do Prahy	Víkend	Výlet vlakem do Ústí nad Labem	Změna kvůli finanční náročnosti
9. lekce	Nástin pravidel první pomoci	8. lekce	Nástin pravidel první pomoci	Beze změny
10. lekce	Beseda s dopravním policistou	9. lekce	Beseda s policistou	Policista - preventista
11. lekce	Zásady používání jízdního kola	10. lekce	Zásady používání jízdního kola	Beze změny
Víkend	Praktická návštěva dopravního hřiště	Závěr	Závěrečný program pro veřejnost - spolu s dopravním hřištěm	Kvůli povodním se na dopravní hřiště nejelo
12. lekce	Závěrečné vyhodnocení, předání osvědčení	Víkend	Závěrečné vyhodnocení, předání osvědčení	Beze změny
Závěr	Závěrečný program pro veřejnost	↑	Spojeno s dopravním hřištěm v ZŠ Boletice kvůli povodním	V areálu ZŠ Boletice

Tabulka 14 Změny v programu dopravní výchovy pro rodiče s dětmi oproti plánu

Jednotlivé lekce:

V kapitole 1.4 Představení programu Dopravní výchovy pro rodiče s dětmi na straně 25 je stručně popsán program, jak byl připraven v bakalářské práci. Nyní zde popíši rozdíly mezi přípravou a skutečnou realizací. Celý průběh programu je popsán v příloze. Na základě realizovaného programu bylo z časových důvodů přesunuto pár aktivit do dalších lekcí.

1. lekce Seznámení

Cílem lekce bylo seznámení, rozvoj povědomí o našem městě, zopakování tvarů a barev, seznámení s významem vybraných dopravních značek. Praktické vyzkoušení znalostí v okolí MŠ a úkol na doma pro rodiče s dětmi.

Z časových důvodů přesun těchto činností do další lekce:

- rozvoj povědomí o našem městě Děčín (brainstorming)
- praktická vycházka - sledování dopravních značek v okolí mateřské školy

Změna v plánu – nové činnosti:

- hra na rozvoj sluchu, přidáno i na rozvoj vnímání barev semaforu
- přidán úkol pro děti – sledovat dopravní značky a ptát se na význam těch, které dítě vidí poprvé

Ostatní stěžejní body plánu byly dodrženy.

2. lekce Pravidla chování na ulici

Součástí lekce bylo opakování z minulé lekce, rozvoj orientace v prostoru, ztvárnit plán bezpečného města – nalepit domečky, jejichž vytvoření bylo úkolem na doma, sestavit pravidla chování, zopakování chování na ulici pomocí loutky. Praktická vycházka, orientace v mapě, opakování významu vybraných dopravních značek, přecházení přes přechod.

U hry „Do silnice, ze silnice“ jsem do přílohy na CD dala video této hry – video 1.

Přesun činností z předešlé lekce:

- rozvoj povědomí o našem městě Děčín (brainstorming)
- praktická vycházka - sledování dopravních značek v okolí mateřské školy

Změna v plánu:

- sestavení pravidel chování na společných lekcích proběhlo s pomocí Kašpárka pouze ústně (Tuto část můžete vidět na CD jako video 2.)
- přidaná aktivita na přecházení pomocí makety přechodu bez světelného signalizačního zařízení i s ním (na CD je tato aktivita jako video 3.)

Z časových důvodů byly tyto činnosti přesunuty do další lekce:

- orientace v mapě a v okolí mateřské školy
- opakování významu vybraných dopravních značek, přecházení přes přechod a hledání bezpečného místa na hraní
- hra na postřeh a reagování na povely

3. lekce - měla proběhnout **Pravidla při pohybu na svahu a sáňkování**, kvůli nedostatku sněhu jsem tuto lekci změnila na **Praktickou vycházku a sledování dopravních značek a provozu**

Činnosti byly přesunuty z lekce pravidla při pohybu na svahu do víkendové lekce 2:

- opakování probraných pravidel silničního provozu pomocí videa „Ahoj Semaforu!“
- výtvarná aktivita na rozvoj spolupráce a komunikace s ostatními dětmi i rodiči

Z předešlé hodiny sem byly přesunuty tyto činnosti:

- praktická vycházka se slepou mapou, pozorování dopravních značek a silničního provozu, opakování pravidel při přecházení přes přechod
- při cestě hra na postřeh a reakce na signál

Víkendová lekce 1 - lekce lyžování se též neuskutečnila kvůli nedostatku sněhu

4. lekce Původně připravovaná lekce **Pravidla pro přecházení na přechodu pro chodce** byla nahrazena lekcí **O reflexních prvcích a jejich používání**, protože téměř všechny body z původní lekce byly využity již v jiných hodinách

Z časových důvodů byly přesunuty tyto činnosti do další lekce:

- pohybový taneček na písničku (Od Maxim Turbulenc z CD Dopravní zpívanky, píseň: 1. Vlevo, vpravo a zas vlevo.)
- popis obrázku
- hledání a poznávání barev
- opakování všech probíraných pravidel silničního provozu s Kašpárkem
- poznávání dopravních prostředků a pojmenování jejich řidičů
 - pohybová hra „Pozor auto!“ zaměřená na reakci na povel

Tyto činnosti proběhly již v předešlých lekcích:

- sestavení pravidel pro chování na přechodu pro chodce a pravidel při přecházení se světelným semaforem i bez něj
- praktické přecházení na maketě přechodu a později i s maketou světelného signalizačního zařízení (semaforu)
- pohybová hra (na auta) - reakce na barevný signál (barvy na semaforu)
- pozorování silničního provozu v blízkém okolí, opakování získaných znalostí

Jednotlivé činnosti z první části lekce o reflexních prvcích proběhly přesně dle předpokladu. (Opakování minulé hodiny, pohybová hra „Na koloběžky“, hra „Odkud slyšíš auto“ i uvědomění si, která který materiál a barva je za šera lépe vidět. Vyráběli jsme panáčky z barevného a retroreflexního materiálu a v zatemněné místnosti na ně posvítili. Na konci jsme si řekli úkol na doma - vyrobit z krabičky od sirek osobní automobil.)

Víkendová lekce 2 - spaní v mateřské škole proběhlo dle plánů (praktické vyzkoušení reflexních prvků a důležitosti nosit barevné, dobře viditelné oblečení)

Činnosti, které byly přidány z předešlých lekcí:

- popis obrázku s dopravní tematikou
- hra na postřeh „Kuba řekl“
- hledání a poznávání barev
- výtvarná aktivita na rozvoj spolupráce a komunikace s ostatními dětmi i rodiči
- opakování probraných pravidel silničního provozu pomocí videa „Ahoj Semaforu!“

- s Kašpárkem opakování všech probíraných pravidel silničního provozu
- pohybová hra na reakci na povel (nazvaná“ Pozor auto!“)
- pohybový taneček na písničku (Od Maxim Turbulenc z CD Dopravní zpívanky, píseň: 1. Vlevo, vpravo a zas vlevo.)

Nově zařazené činnosti:

- opékání vuřtů
- hry s míči a obručemi
- cvrnkání kuliček, skákání panáka
- zopakování přecházení na maketě přechodu se světelným signalizačním zařízením i bez něj

Z následující lekce byly přesunuty tyto činnosti:

- probírání zásad, jak se v autě správně chovat, s Kašpárkem
- test s vejcem v autíčku – ukázka podstaty zádržného systému
- praktické zkoušení poutání v dětské autosedačce (přizpůsobení pásů, aby byly bezpečné, a přesto nikde neškrtily)

V závěru byl zopakován úkol na doma na další lekci

5. lekce Reflexní prvky a dopravní prostředky byla probrána již předešlou lekcí, následovala tedy lekce **Dopravní prostředky**. Přidány byly ještě hry z lekce **O pravidlech chování při jízdě v autě**.

Přesunem jednotlivých činností se nám snížil celkový počet lekcí o jednu.

Z lekce o dopravních prostředcích proběhlo:

- poznávání dopravních prostředků a pojmenování jejich řidičů
- pohybová hra na reakci na povel (nazvanou jako: Pozor auto!)

Z lekce o pravidlech chování při jízdě v autě proběhlo:

- opravování chyb v zamotaném příběhu souvisejícím s pravidly při jízdě v autě

Vše ostatní jsme již probírali při víkendovém spaní v MŠ (s Kašpárkem probírání správného chování v autě, test s vejcem - ukázka podstaty zádržného systému, praktické zkoušení poutání v dětské autosedačce).

Přidaná aktivita: - hra na barvy a tvary

Z časových důvodů byla přesunuta tato činnost do další lekce: - nalepení autíčka do vytvořené mapy

6. lekce Pravidla chování v autobusu

V této lekci neproběhlo:

- ukázka špatného chování (scénka), pravidla chování jsme si zopakovali v kruhu
- praktické vyzkoušení jízdy autobusem

Ostatní stěžejní body plánu byly dodrženy (hra na orientaci v prostoru, pohybová hra na početní operace, určení cíle své cesty).

Přidané činnosti z předešlé lekce: - nalepení autíčka do vytvořené mapy, zdokonalení bezpečnosti v našem městě

7. lekce Pravidla chování ve vlaku

Všechny připravené aktivity proběhly dle plánu. (Pohybová říkanka, pohybová hra na průvodčího, s Kašpárkem pravidla chování ve vlaku, Kimova hra, pravidla toho, co dělat, pokud se někdo ztratí.)

Praktická návštěva nádraží proběhne až na víkendové lekci.

Víkendová lekce 3 - Výlet vlakem

Původní plán:

Výlet do Prahy, návštěva technického muzea, exkurse na letišti Václava Havla, jízda metrem a tramvají.

Realizace:

Kvůli finanční náročnosti byl zvolen výlet do Ústí nad Labem do muzea modelové železnice. Po cestě proběhla i praktická jízda autobusem, opakování všech pravidel.

Možné varianty:

Jízda lodí, nebo vlakem do německého Kurort Rathen, poté pěšky do Eisenbahnwelt (Svět modelové železnice). Nachází se pod širým nebem. Ve velké hale mají další panely a ukázky z historie.

Další možností je jízda vlakem do města Stadt Wehlen, odtamtud autobusem do vesnice Dorf Wehlen a tam je Miniaturpark - Die Kleine Sächsische Schweiz. Jsou zde zmenšeniny známých míst, jako je Pravčická brána, Königstein a jiné hrady a zámky a také modelová železnice v různém měřítku.

8. lekce Základní pravidla první pomoci

Z časového důvodu neproběhla překážková dráha na rozvoj pohybu i koordinace a scénka se zraněnou osobou.

Nově přidaná aktivita: příprava dětí na příchod záchranáře, povídání, co o něm všechno víme.

Dle plánu jsme s dětmi probírali jednoduchá pravidla ošetření zranění a žádost o pomoc. Zopakovali jsme informace o všech členech integrovaného záchranného systému.

9. lekce Dopravní policista

Změna: kvůli časovému rozvrhu policie proběhla tato lekce již v dopoledních hodinách. Byly přizvány i ostatní děti z vedlejších tříd. Policista měl připraven svůj program zahrnující vše z dopravní výchovy.

Z plánované lekce neproběhlo:

- výroba dopravního prostředku z moduritu - rozvoj jemné motoriky (památka na naše setkávání)

Další činnosti byly přesunuty vzhledem ke změně pojetí této lekce :

- seznámení s povinnou výbavou jízdního kola

- pohybová hra na rozvoj koordinace a soustředění (nazvaná: „Na policisty“ na způsob hry Mrazík)

10. lekce Zásady používání jízdního kola

Z předešlých lekcí sem byly přesunuty tyto činnosti:

- zopakování rodičům, co vše jsme se od policisty dozvěděli
- pohybová hra - rozvoj koordinace a soustředění (nazvaná: „Na policisty“ na způsob hry mrazík)
- zhlédnutí dalších lekcí z DVD „Ahoj Semaforu!“

Z časových důvodů přesun těchto činností do další lekce:

- test s melounem v přilbě – ukázka podstaty nošení přilby
- praktické vyzkoušení jízdy na kole dle stanovených pravidel na zahradě MŠ

Ostatní body plánu byly dodrženy (Připravený text od BESIPu, seznámení s povinnou výbavou kola, se správným oblečením na kolo a správné nasazování přilby.)

Závěrečný program dopravní výchovy pro veřejnost

Změna v programu:

Tato lekce měla proběhnout na úplném konci celého programu, z důvodu povodní jsme však tuto lekci zařadili již sem. Ze stejného důvodu byl též zrušen výlet na dopravní hřiště v Litoměřicích. Z předešlé lekce sem byla zařazena praktická zkouška jízdy na kole.

V původním plánu bylo uskutečnit program v areálu MŠ, byl nám zapůjčen areál ZŠ i s přichystanými dopravními značkami.

Místo rodičů na jednotlivých stanovištích byli žáci 9. tříd a ochotní kamarádi a známí.

Cíl i činnosti na jednotlivých stanovištích a pokusy proběhly dle příprav a očekávání.

Přidána byla ještě hra „Pozor auto“ a chůze na chůdách.

Víkendová lekce 4 – neproběhla kvůli povodním (praktické vyzkoušení již v závěrečné lekci pro veřejnost)

12. lekce Předání osvědčení

Změna v programu:

- určení pravidel chování u koní
- přidán pro velký úspěch pokus s melounem v přilbě
- znovu zopakování: skládání dopravních značek, přiřazování dopravních prostředků, chůze na chůdách aj.

Původně se měl vyplňovat test a předávat osvědčení při plavbě lodí do Hřenska. Kvůli velkým povodním však tato lekce musela být změněna. Dětem jsem připravila jízdu na koních, mohly si tak vyzkoušet jeden z dalších dopravních prostředků.

Vyplnění testu i předání osvědčení proběhlo dle plánu.

V závěru jsem poděkovala všem za účast a rozdala dotazníky k celkové spokojenosti programu a jeho případným změnám. (Dotazníky jsou součástí přílohy.)

Návrhem ze strany rodičů bylo ještě uskutečnit tuto závěrečnou lekci v nedalekých Petrovicích, kde je opravdové letadlo předělané na restauraci, nebo svézt se s dětmi historickým dvoupatrovým autobusem. To se však nepodařilo s Dopravním podnikem města Děčín domluvit. Kvůli stáří autobus vyjíždí opravdu jen ve stanovené dny. Jedna maminka navrhovala, aby si děti v autoškolě vyzkoušely jízdu v trenažéru. To se však nelíbilo ostatním rodičům.

Po ukončení všech lekcí jsme v mateřské škole na pedagogické radě došli k závěru, že tyto lekce byly přínosné nejen pro děti a jejich rodiče, kteří tak měli společnou aktivitu se svými dětmi, ale i pro naši MŠ. Rodiče začali spolupracovat i na dalších akcích MŠ. Vliv rodičů v tomto programu měl velkou váhu. Jak plyne z dotazníků, dětijevily větší zájem o dopravní značky, naučené věci si spolu s rodiči opakovali při výletech i při jízdě do MŠ. Rodiče věděli, co jak na sebe navazuje, a mohli určité věci s dětmi lépe opakovat a procvičovat. Pokud by byl program pouze

pro děti, rodiče by tomuto tématu nevěnovali takovou pozornost, jako když si jednotlivé lekce s dítětem vyzkoušeli.

O celém programu byl sepsán článek, který vyšel v Informatoriu – časopis pro výchovu a vzdělávání. V něm popisují jednotlivé lekce a aktivity, které jsme s dětmi vyzkoušeli. Program, i když nám počasí nepřálo, proběhl myslím si s velkým úspěchem. Děti i rodiče pravidelně chodili, což myslím si byla známka toho, že je program zaujal. Po malých změnách se uskutečnilo 90 % z původního plánu. Některé aktivity se přesunuly do jiných lekcí, ale návaznost zůstala zachována, pro děti i rodiče byly lekce srozumitelné a hlavně přínosné.

Díky článku se mi ozvaly kolegyně z dalších mateřských škol, že by se o programu rády dozvěděly více. V dalším roce jsem měla v plánu dopravní výchovu pro rodiče s dětmi zopakovat a uskutečnit i slibovanou návštěvu dopravního hřiště v Litoměřicích, nebo v Ústí nad Labem, či nedalekém Varnsdorfu.

V srpnu roku 2014 otevřeli v novém obchodním centru Pivovar v Děčíně dopravní hřiště, kde probíhá i dopravní výuka.

2.5.3 Vyhodnocení programu rodiči a dětmi

Celkově z dotazovaných rodičů odpovědělo 9 zúčastněných.

Co se rodičům a dětem nejvíce líbilo na dopravní výchově?

Nejčastější odpovědi byly hry v lekcích, poté víkendové akce - výlety a spaní, test s melounem a vajíčkem a jednou bylo jmenováno i DVD, na které jsme se dívali.

Jedna maminka napsala: „*Prožitkem a vlastní praxí se toho děti nejvíce naučí. Proto se mi líbilo vše, že si děti postupně osvojovali základy dopravní výchovy a spolu s kamarády si během her mohli spoustu věcí prakticky vyzkoušet.*“

Co rodičům v jednotlivých lekcích chybělo?

Šest rodičů se vyjádřilo, že jim chyběly výlety neuskutečněné kvůli povodním. Dva z nich se pojedou na dopravní hřiště sami podívat, tři rodiče odpověděli, že jim nic nechybělo.

Co by příště chtěli rodiče v lekcích změnit?

V odpovědích jsem nenašla žádný přínosný návrh, všichni rodiče byly s lekci spokojeni, 5 rodičů odpovědělo nic, 2 nevím a 2 neodpověděli vůbec.

Co si rodiče myslí, že dopravní výchova přinesla jejich dítěti?

Vyskytly se následující odpovědi:

5x – častější sledování dopravních značek

5x – rád jezdí na kole s přilbou na hlavě

4x – větší zájem o dopravní výchovu

3x – hlídá, jestli se všude dodržují pravidla, která se naučil/a

Jedna maminka odpověděla: „*Určitě, začal si více všímat značek a pravidel chování řidičů i chodců, když jedeme autem nebo jdeme pěšky po městě, hodně se ptá na jemu zatím nejasné věci a novými poznatky se rád chlubí.*“

Všech 9 rodičů odpovědělo ANO na otázku, zda by dopravní výchovu doporučili ostatním rodičům. Tři z nich budou chodit i v dalším roce s mladším dítětem znovu.

Od kdy si myslí, že je nejvhodnější začít s dopravní výchovou?

Všech 9 rodičů si myslí, že dopravní výchova je potřebná už v MŠ.

Jedna maminka odpověděla: „*Když se začne již ve školce, tak po nástupu do ZŠ mají děti již určité základy, které eliminují případné nehody z neznalosti.*“

Co se rodičům na dopravní výchově nelíbilo?

Nejčastější odpovědí bylo chování jiných rodičů, jejich nedochvilnost, že jsme nejeli na dopravní hřiště a někomu i finanční náklady, které si museli hradit sami.

Z dotazníků vyplývá, že u některých rodičů má dopravní výchova velkou váhu. Všichni si myslí, že je důležitá už v předškolním věku. I přes investovaný čas by tento program doporučili také ostatním rodičům. Dopravní hřiště a společné výlety jsou velmi žádané. Každému dopravní výchova přinesla něco jiného. A já doufám, že získané dovednosti a vědomosti budou i nadále uplatňovat v praxi.

2.5.4 Možnosti přizpůsobení programu pro malou/velkou MŠ, pro malé či velké děti

Tento program byl sestaven pro předškolní děti a jejich rodiče. Po vyzkoušení jsem zjistila, že jej zvládají i děti čtyřleté. Občas docházela i jedna tříletá holčička, kterou maminka někdy brala s sebou, když neměla hlídání. Po zkušenosti s ní se domnívám, že aktivity v programu jsou vhodné až pro děti od čtyř let, kdy mají za sebou základy barev, tvarů a určitým způsobem chápou zadání úkolů. Např. při hře na policisty holčička utíkala, ale nevěděla proč a ani komu má utíkat. Dělala to proto, že to viděla u svého staršího bratra. Stejně tak se chovala i při hře „Do silnice, ze silnice“, viz video 1.

Základem je, aby se do programu přihlásili hlavně rodiče s dětmi, pokud by se ve velké MŠ přihlásilo hodně rodičů, mohly by se otevřít dva programy, kdy v jednom dni by chodili rodiče s mladšími dětmi, jednotlivé lekce by se probíraly pomaleji a s větším důrazem na jednotlivou problematiku, kterou ještě děti nechápou. A v druhém dni by chodili rodiče se staršími dětmi, kde by se kladl větší důraz na detaily a třeba při poutání a nasazování přilby by byly děti vedeny k větší samostatnosti.

Samotné hry bych nijak zvláště neměnila, protože jak děti čtyřleté, tak šestileté tyto hry velmi bavily a chtěly je hrát i při klasické vycházce se třídou. Čtyřleté děti sice u her na postřeh byly pomalejší, ale pokud jsme vzali v úvahu jejich mentální vyspělost a čas jim dopřáli, plnily aktivity stejně kvalitně jako ti velcí.

Plány v DDM Děčín

Momentálně mám rozplánovaný projekt Dopravní den pro všechny MŠ ve městě Děčín, které budou mít zájem. Pro předškoláky budou připraveny soutěže s dopravní tematikou a divadelní pohádka Vlasty Věbra „O dopravě“, je připravena i spolupráce s dopravním hřištěm ze zábavního centra Hopsárium, s BESIPem, policií i záchranáři. Tato akce pro MŠ proběhne až 9. června roku 2015 pod záštitou Domu dětí a mládeže Děčín, kde nyní pracuji s předškolními dětmi.

2.6 Shrnutí výsledků práce

Na začátku byla položena otázka, kolik času a jakým způsobem se věnují jednotlivé MŠ ve městě Děčíně dopravní výchově ve svém školním vzdělávacím programu. Odpověď na tuto otázku jsem zjistila analýzou školního vzdělávacího programu jednotlivých mateřských škol města Děčína. Tři mateřské školy nemají začleněnou dopravní výchovu ve školním vzdělávacím programu vůbec, jedenáct mateřských škol má dopravní výchovu součástí školního vzdělávacího programu jako tematické celky v různých ročních obdobích, nejčastěji na jaře, konkrétně pak v dubnu a sedm mateřských škol ji má jako samostatnou přílohu, většina se jí věnuje v průběhu celého roku. V analýze bylo zjištěno, že MŠ se konkrétně věnují dopravní výchově ve svém školním vzdělávacím programu průměrně 1,2 týdne a průřezově pak 2,3 týdne.

Z dat bylo zjištěno, jaké metody, materiály a programy využívají MŠ ve městě Děčíně při výuce dopravní výchovy. Data jsem sbírala pomocí rozhovoru a následně i dotazníků v jednotlivých mateřských školách města Děčína. Jednoznačně bylo odpovězeno, že se z metod se nejvíce využívají názorně – demonstrační (pozorování při pobytu venku, názorná ukázka, popis dějů na obrázku) a dovednostně – praktické (manipulační, jízda na odrážedlech, koloběžkách a jízdních kolech, napodobování (hry s auty), ve výtvarné výchově, experimentování, opakování). Z programů nejčastěji respondenti uváděli, že dopravní výchovu zařazují pravidelně v rámci školního vzdělávacího programu, dále pak využívají Výukový stojan pro dopravní výchovu v MŠ od BESIPu a další jsou registrované v projektu Bezpečná školka. Celkem 31 % z dotazovaných MŠ žádný zvláštní program nemá nebo nevyužívá. Z výukového materiálu se nejčastěji používají praktické pomůcky určené přímo k výuce dopravní výchovy, jako jsou reflexní vestičky, dopravní značky magnetické a dřevěné, terčíky, semafor, kužele, dopravní koberec, odrážedla, koloběžky, motorky, kolo, plastový traktor, převleky, policejní čepice aj. Jmenované dopravní prostředky využívá 75 % respondentů na své zahradě, nejvíce pak odrážedla a hned po nich koloběžky. Doplnující otázky ukázaly, jak málo se MŠ věnují dopravní výchově nad rámec RVP PV. Z odpovědí vyplynulo, že pouze 44 % dotazovaných pořádá pro své děti v MŠ dopravní den, 37 % navštěvuje po jejich vlastní žádosti dopravní policista a jen 19 % navštěvuje dopravní hřiště, kde by si získané vědomosti a dovednosti mohly děti ověřit v bezpečném prostředí.

Ze školních vzdělávacích programů i z odpovědí respondentů je patrné, že dopravní výchově nevěnují tolik času a pozornosti, jak by bylo na dnešní dobu potřebné. Ve školním vzdělávacím programu se objevuje opakování vět, které jsou přímo psané v RVP PV, a nad jeho rámec již nic dalšího nevytvářejí. Mnoho z odpovědí bylo pouze „povrchních“, bez hlubšího zamyšlení nad touto problematikou. Zřejmě i z jisté pohodlnosti, či nezájmu pověřených učitelek.

Na základě realizace připraveného programu dopravní výchovy pro rodiče s dětmi se vyskytly okolnosti, kvůli kterým bylo třeba připravovaný program pozměnit. V přípravě jsem počítala pouze s předškolními dětmi, které budou program absolvovat se svými rodiči v časové dotaci 2x 45 minut s 15minutovou přestávkou. Kvůli začlenění menších dětí a vytíženosti rodičů bylo nutné časovou dotaci zkrátit na 1x 60 minut a přestávku vynechat. Vzhledem k této časové změně nastalo přesouvání jednotlivých činností do dalších či předchozích lekcí, činnosti v jednotlivých lekcích tak byly složeny z různých aktivit vzájemně na sebe navazujících. Praktické části původně zařazené ke konci každé lekce se často odehrávaly buď v samostatné hodině, nebo o víkendových lekcích. Nebyl problém program upravit z důvodu klimatických podmínek. Obtížnější bylo reagovat na potřeby některých rodičů. Velká povodeň nám překazila výlet na dopravní hřiště v Litoměřicích a výlet lodí do Hřenska. Většina lekcí jinak proběhla dle plánu, podstata i cíle jednotlivých lekcí byly zachovány. Při realizaci tohoto programu jsem zjistila, že je důležité mít již určitou praxi jak v mateřské škole, tak s výukou dopravní výchovy, aby sestavený program kvalitně splnil dané cíle. Problémem při realizaci bylo zkrátit připravený program tak, aby byly veškeré podstatné aktivity ponechány. Doplnkové aktivity jsem zařadila na víkendové lekce, kde jsem očekávala menší účast. Na základě realizace programu sestaveného v mé bakalářské práci a následné evaluaci nyní mohu jednotlivé lekce zlepšit díky zkušenostem a reakcím různě starých dětí na jednotlivé činnosti. Evaluovaný program využiji při další spolupráci s mateřskými školami a na Dopravním dni, který připravuji pro mateřské školy města Děčína.

3 Diskuse

Porovnávám, jaké materiály a programy jednotlivé mateřské školy využívají při dopravní výchově, jaké organizace se zabývají dopravní výchovou pro děti v předškolním věku, co zařazují jednotlivé MŠ do školního vzdělávacího programu. Dále ověřuji a evaluuji připravený program dopravní výchovy pro rodiče s dětmi. Z analýzy školních vzdělávacích programů je vidět, že některé MŠ jej mají sestaven výhradně z RVP PV, nevkládají do něj žádné své poznatky a zkušenosti a na tematické celky jej rozdělují až v třídních vzdělávacích programech. Tři mateřské školy asi sice dopravní výchovu vyučují při vycházkách a jiných tematických celcích, ale ve svém školním vzdělávacím programu ji uvedenu nemají. Další MŠ začínají dopravní výchovu ve svém školním vzdělávacím programu nejčastěji v období jara, nejčastěji v dubnu a v květnu. Pouze sedm MŠ ji má začleněnou jako samostatnou přílohu. A tři z nich jí kladou velký důraz během celého roku. Avšak tyto tři spadají pod jednoho ředitele a zbylé čtyři pod dva další. Školní vzdělávací program je pouze dokument, jehož realizace zcela závisí na jednotlivých učitelkách, které se ne vždy striktně drží tohoto dokumentu. Zajímavé by bylo např. pomocí třídních knih či jiné výzkumné metody zjistit, kolik času a jakým způsobem se skutečně dopravní výchově jednotlivé MŠ věnují a ve kterých ročních obdobích. I to by mohlo být v některých případech zavádějící, protože něco s dětmi probrat a naučit je, nebo jen provést zápis tématu v třídní knize může být rozdílný. Jistě by stálo za další zkoumání, kolik ze stanovených „bodů“ ve školním vzdělávacím programu, nebo i v třídním vzdělávacím programu skutečně učitelky realizují a jak ověřují, zda děti již této problematice dostatečně rozumí. Nemůžeme proto z postavené analýzy usuzovat obecné závěry.

Co se týče výzkumného vzorku, i přes veškerou snahu se mi nepodařilo získat odpovědi od všech mateřských škol města Děčína, což považuji sice za nezdár, ale přesto si myslím, že v mnoha věcech by se jejich odpovědi podobaly jiným mateřským školám, která je, co se týče rozlohy i počtu pedagogů i dětí, obdobná, jen se nachází v jiné části Děčína. Vzhledem k zjišťování skutečností vyplňováním dotazníků bylo na některé otázky odpovídáno z jiného úhlu, než bylo zamýšleno, což by se u rozhovorů dalo eliminovat a jasně určit podstatu otázky. Z výsledků je však patrné, jaké metody a jaké programy jsou nejčastěji využívány. Díky rozhovorům si někteří respondenti uvědomili,

že by se pro dopravní výchovu dalo udělat více. Navázala jsem proto spoluprací s některými mateřskými školami a získané informace využiji 9. června 2015 k uskutečnění Dopravního dne pro mateřské školy města Děčín. Dále budu s některými mateřskými školami v kontaktu a pokusíme se evaluovaný program vyzkoušet i v jiných mateřských školách města Děčín. Při realizaci programu dopravní výchovy pro rodiče s dětmi, připraveného v bakalářské práci, bylo vidět, že díky začlenění rodičů si tyto děti dopravní výchovu mohly opakovat i při výletech nebo jen tak při volné chvíli doma. Zajímavé by bylo zjištění, na kolik byly zúčastněné děti tímto programem ovlivněny a jak se liší jejich současné postavení v dopravním provozu oproti dětem, které žádným programem dopravní výchovy neprošly.

Při vyhodnocování odpovědí respondentů mě napadla otázka, jaké všechny metody vyučování lze v dopravní výchově uplatnit, jaký mají dopad na dítě a jak se budou lišit znalosti a zkušenosti dětí vyučované různými metodami.

Závěr

Diplomová práce se zabývá otázkou možnosti využití dopravní výchovy v mateřské škole. Vzhledem k narůstajícímu počtu nehod zaviněných právě dětmi se domnívám, že toto téma je více než aktuální. Teoretická část je věnována problematice výchovy, začlenění dopravní výchovy do předškolního vzdělávání a propojení rodinné výchovy do institucionálního vzdělávání. Další kapitoly jsou věnovány obsahu dopravní výchovy s ohledem na zvláštnosti věku dítěte. Navazuje kapitola o organizacích zabývajících se dopravní výchovou právě pro předškolní děti, jimi nabízených programech a zaměření. Následně porovnávám dostupné zdroje vztahující se k dopravní výchově v předškolním věku ve vztahu k RVP PV. Mnoho z nich se opírá o jednu ze zmiňovaných organizací, BESIP. Poslední kapitola teoretické části představuje program dopravní výchovy pro rodiče s dětmi, který jsem sestavila ve své bakalářské práci. V praktické části se více opírám o cíle mé diplomové práce.

Cílem práce bylo pomocí analýzy všech školních vzdělávacích programů mateřských škol města Děčína zjistit, jak začleňují jednotlivé mateřské školy ve městě Děčíně dopravní výchovu ve školním vzdělávacím programu, kolik času a jakým způsobem se mu v tomto dokumentu věnují. Jednotlivá data jsem pak sestavila do tabulky, ve které je přehledně vidět, že tři mateřské školy nemají dopravní výchovu ve školním vzdělávacím programu vůbec začleněnou. Jedenáct MŠ ji má pouze v rámci svého programu a sedm MŠ jí přikládá větší význam v samostatné příloze. Při výpočtu průměru, kolik času věnují MŠ dopravní výchově konkrétně ve školním vzdělávacím programu, mi vyšlo, že pouze 1,2 týdne a průřezově pak 2,3 týdne. Dále jsem pomocí rozhovorů a dotazníků zjišťovala, jaké metody a programy využívají MŠ při výuce dopravní výchovy. Nejvíce se používají metody názorně demonstrační (pozorování při pobytu venku, popis obrázků, ...) a dovednostně-praktické (manipulace, dopravní značky, pexeso, ...). Z výsledků je patrné, že mnoho mateřských škol probírá toto téma na úrovni všech ostatních, nedává mu žádnou zvláštní váhu. Dopravní výchovu probírají nejčastěji při pobytu venku na vycházkách, ve třídě na obrázcích nebo nechávají děti jezdit na dopravních prostředcích na zahradě mateřské školy. Na otázku, jaké programy využívají při výuce dopravní výchovy, odpověděli respondenti nejčastěji, že dopravní výchovu zařazují pravidelně do školního vzdělávacího programu. Dvě mateřské školy

využívají jako program Výukový stojan od BESIPu a dvě MŠ jsou zapsané v programu Bezpečná školka, který po zaslání obrázků, fotografií či splnění jiných úkolů zasílá mateřským školám reflexní vesty, batohy, balonky a omalovánky. Podle těchto výsledků není ve většině případů věnovaná dopravní výchově v MŠ dostatečná pozornost.

Velice přínosná pro mě byla část, ve které jsem ověřovala připravený program dopravní výchovy pro rodiče s dětmi v MŠ K. H. Borovského v Děčíně. Při realizaci tohoto programu jsem musela jeho část časově upravit, vtáhnout do této problematiky hlavně rodiče, protože oni jsou ti, kteří svým dětem mají dávat základy do života. Díky nim jsem získala cenné informace, na jejichž základě nyní mohu dále pokračovat s osvětou v dalších mateřských školách města Děčín. Rodiče velmi uvítali zařazení projektu nejen v rámci seznámení se s prvky dopravní výchovy, ale i jako spolupráci s MŠ a místem setkávání, kde případně mohou řešit své problémy vztahující se k mateřské škole. Při své práci jsem si uvědomila, že je důležité vycházet nejen z nabytých teoretických znalostí, ale opírat se i o praktické zkušenosti. Ve své praxi bych se i nadále chtěla věnovat problematice dopravní výchovy. V současnosti spolupracuji s nově otevřeným dopravním hřištěm a připravuji program dopravního dne pro mateřské školy města Děčín pod záštitou Domu dětí a mládeže Děčín.

Pro pedagogickou praxi tato práce přinesla poznání, že je důležité věnovat se dopravní výchově i nad rámec stanovený ve školním vzdělávacím programu, spolupracovat s rodiči a ukazovat jim podstatu této výchovy. Snažit se s dětmi probírat vše pomocí hry, situačního a prožitkového učení. Je důležité děti připravit na samostatný pohyb v silničním provozu i vzhledem k nástupu na ZŠ, kam od jisté chvíle budou docházet samostatně a mnohdy i přes nebezpečná místa.

Abstrakt

Práce sleduje možnosti využití dopravní výchovy v mateřské škole. Zjišťuje, zda je v předškolním vzdělávání věnována dostatečná pozornost dopravní výchově. Teoretická část je věnována základním pojmům: výchova, předškolní výchova, dopravní výchova, vše s ohledem na problematiku dětí v předškolním věku. Popisuje organizace podílející se na dopravní výchově pro děti předškolního věku. Dále rozebírá dostupné metodické zdroje vztahující se k této problematice vzhledem k RVP PV. V další části je analyzován program dopravní výchovy, který je sestavený v bakalářské práci. (Husáková 2012)

Pomocí analýzy školních vzdělávacích programů jednotlivých mateřských škol města Děčín jsem zjistila, že dopravní výchově není věnována dostatečná pozornost. Tři mateřské školy nemají dopravní výchovu ve svém školním vzdělávacím programu začleněnou vůbec, jedenáct z nich pouze v rámci školních vzdělávacích programů, jen sedm mateřských škol jí věnuje pozornost v samostatné příloze. V průzkumu metod a programů, který jsem uskutečňovala pomocí rozhovorů a dotazníků, jsem zjistila, že nejvíce využívanými metodami při výuce dopravní výchovy v jednotlivých mateřských školách jsou názorně-demonstrační (pozorování při pobytu venku, popis obrázku ...) a dovednostně-praktický (manipulace, jízda na odrážedlech).

Průzkum byl směřován na ředitelky mateřských škol. Na otázku, jaké programy využívají pro výuku dopravní výchovy, bylo nejčastěji odpovězeno, že využívají hlavně svůj školní vzdělávací program. Při realizaci dopravní výchovy pro rodiče s dětmi v mateřské škole K. H. Borovského jsem musela program upravit podle okolností, které nastaly. Následná evaluace programu proběhla pro potřeby praxe.

Klíčová slova

dítě předškolního věku, vzdělávací program, mateřská škola, rodiče, předškolní výchova, dopravní výchova, učitelka mateřské školy, školní vzdělávací program

Summary:

This thesis deals with the options of using traffic safety education in kindergarten. It investigates whether there is enough attention to traffic education given in preschool. The theoretical part is focused on basic concepts: education, preschool education, traffic education, all with regard to the issue of preschool age children. It describes the organization involved in the traffic education for preschool age children. It further analyzes the available methodological resources related to this issue due to Framework educational program for preschool education. The next section analyzes the traffic education program, which is assembled in the bachelor thesis. (Husáková 2012)

Through analysis of educational programs of individual kindergartens in Decin, I found out, that there is not sufficient attention to traffic education given. Three kindergartens do not have the traffic education incorporated in their school curriculum at all, eleven kindergartens have it only within the school education programs, and only seven kindergartens pays attention to the traffic education in a separate annex. In the survey of methods and programs that I've implemented through the interviews and questionnaires, I found out, that the most common methods used within the traffic education in particular kindergartens are: a clearly-demonstration method (observation while staying outdoors, image description,...) and a skill-practical method (handling, riding a pushbike).

The survey was aimed at the directors of kindergartens. The most frequent answer for the question „what programs are used to teach traffic education“ was that they mainly use their school curriculum. In the implementation of traffic education program for parents and children in K. H. Borovsky kindergarten, I had to modify the program according to the circumstances. The subsequent evaluation of the program was based on practical purposes.

Keywords

preschool age child, educational program, kindergarten, parents, preschool education, traffic education, kindergartner, school curriculum

Literatura

Adamovská, M. Děti v dopravním provozu, aneb o klukovi z počítače. Praha: Rotag, 2004. ISBN 80-903175-3-7.

Bečvářová, Z. Současná mateřská škola a její řízení. Praha: Portál, s. r. o., 2003. 152 s. ISBN 80-7178-537-7.

Bruceová, T. Předškolní výchova: Deset principů moderní pedagogiky a jejich aplikace v praxi. Praha: Portál, Klapkova2, 182 00, Praha 8, 1996. 172 s. ISBN 80-7178-068-5.

Frölichová, M. Pedagogická diagnostika dětí předškolního věku jako výchozí bod pro rozvoj oslabených funkcí. Brno, 2009. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/135661/pedf_m/Diplomova_prace.pdf. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce PhDr. Dana Brožová.

Gavora, Petr. Úvod do pedagogického výzkumu. 94. vyd. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.

Hájek, B., Hofbauer, B., Pávková, J. Pedagogické ovlivňování volného času: Současné trendy. 1. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-473-1.

Havlík K. Psychologie pro řidiče, 1. Vydání, Praha, Portál, 2005, ISBN 80-7178-542-3.

Heinrichová, J. Bezpečná cesta do školy: Projekt pro dopravní výchovu dětí. 1. vydání, Brno, Centrum dopravního výzkumu, 2006, ISBN 80-86502-32-5.

Heinrichová, J., Stránská, I., Winklerová, M. Metodika pro výuku dopravních značek. In Výběr dopravních značek pro chodce a cyklisty. 1. vydání, Praha, Ministerstvo dopravy, 2006.

Husáková, K. Dopravní výchova jako jedna z forem trávení volného času dětí. Děčín, 2012. Bakalářská práce. Technická univerzita Liberec.

Kotátková, S. Dítě a mateřská škola. Praha: Grada Publishing, a. s., 2008. ISBN 978-80-247-1568-1.

Límová, L. Teorie dopravní výchovy. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2006, 82 s. ISBN 80-246-1157-0.

Maňák, J. a Švec. V. Výukové metody. Brno: Paido, 2003, 219 s. ISBN 80-731-5039-5.

Průcha, J; Walterová, E.; Mareš, J. Pedagogický slovník: 3., rozšířené a aktualizované vydání. Praha: Portál, s. r. o., 2001. 328 s. ISBN 80-7178-579-2.

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Praha: VÚP, 2004, ISBN 80-87000-00-5

Skutil, M. Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství. Praha: Portál, 2011. 256 s. ISBN 978-80-7367-778-7.

Stojan, M. Aktuální otázky dopravní výchovy. 1. vyd. Brno: MSD, 2009, 128 s. Škola a zdraví pro 21. století. ISBN 978-807-3921-231.

Svobodová, E. Vzdělávání v mateřské škole: Školní a třídní vzdělávací program. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-774-9.

Štikar, J., Hoskovec, J., Šmolíková, J. Psychologická prevence nehod (Teorie a praxe), 1. vydání, Praha, UK Karolinum, 2006, ISBN 80-246-1096-5.

Vágnerová, M. Vývojová psychologie 1., Praha: Karolinum, 1996. 353 s. ISBN 80-7184-317-2.

Elektronické zdroje

ALARM [online]. 2009 [cit. 2014-09-06]. Dostupné z: <http://www.dopravnialarm.cz/>

BESIP: Dopravní výchova [online]. 2012 [cit. 2014-09-05]. Dostupné z: <http://www.ibesip.cz/cz/dopravni-vychova>

Dopravní výchova. BESIP: Předškolní věk [online]. 2010 [cit. 2011-12-25]. Dostupné z: www.ibesip.cz/Dopravni-vychova/Predskolni-deti

Dopravní výchova. HEINRICHOVÁ, Jitka. Observatoř bezpečnosti silničního provozu: Dopravní výchova v předškolním věku [online]. 2007 [cit. 2011-06-08]. Dostupné z: www.czrso.cz/index.php?id=455

GOOD YEAR: Bezpečná školka [online]. 2012 [cit. 2014-09-06]. Dostupné z: <http://bezpecnaskolkacz.goodyear.eu/>

Magistrát města Děčín: Odbor školství a kultury. Magistrát města Děčín: Odbor školství a kultury [online]. 2014 [cit. 2014-06-27]. Dostupné z: <http://www.skolstvi.mmdecin.cz/registr-skol?catid=18>

Metodický portál. RVP Metodický portál: Inspirace a zkušenosti učitelů Dopravní nehoda předchází nehodám dětí [online]. 2007 [cit. 2011-10-24]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/1443/dopravni-vychova-predchazi-nehodam-deti.html/> 24.10.2011

O. p. s. partnerství [online]. 2011 [cit. 2014-09-06]. Dostupné z: <http://www.partnerstvi-ops.cz/bezpecna-cesta-do-skoly>

Organizace BESIP. BESIP: Kdo jsme [online]. 2008 [cit. 2011-12-25]. Dostupné z: www.ibesip.cz/Kdo-jsme

Provalilová, I. Vývoj dopravní výchovy. [online]. 2010 [cit. 2014-08-31]. Dostupné z: <http://www.ped.muni.cz/z21/knihy/2009/32/32/texty/provalilova.pdf>

Provalilová, I. Metodika dopravní výchovy v předškolním věku dítěte. Metodika dopravní výchovy v předškolním věku dítěte [online]. 2008 [cit. 2014-01-25]. Dostupné z: <http://www.dopravnialarm.cz/media/file/ms-metodika-dopravni-vychovy-v-predskolnim-veku-ditete.pdf>

Předškoláci.cz: Bezpečná školka. Předškoláci.cz [online]. 2012 [cit. 2014-09-06]. Dostupné z: <http://www.predskolaci.cz/bezpecna-skolka-pomaha-detem/17745>

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání[online]. 2004 [cit. 2014-10-05]. Dostupné z: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVP_PV-2004.pdf

Strnad, M. Statutární město Děčín: Historie města Děčín. Statutární město Děčín: Historie města Děčín[online]. 2013 [cit. 2014-06-27]. Dostupné z: <http://www.mmdecin.cz/obcan/mesto/historie>

Vrabcová, B. Výukový stojan: Dopravní výchova pro mateřské školy. Výukový stojan: Dopravní výchova pro mateřské školy [online]. 2013 [cit. 2014-01-25]. Dostupné z: <http://www.dopravnialarm.cz/media/file/ms-metodika-dopravni-vychovy-v-predskolnim-veku-ditete.pdf>

Wikipedie: Dopravní výchova. Wikipedie: Dopravní výchova [online]. 2014 [cit. 2014-10-05]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Dopravn%C3%AD_v%C3%BDchova

Užité Audiovizuální dokumenty

Maxim Turbulenc. Dopravní zpívánky. [zvukový záznam na CD]. Praha: Daniel Vali, 2008.

Motion Pictures, „Ahoj semaforu!“ [DVD]. Praha: Urania s.r.o., 2010.

Seznam tabulek

Tabulka 1 Analýza dostupné literatury k dopravní výchově v předškolním věku s RVP PV	20
Tabulka 2 Porovnání obsahu kapitol Metodiky a Výukového stojanu - chodec	22
Tabulka 3 Porovnání obsahu kapitol Metodiky a Výukového stojanu - spolujezdec	23
Tabulka 4 Porovnání obsahu kapitol Metodiky a Výukového stojanu - cestující v hromadném dopravním prostředku	24
Tabulka 5 Porovnání obsahu kapitol Metodiky a Výukového stojanu - jízdní kolo.....	25
Tabulka 6 Analýza školních vzdělávacích programů mateřských škol města Děčína	37
Tabulka 8 Programy využívané pro dopravní výchovu	41
Tabulka 9 Odpovědi k otázce č. 3 a,b,c.....	43
Tabulka 11 Využívání dopravních prostředků.....	45
Tabulka 13 Rozdíly v programu dopravní výchovy pro rodiče s dětmi - základní sestavení.....	49
Tabulka 14 Změny v programu dopravní výchovy pro rodiče s dětmi oproti plánu	50

Seznam grafů

Graf 1 Využívání jednotlivých metod mateřskými školami.....	40
Graf 2 Využívání programů při výuce dopravní výchovy.....	42
Graf 3 Materiál využívaný jednotlivými mateřskými školami	45
Graf 4 Druh dopravního prostředku používaného při výuce dopravní výchovy	46

Seznam příloh

Příloha 1	Dotazník pro ředitelky MŠ ve městě Děčín
Příloha 2	Dotazník pro rodiče, kteří se svými dětmi absolvovali dopravní výchovu v MŠ K. H. Borovského
Příloha 3	Realizace programu dopravní výchovy v mateřské škole K. H. Borovského v Děčíně

Dotazník pro ředitelku mateřské školy

Vážená paní ředitelko,

jsem studentkou 2. ročníku navazujícího magisterského oboru předškolní pedagogiky na Univerzitě Karlově v Praze. V současné době píši diplomovou práci na téma Možnosti využití dopravní výchovy v mateřské škole. Ráda bych Vás požádala o odpověď na šest krátkých otázek, které jsou základem mé výzkumné části. Odpovědi jsou anonymní.

1) Jaké metody používáte při výuce dopravní výchovy ve vaší mateřské škole?

2. Jaké využíváte programy pro dopravní výchovu ve vaší mateřské škole?

3a) Pořádáte ve své mateřské škole dopravní den?

ANO x NE

3b) Navštěvuje vaši mateřskou školu policista kvůli výuce dopravní výchovy?

ANO x NE

Pokud ano, musíte si jej zvát sami?

ANO x NE

3c) Navštěvujete dopravní hřiště?

ANO x NE

Při odpovědi Ano – Kde? _____

Při odpovědi Ne – Proč? _____

4) Jaké materiály využíváte při výuce dopravní výchovy?

5) Využíváte koloběžky, odrazedla, či jiný dopravní prostředek? ANO x NE

Pokud ano, jaký? _____

Kde jej využíváte? _____

6) Prosím, stručně popište začlenění dopravní výchovy ve vašem školním vzdělávacím programu.

Chtěla byste k tomuto tématu, či otázkám něco dodat?

Velice Vám děkuji za Váš čas i odpovědi.

Bc. Husáková Kateřina

Příloha 2.

Dotazník pro rodiče, kteří se svými dětmi absolvovali dopravní výchovu v MŠ
K. H. Borovského

Vážení rodiče,

děkuji Vám za absolvování jednotlivých lekcí dopravní výchovy. Doufám, že byly přínosem nejen pro Vaše dítě. Chtěla bych Vás poprosit o odpověď na následující otázky, které mi pomohou program zlepšit. Vaše odpovědi budu brát jako anonymní.

1) Co se Vašemu dítěti nejvíce líbilo v jednotlivých lekcích dopravní výchovy?

2) Co se nejvíce líbilo Vám v jednotlivých lekcích dopravní výchovy?

3) Je něco, co Vám v jednotlivých lekcích dopravní výchovy chybělo? ANO x NE

Co konkrétně? _____

4) Co byste příště v jednotlivých lekcích chtěli změnit?

5) Co konkrétně přinesly lekce dopravní výchovy Vašemu dítěti?

6) Doporučili byste dopravní výchovu ostatním rodičům? ANO – MOŽNÁ – NE

7) V jakém věku je podle Vás nejvhodnější začít s dopravní výchovou? _____

8) Co se Vám na dopravní výchově nelíbilo? _____

Děkuji za Váš čas i odpovědi a přeji hezký den.

Kateřina Husáková
učitelka ve třídě Tygříků v MŠ K. H. Borovského

Realizace programu dopravní výchovy v Mateřské škole K. H. Borovského v Děčíně

Před zahájením realizace byly v mateřské škole a na jejím webu vyvěšeny plakáty o programu, který byl zaměřen na spolupráci dítěte s rodičem, a zábavnou formou probíhala nauka dopravní výchovy zaměřená na praktická cvičení. Zvýšila se i spolupráce rodičů s mateřskou školou.

Programu se zúčastnilo 18 dětí a 11 rodičů. Proběhlo 10 lekcí a 4 víkendové akce. Lekce probíhaly od 26. 3. 2013 do 16. 6. 2013 každé úterý od 15:30 h do 16:30 h (v době, kdy je v provozu už jen jeden pavilon, a v čase, který rodičům vyhovoval.)

Upoutávací leták:

Dopravní výchova

V této MŠ se uskuteční výchovný program zaměřený na dopravní výchovu dětí předškolního věku.

Čeká na vás 10 lekcí každé úterý od 15:30 – 16:30 + 4 víkendové
(spaní v MŠ, výlet vlakem do muzea vláčků, návštěva dopravního hřiště, plavba lodí po Labi).
A závěrečný program na zahradě MŠ pro širokou veřejnost.

Lekce jsou určeny pro děti a jejich rodiče (prarodiče, tety, strejdy, ...)

Začínáme 26. 3. 2013

Příhlášky můžete vyplnit v kterékoliv třídě MŠ nejpozději do **19. 3. 2013** (dotazy směřujte na paní učitelku Kateřinu Husákovou – třída Tygříků – nebo e-mailem na katerinahusakova@seznam.cz)

Program je připraven pro rodiče s dětmi, věkově určen pro všechny kategorie. Děti se s pomocí svého nejbližšího naučí bezpečnému chování u silnice. V kolektivu si děti zábavnou formou zopakují významy dopravních značek. Společně navštívíme muzeum vláčků, dopravní hřiště a přespíme v mateřské škole. Pomocí pokusů zjistíme, jak je reflexní materiál důležitý, proč a jak nosit helmu, či proč se pásat v autě. Navštíví nás dopravní policista, který děti naučí, co vše by měly na kole mít. Záchranář nás naučí jak se zachovat při zranění. A na lodi vyplníme závěrečný obrázkový test.

Číslo hodiny	Název	Aktivity	Popis
1	Úvodní hodina Dopravní značky	Seznámení, pochopení významu některých dopravních značek.	Seznamovací hra - kde bydlím a který je můj rodič. Hra s tvary a barvami. Sestavení rozstříhané značky, rodič vysvětlil dítěti její význam, dítě následně význam vysvětluje ostatním. Hra na postřeh – auta a semafor. DÚ: sledování značek, okolí města co se mi ve městě líbí + vytvořit náš byt či dům.
2	Pravidla pro chování na ulici	Stanovení pravidel chování na ulici, stavba města, přecházení přes přechod.	Hra: do silnice - ze silnice, nalepení svého domu či bytu do společné mapy, vysvětlení pravidel chování na ulici loutce Kašpárka, hra: přecházení přes přechod.
3	Praktická vycházka – sledování provozu a dopravních značek	Praktická zkouška přecházení přes přechod, hra na postřeh, orientace v mapě, sledování dopravních značek.	Praktická vycházka, sledování dopravních značek, orientace na mapě. Bezpečné přecházení přes přechod, hra: Kuba řekl, povely při cestě, hra: přecházení přes přechod.
4	Reflexní prvky a jejich používání	Zopakování sluchových reakcí. Pochopení podstaty reflexních prvků.	Jedeme na koloběžce (na způsob koňských dostihů), Bystření sluchu - na způsob slepé báby, výroba panáčků z barevného a reflexního papíru - zatemnění a posvícení. Zjištění, který panáček je více vidět, pestrost oblečení.
Víkend	Víkendové spaní v mateřské škole	Zkouška reflexních prvků ve tmě. Společné vymyšlení pravidel chování v autě, pochopení podstaty zádržného systému v autě. Praktické vyzkoušení autosedačky.	Během spaní s dětmi si vyzkoušíme reflexní prvky v šeru a ve tmě. Vyzkoumáme, které barvy oblečení jsou nevhodné při noční vycházce. Strašidelná cesta mateřskou školou se svým rodičem. Test s vejcem a plyškem v autě, ukázka podstaty zádržného systému. Vyzkoušení dětské autosedačky a přizpůsobení pásů tak, aby byly bezpečné, a přesto nikde neškrtily.
5	Výuka dopravních prostředků	Poznání a pojmenování nových dopravních prostředků,. Přiřazení jejich řidičů. Chování v dopravních prostředcích.	Na zahradě hra: vidím něco a je to..., pantomima, pomotaný příběh, hra: pozor auto, obrázky dopravních prostředků a jejich třídění dle určitých znaků.
6	Pravidla chování při jízdě v autobuse	Nalepení auta, společné vymyšlení pravidel chování v autobuse, zopakování dopravních prostředků, hledání obrázků, hra na cestu autobusem.	Nalepení vyrobeného auta (domácí úkol z předešlé hodiny) do společné mapy. Dokreslení značek a přechodů. V kruhu - určení pravidel chování v autobuse, hledání kartiček s obrázky města dle pokynů, dle počtu puntíků zezadu obrázků, jízda „autobusem“ zakončená sklouznutím na klouzačce. Doporučení na výlet.

7	Pravidla chování ve vlaku	Společné vymýšlení pravidel chování ve vlaku, jak se zachovat, pokud se ztratíme.	V úvodu se naučíme krátkou říkanku o vlaku. S Kašpárkem probereme, jak se chovat ve vlaku. Kimova hra nám pomůže aktivovat paměť. Následně si vysvětlíme, jak se zachovat, pokud se někde ztratíme. Hra na průvodčího a štipání lístků.
Víkend	Výlet vlakem do muzea vláček	Praktické vyzkoušení jízdy vlakem a autobusem. Prohlídka muzea vláček.	Ráno vyrazíme vlakem do Ústí nad Labem, autobusem do Trmic, prohlídka modelové železnice, opakování pravidel chování, dětské hřiště.
8	Nástin pravidel první pomoci	Vyzkoušení základních prvků první pomoci vzhledem k věku dětí, přivolání pomoci.	Praktické zkušenosti záchranáře ze sanitky. Zkouška obvázání a ošetření drobného poranění. Seznámení s telefonními čísly na záchranné složky. Poučení, jakým způsobem s nimi komunikovat.
9	Beseda s policistkou	Kde a jak si můžeme hrát, jak přecházet silnici, jak být vidět, jak správně nosit přilbu na kole.	Setkání s policistkou. Povídání, kde a jak správně přecházet, kde si můžeme hrát, jak být vidět, jak se správně nasazuje přilba a jak by měla sedět.
10	Zásady používání dopravního kola a jiných dopravních prostředků	Upevnění základních znalostí o správně vybaveném dopravním kole. Praktické povídání a kontrola dětských kol. Pochopení důležitosti helmy při jízdě na kole. Praktické vyzkoušení.	S dětmi si přečteme text „Přilby“, který rozebereme a ukážeme si na něm správné a špatné chování. Nasazování přilby a správné upevnění řemínků. Kontrola kol a jejich povinného vybavení. Hra na policisty.
ZÁVĚR	Praktická návštěva dopravního hřiště program pro veřejnost	Uplatnění získaných znalostí a dovedností v praxi. Odhalit veřejnosti, co vše obnáší dopravní výchova, zábava u jednotlivých stanovišť, nalákání nových rodičů do programu na příští rok.	Pomocí připravených stanovišť si široká veřejnost bude moci zopakovat a naučit se pravidla silničního provozu. Proběhnou ukázky všech testů - zádržný systém, meloun ve staré přilbě, reflexní materiál. Přecházení přes přechod se světelným znamením i bez něho. Výbava kola.
Víkend	Závěrečné vyhodnocení test předání osvědčení	Jízda na koni, vyplnění obrázkového testu, zopakování, co vše jsme se naučili, předání osvědčení.	Jízda na koni, obrázkový test pro děti, předání osvědčení, zábavné opakování všeho, co jsme společně zažili, test s melounem.

1 Úvodní hodina

Na první hodině jsem přivítala všechny příchozí a nastínila jim průběh společných 10 lekcí a 4 víkendů. Rodiče podepsali závazné přihlášky a prohlášení, že po dobu jednotlivých lekcí mají za své dítě plnou zodpovědnost.

Začali jsme v kruhu představováním. Dítě mělo za úkol říci, jak se jmenuje celým jménem a jak se jmenují jeho rodiče. Ve druhém kole mělo říci, do které třídy v naší MŠ chodí a kde bydlí. Rodiče lehce napovídali, našel se i velký „stydlník“, který i když je předškolního věku, neřekl vůbec nic. Nebyl zvyklý, že by ve školce byli i rodiče.

V místnosti jsem na koberci rozházela předměty čtvercového, trojúhelníkového a kulatého tvaru. Děti měly za úkol přinést tvar, který byl pojmenován. Druhá část hry byla zaměřena na barvy, kdy děti přinesly předmět určené barvy. Poslední řečenou barvou byla ta, která se na semaforu zobrazuje, když můžeme přejít bezpečně přes přechod, za tuto barvu dostaly děti obálku. Bylo patrné, že barvy i tvary všichni dobře znali, a tak se mohlo pokračovat. Všechny předměty se uklidily zpět na místo. (Tuto hru jsem volně přetvořila na základě hry Na barvy ze sbírky Rok s barevnými kamínky od Milady Přikrylové).

V obálce byl rozstříhaný obrázek dopravní značky. Každé dítě s rodičem si mělo najít místečko, kde danou značku složilo. Poté se měl rodič zeptat svého dítěte, zda ví, co značka znamená, a probral s ním, jak na danou značku reagovat a jak ji vysvětlit ostatním. Po pěti minutách si všichni sedli na připravené židličky, které byly v řadě před tabulí. První dvojice (dítě s rodičem), která byla nejbližší u dveří, šla první před všechny ostatní, našla svou značku v kupě magnetických značek na zemi, ukázala ji ostatním a připevnila ji na tabuli. Dítě mělo vysvětlit všem ostatním, co značka znamená a co se u ní smí a nesmí dělat. Ostatní děti, případně rodiče po domluvení dítěte pomohli doplnit informace, které jsou podstatné a nebyly řečeny. (Značek bylo více, než množství rodičů. Vybrané značky byly především ty, které se týkají dětí a chodců, např. přechod pro chodce, zákaz vstupu chodcům, stezka pro cyklisty aj.) (Pro tuto hru jsem se nechala inspirovat Metodickým portálem RVP – inspirace a zkušenosti učitelů.)

Děti dostaly za domácí úkol sledovat celý týden dopravní značky a společně s rodiči opakovat, co znamenají. Pokud by našly nějakou novou značku, měly se zeptat rodiče,

případně ji nakreslit a přinést na příští hodinu, abychom si ji mohli společně vysvětlit. Během týdne si ještě děti měly všimnout, co vše se nachází ve městě Děčín, ve kterém žijeme, a společně s rodiči vyrobit svůj domeček, panelák, nebo místo, které by rády navštívily. (Rodiče dostali propozice k tomu, jak velké mohou domečky být, aby se vešly na společný model – max. krabička od čaje.) Podmínkou bylo, že musí být vidět práce dítěte.

S dětmi jsme si ještě zahráli na auta a semafor. Učitelka (tedy já) měla 3 barevná kolečka – zelené, oranžové a červené. S dětmi jsme si vysvětlili, jak reagovat na barvy semaforu. Děti jsou předškolního věku, tudíž podstatu semaforu by již měly znát. Všichni dostaly do ruky gumové kroužky – jako volant. Na červenou barvu musely stát, na oranžovou startovat – vrčet a pružit v kolenou a na zelenou mohly jet předem řečeným směrem. Děti musely sledovat, jakou barvu jsem zvedla nad hlavu. Kdo nereagoval, vypadl ze hry. Směry se střídaly a později jsem přidávala povely, že na červenou musí všichni do dřepu, nebo na jednu nohu aj. Vítěz získal pexeso s dopravními značkami. Poté všichni dostali domů obrázek s dopravními značkami na vybarvení.

Před koncem proběhlo vyhodnocení aktivit jak dětmi, tak jejich rodiči, kteří se mohli přidat s návrhy na případné změny. Rodiče obdrželi telefonní a e-mailový kontakt pro pozdější dotazy, nápady či připomínky a reagovali žádostí na zaslání celého příštího programu, aby věděli, co mohou dále očekávat.

Následující dopravní značky a jejich názvy byly vytištěny na kartičky ve velikosti 10 x 10 cm, rozstříhány a vloženy do obálky:

		
Stezka pro chodce	Pozor přechod pro chodce	Stezka pro chodce a pro cyklisty
		
Pozor děti	Zákaz vstupu chodců	Zákaz vjezdu jízdních kol
		
Zákaz vjezdu všech vozidel v obou směrech	Hlavní silnice	Dej přednost v jízdě
		
Stůj, dej přednost v jízdě	Podchod nebo nadchod	Přechod pro chodce

2 Pravidla pro chování na ulici

Při druhém setkání jsme si pověděli, co děti zažily a viděly během týdne, které dopravní značky viděly a zda objevily nějakou novou. (Jedno dítě mi vyprávělo, jak vidělo značku s jelenem a maminka mu řekla, že v těch místech musí být řidiči opatrní, protože by jim před auto mohl takový jelen skočit. Ale že žádného neviděl.)

Na koberci byl rozložen provaz do kruhu. Děti měly za úkol vstupovat na povel do kruhu jako do silnice a z kruhu vyskočit na povel ze silnice. Poté se hra ztížila, děti měly dávat do silnice ruce, nebo nohy a poté jednu, nebo obě. Rodiče při této aktivitě byli rozhodčími, kteří kontrolovali své, ale i ostatní děti, zda reagují správně. Kdo se splete, vypadává z kola. Vítěz dostal pexeso s obrázky města Děčín. (Tuto hru jsem našla na Metodickém portálu RVP – inspirace a zkušenosti učitelů, ceny byly brány z materiálů, které MŠ dostala od města Děčín, nebo od policie.)

V této části hodiny jsme si řekli něco o našem městě. Děti povídaly, čeho si všimly, co by doporučily návštěvníkům z jiných měst, např. náš zámek, zoo, Pastýřská stěna, různé rozhledny, park, zámecký rybník, koupaliště aj. Každý pak znovu svým způsobem řekl, kde bydlí (buď ulici, nebo naproti čemu – př.: naproti Děčínské tiskárně, atd.) Následně každé dítě popsalo svůj domeček, který mělo za úkol vyrobit společně se svým rodičem, a také nám řeklo, ve kterém patře bydlí a kolik sousedů mají a znají. Domečky jsme si nalepili do hromadného velkého plánu. Rodiče lepí, děti dokreslují dopravní značky a přechody pro chodce podle toho, kde se jim líbí, aby bylo u nás bezpečno. Já jsem doprostřed našeho plánu nalepila naši třídu Tygríků z MŠ K. H. Borovského.

Pak za námi přišel malý Kašpárek – loutka, která nás provázela některými částmi programu. A řekla: „Jé, děti, to je ale pěkné město, takové by se mi také moc líbilo. Můžu tu s vámi zůstat?“ Počkala jsem na reakci dětí. Následně se Kašpárek zamyslel a zeptal se: „Ale děti, jak se v takovém městě s vámi mohu pohybovat? Běhá se u vás po silnici? A hele, jo, jedna hádanka: Je to proužkované, řehtá to, má to 4 nohy a kopyta – (cože, že to není kůň) ale jděte ... A co to tedy je? A jak se po zebře chodí?“ Vhodnými otázkami se dbalo i na to, aby děti donutily kašpárka se před přechodem rozhlédnout na obě strany a dávat si pozor, nevběhnout hned do silnice, opravdu počkat, až auto zastaví. A poslední otázka pro děti zněla:

„Jestli pak víte, jak se právě chodí po chodníku?“ No ano, vidím, že vše pěkně umíte a já si vás vyzkouším. Dneska ve třídě a příští hodinu venku.

Vzala se velká žíněnka, provaz a vytvořil se chodník, žíněnka sloužila jako přechod přes silnici. Polovina dětí dělala auta s gumovými kruhy a jezdila ve vyznačených směrech. Druhá polovina byly děti, které chodily po chodníku a přecházely přes přechod. Některá auta jezdila velmi rychle, jiná byla ohleduplná a děti, které stály u silnice, pustila přes přechod. Následně se role prohodily. Poté se přinesl malý plastový svítící semafor, který určoval, kdy mohou děti přejít a kdy musí auta stát. Děti obsluhovaly i semaforey a dohlížely, zda všichni plní úkol, jak mají.

Všichni, kteří plnili úkol správně, dostali domů obrázek na vybarvení - přecházení přes přechod. Rodiče jsem připravila na to, že příští hodinu půjdeme ven, všichni mají za úkol vzít si na sebe pestré oblečení, abychom byli vidět.

Z této hodiny jsou na přiloženém CD 3 videa.

3 Praktická vycházka – sledování provozu a dopravních značek

Sraz byl u vchodu do mateřské školy. Tam jsem rozdala mapy získané ze serveru www.mapy.cz. Úkolem dětí bylo pokusit se zorientovat v mapě a zakreslit značky, které jsme po cestě viděli. Zároveň jsme si zopakovali, co u nich smíme a nesmíme dělat, co u nich smí, či nesmí dělat řidiči v autě a na kole.

Během cesty děti musely reagovat na povely: bomba – děti udělaly dřep, potopa – všichni si stoupli na jednu nohu, auto – děti se musely chytit za ruku svých rodičů, zelená – děti směly popoběhnout vpřed, červená – všichni zastavili. Povely směli říkat všichni dospělí.

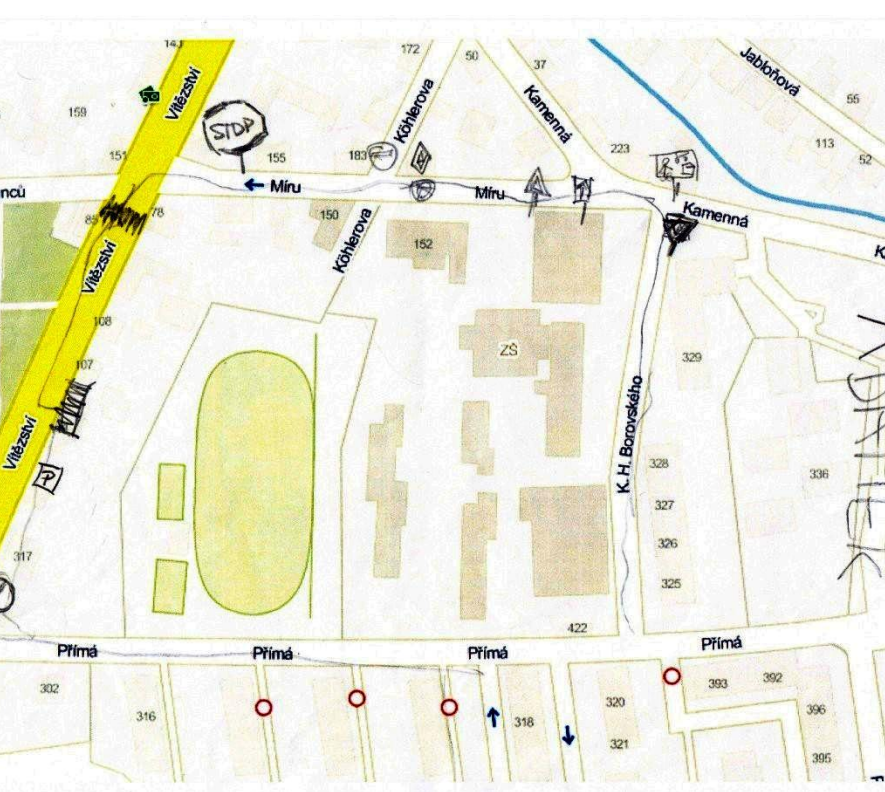
Během naší cesty jsme dorazili k autobusové zastávce a parku, kde se nachází i přechod pro chodce. Děti nám musely vysvětlit, jak můžeme přes takový přechod přejít. Přecházelo se po skupinkách – každá rodina zvlášť – já šla první, pořádně jsem se rozhlédla a slovně komentovala, co dělám, dále už jsem čekala na děti v parku. Každý rodič musel své dítě kontrolovat. Přeci jen už to jsou předškoláci, kteří za chvíli budou chodit do školy sami.

V parku jsme si zahráli hru „Kuba řekl“ – hru na vnímání a postřeh, kdo vyhrál, byl Kuba a mohl říkat dál. Následně jsme pokračovali v cestě zpět do sídliště. Na bezpečném místě jsme si znovu zahráli hru na přecházení přes přechod. Děti křídou nakreslily přechod

pro chodce a vyznačily silnici a chodník. Polovina dětí byla auta a jezdila, druhá polovina byla chodci a přecházela. Následně si děti prohodily role. Poté měli všichni ještě chvíli na dokreslení své mapy, kterou mi následně odevzdali. Adámkova je zobrazena

14.8 172 90 27 170

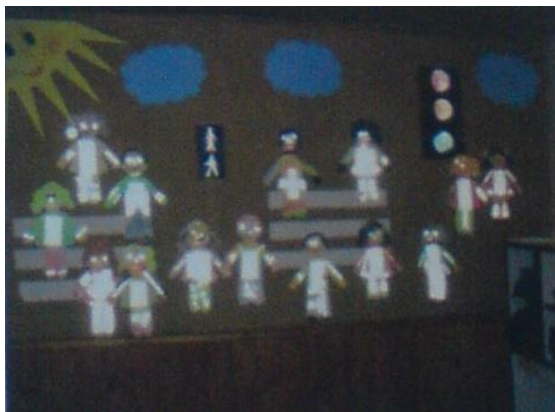

4 Reflexní prvky a jejich používání, výuka dopravních prostředků

Po příchodu jsme zopakovali, co vše si děti pamatují z minulé praktické vycházky. Ukázali jsme si mapu a zopakovali, kudy jsme šli. Následně jsme si zahráli hru „jízda na koloběžce“ na způsob hry „koňské dostihy“, sloužící na procvičení orientace v prostoru, hlavně pravé a levé strany. „Pozor děti, vyrazíme na výlet, každý si vezmeme koloběžku, tady ve stojanu – vše jen jako, a můžeme vyrazit, ale pozor, je hustá mlha, a tak musíme dávat pozor, co na nás číhá. Ukažte mi nejprve, která je pravá ruka, abychom se po cestě mohli pohybovat spolu a nikam se nezatoulali.“ Opravili jsme ty, kteří to nevědí, a pro jistotu ještě zvolili strany pravá, levá, k oknu, ke dveřím. Hra probíhala stejným způsobem jako koňské dostihy. Zatáčka vpravo, vlevo, příkop – koloběžka se přenesse, skrčit se – větve a jiné povely na orientaci v prostoru. „Uf, už jsme na místě. Vraťte koloběžky na stojan a půjdeme se po tak náročné cestě trochu napít.“ Následovala hra na bystření sluchu. S motivací, že je stále špatné počasí a přes mlhu není moc dobře vidět. Jednomu dítěti jsme zavázali oči a postavili ho doprostřed kruhu. Jeden určený člověk začal dělat „*brm brm brm*“, tedy zvuky jako auto. Dítě mělo za úkol jít podle sluchu a po hmatu určit, kdo vydával zvuk. Následně se vyměnily děti v kruhu. Do kruhu se dostali i někteří rodiče. Po aktivitě jsem se ptala, kdo raději vydával zvuk a komu se líbilo hledat se zavázanýma očima a proč. Jaké to bylo, když jste neviděli? Komu se nelíbilo hledat? A dokázal bys mi říci proč?

Na hry jsme navázali v další aktivitě. Počasí se nechová vždy tak, jak bychom chtěli, a někdy se může stát, že špatně uvidíme, jako jsme si to teď vyzkoušeli. I když se my budeme chovat vzorně, mohou být řidiči, kteří se vzorně nechovají. A tak musíme být opatrní dvojnásob. Za špatného počasí je důležité, abychom byli vidět. Pomáhá nám v tom reflexní materiál. Ukázala jsem ho na své bundě, kde mám reflexní proužky. Poptala jsem se dětí, zda také nějaké takové proužky nebo jiné prvky mají, ať už na botách, bundě, kalhotách, nebo batohu. Rodiče měly za úkol přijít alespoň s jedním reflexním prvkem, takže každé dítě takový prvek našlo. Podívali jsme se také, jakou barvu oblečení mají děti na sobě, zda jsou veselé a barevné, nebo tmavé a nebyly by na silnici vidět. Společně jsme si vyrobili panáčky a panenky z reflexního materiálu. Rodič měl za úkol vyrábět z barevného papíru a dítě z retroreflexního papíru. Rodič pomohl dítěti s výrobou. Oba panáčkové a panenky se nalepili na jeden společný papír. Tyto obrázky jsme si odnesli do šatny, kde jsme zatemnili okno

a posvítili si na reflexní materiály baterkou. Děti si tak mohly postupně posvítit právě na svůj obrázek a říci, zda je více vidět obrázek, který vyráběly ony, nebo jejich rodič – z barevného papíru, či z retroreflexního. Tato aktivita by měla děti motivovat k nošení reflexních prvků na oblečení. K výrobě obrázků jsem se nechala inspirovat obrázkem z knihy Bezpečná cesta do školy od Heinrichové, obrázek z knihy:

Následně jsem si obrázky vybrala a dala dětem malé odrazky od Besipu.

Pro ty, kteří měli zájem, bylo připraveno víkendové spaní v mateřské škole.

Víkend

Sraz byl v 15:30 h, na tabuli visel velký obrázek, který jsme si společně popsali. Co vidí děti vpravo, vlevo, co je nahoře, dole. Obrázek byl s dopravní tematikou, vlevo auto výrazné barvy, vpravo kluk na chodníku, čekající u přechodu pro chodce. Na prostorovou orientaci jsme si ještě zahráli hru „Kuba řekl“: (např. dej ruce nahoru, stoupni si na pravou nohu, podívej se doleva aj.)

Dále jsme si zahráli hru na barvy. Dítě se rozhlédlo po místnosti a vybralo si předmět, který je pro ostatní viditelný. Potom sdělí barvu předmětu, aniž by jej jmenovalo, se slovy: „Vidím něco, co vy nevidíte, a je to zelené.“ Všechny děti hádají. Musíme dítěti poradit, aby se na předmět stále nedívalo, a tak hádanku neprozradilo. Kdo předmět uhádne, dává další hádanku. Díky této hře si zopakujeme hlavně barvičky červená a zelená. Hra na barvy je vytvořena na způsob hry „Já si myslím – věc, město, zvíře...“

Následovalo malování prsty. Než se setmělo, přišel kašpárek a měl s sebou pět obálek a pytlík s kartičkami. Každé dítě si vylosovalo jednu kartičku. Na kartičkách byly obrázky (semafor, auto, kolo, autobus, motorka, ...) Děti se rozdělily do skupin dle vylosovaných kartiček a společně s rodiči spolupracovali na jednom velkém obraze na archu papíru. K dispozici měli pouze velké temperové barvy a své ruce. Pomocí tečkování prsty a dlaní museli daný obrázek ztvárnit. Poté se vše řádně umylo, hlavně ruce dětí. Obrazy jsme rozložili po třídě a každý dal hlas obrazu, který se mu nejvíce líbil, nesměli však dát hlas svému obrazu. Vyhodnotilo se nejpovedenější dílo a jeho tvůrci získali reflexní odrazky na batoh. (Malování obrazů netradičním způsobem jsem si vyzkoušela při Úvodním soustředění na bakalářském studiu na vysoké škole. Tato činnost se mi velmi líbila, a tak jsem ji zařadila i do tohoto programu.)

Dalším bodem programu byl pokus s vejcem a autosedačkou. Navázali jsme tématem, jak se vlastně mají děti chovat v autě. Přišel Kašpárek a pověděl jim, že pojede na výlet autem, ale má strach, že se nebude umět chovat. Jaká děti znají pravidla od rodičů, jaké příkazy a zákazy platí v autě? (Nejíst, nepít, nekřičet, nehádat se se sourozencem,...) Děti tak pomohly kašpárkovi, aby si neudělal ostudu. Došli jsme až k části, kde děti řekly, že se musí sedět v dětské sedačce a poutat se. Zeptali jsme se dětí, zda vědí, proč tomu tak je. Poté, co děti řekly své verze, ukázali jsme jim, co by se stalo, kdyby se nepřipoutaly. Přešli jsme ke stolu, který měl na konci jedné strany zarážku, aby připravené auto do ní narazilo, ale nespadlo. Vzali jsme syrové vejce a vložili jej do připraveného autíčka. Auto jsme poslali po stole na konec k zarážce, kde narazilo a vajíčko vypadlo a rozbilo se. Druhá ukázka byla s panáčkem. Poslali jsme jej v autě k zarážce a panáček vypadl. Kašpárek se strašně divil a chtěl od dětí, jestli by mu mohly poradit, co s tím. Vyslechl si jejich názory, a když řekly, že vajíčko i panáčka připoutáme, vzala jsem provázek a udělala „jako“ bezpečnostní pásy. Poté jsme

poslali nejprve připoutané vajíčko, pak i panáčka a oba zůstali v autě. Děti si s tímto autíčkem velmi rády a dlouho hrály. (Tato hra je popsána v knize J. Heinrichové – Bezpečná cesta do školy.)

Rodiče měli za úkol donést si autosedačku, na které jsme vyzkoušeli, jak se v sedačce správně sedí a jak nastavit popruhy tak, aby neškrtily, ale byly bezpečné. Děti se tak učily samy se připoutat a vždy vyžadovat kontrolu svého rodiče.

Venku se trochu setmělo, a tak jsme se vrhli na opékání buřtů. Než se vše připravilo, hrály hru „Pozor auto“.

Hra spočívá v tom, že děti si „jakoby hrají“ a pobíhají mezi obručemi. Jakmile rodiče (auta) překročí vymezenou čáru, zakřičí se: „Pozor auto“ a děti musí utéct do bezpečí na ostrůvky do obručí. Postupně se obruče odebírají. Do jedné obruče se může vejít i více dětí. Kdo poslední zůstane v bezpečí a auto jej „nesrazí“, smí si první vybrat obrázek dopravního prostředku, který si doma může vybarvit.

Dále jsme skákali panáka, hráli si s míčem a obručemi a čekali, až se venku ještě více setmí. Měli jsme totiž připravenou stezku za pokladem po odrazkách (rodiče přinesli sladkosti a různé předměty do pokladu). Ten se umístil do keře, na který se navěsily reflexní vesty. Cesta vedla celou zahradou MŠ. Na křižovatce se děti rozhlédly a s pomocí baterky zjistily, kde vidí další reflexní prvek, který jim říkal, jakým směrem se mají vydat. Rodič šel vždy se svým dítětem. Na konci jsme si ještě udělali malý test barev, kdo je v jaké barvě vidět dále po cestě. Žlutá a bílá vedly nad zelenou a tmavě modrou. (Stejně jsme si to zkoušeli ve třídě při minulé lekci.)

Večer čekala na děti polévka od našich šikovných kuchařek a zhlédnutí DVD „Ahoj Semaforu!“ Je to jedno z mála DVD pěkně zpracovaných pro předškolní věk. Nejprve dětem ukáže situaci, kde se něco stalo špatně – většinou to má za následek nějaký úraz. A následně v DVD paní policistka vysvětlí, jak se daná situace má vyřešit správně. A znovu ukážou příklad. S dětmi jsme ještě probrali, co viděly a zda je něco překvapilo.

Pak už následovalo vyčištění zubů a spánek – každý dospělý měl s sebou vlastní spacák, spal na karimatce či zapůjčené žíněnce na koberci v herně, děti spaly v postýlkách MŠ.

Ráno měl každý vlastní snídani, následovala rozvíčka jak jinak než s dopravní tematikou – od Maxim Turbulenc z CD Dopravní zpívání, 1. píseň: Vlevo, vpravo a zas vlevo. (Text i připravený taneček je na konci této lekce. Taneček je vlastní tvorba.) Nacvičí se směry vpravo vlevo, nahoru a dolů. Jednoduché pohyby byly zaměřeny na orientaci v prostoru. Pak jsme ještě zopakovali správné přecházení nejprve bez světelného signálu a poté i na světelné znamení. Opět jsme rozložili žíněnku, provaz, který nám odděloval silnici a chodník. Děti jako řidiči dostaly do ruky gumové kroužky místo volantů, další děti čekaly, až budou moci přejít. Poté se prohodily. Probrali jsme také, co dělat, když náhodou naskočí červený panáček dříve, než stihneme přejít. Je důležité, aby si děti v tomto případě věděly rady, na silnici nepropadly panice a neohrožovaly tak sebe ani účastníky silničního provozu.

Během víkendu jsme se s rodiči domluvili na výletě do Ústí nad Labem, do trmického muzea vláček. Původně se mělo vyrazit do Prahy do technického muzea, ale vzhledem k cenové náročnosti jsme zvolili levnější variantu.

V závěru všechny děti dostaly domů obrázek dopravního prostředku. Poptala jsem se dětí, jestli už všechny někdy jely autem, a nastínila jim, co je příští týden čeká. Za domácí úkol mají doma ztvárnit na krabičku od sirek své auto, nebo auto, které se dítěti i rodiči líbí. Rodič lepí a stříhá, dítě kreslí. Rozvržení rolí je na nich, ale musí být vidět i dětská práce. Rodiče svou reflexi o dnešní hodině mohou zaslat přes e-mail.

A malá hra do auta – počítání aut různých barev nebo cyklistů, každý si určí, co počítá a vyhrává ten, který má na konci cesty největší číslo.

Text a taneček k písni od Maxim Turbulenc – Vlevo vpravo a zas vlevo.

Než začne text, pochodujeme, pokusíme se začít pochodovat pravou nohou. Děti stojí proti učitelů.

Do silnice nelez, podchodem ji podlezu. A tak na druhou stranu, bezpečně se dostanu

Jdeme pár kroků vpřed a na opakování jdeme vzad, přikrčení. Na druhý verš to samé.

Tam kde nejsou podchody, přechody a nadchody, i když se to nehodí, tamtudy se (děti) nechodí.

Vrtíme dlaněmi NE, nakláníme se doprava a doleva, ruce jsou přitom vzhůru. Na: I když... jsou ruce vedle ramen.

R: Vlevo, vpravo a zas vlevo, rozhlédni se dobře, Evo

Rozhlížíme se, vlevo, vpravo a vlevo – ruka přitom dělá „kšilt“, na „rozhlédni se“ se podíváme půlkruhem plynule z leva doprava.

Vlevo, vpravo a zas vlevo, nechod' jako slepý střevo.

Rozhlížíme se, vlevo, vpravo a vlevo – ruka přitom dělá „kšilt“, na „rozhlédni se“ se podíváme půlkruhem plynule z leva doprava. Rukama kroutíme NE.

Na mezihru pochodujeme do rytmu.

Dobře vím, co znamená, když chodcům svítí zelená. *Dřep, výskok, dřep, výskok.*

Když mám přejít přes zebru, pořádně se rozhlédnu, doleva a doprava a ještě jednou doleva.

Ruce k prsům, náznak chůze, (Doleva) rozhlédnu se doleva, doprava a zase doleva.

Ví to každý prvňáček, že červený panáček, říká klukům holčákům „Stůj, neriskujte život svůj!“

Náznak běhu rychleji a rychleji, a prudké zastavení na slovo stůj. Poté ruce vzhůru a půloblouk vnějším kruhem ruce pomalu dolu a ještě jednou vzhůru a dolů na opakování život svůjůůů.

R: Vlevo, vpravo a zas vlevo, rozhlédni se dobře, Evo

Stejně jako předešlý refrén.

5 Dopravní prostředky

Na další hodinu jsme šli ven na zahradu mateřské školy. Bylo krásné počasí, tak by bylo škoda ho strávit ve třídě. Na úvod jsme si zahráli hru na barvy (viz kapitola Výlet).

Další aktivitou byla pantomima. Dítě s rodičem se muselo domluvit, jaký předvedou dopravní prostředek. Někdo předváděl motorku a dítě bylo motorkářem na zádech svého rodiče, další jeli jako spořádaná rodinka na výlet autem, jiní letěli vrtulníkem.

Poté následovalo vyprávění pomotaného příběhu, děti ho musely opravovat a říkat, jak je vše správně. Předem jsem je upozornila, že tam asi mohu občas něco splést, tak aby dávaly pozor. *Jdu po ulici a v tom vidím, že na zastávku přijíždí autobus. Vběhnu do něj, psa nechám nastoupit prostředními dveřmi, abych za něj nemusela platit. (Povídání o tom, jak vlastně mohou jezdit zvířata v hromadném dopravním prostředku.) Večer jsem vyšla z divadla a čekala na autobus, ten přece staví každému, kdo na něj mávne. (Kde se čeká na autobus?) Přišel ke mně kouzelný dědeček a rozměnil mi peníze na jízdenku. Okolo však jel tatínek na dinosaurovi, a tak jsme už na autobus čekat nemusela. (Jezdíme na dinosaurovi? Na čem nebo v čem mohl přijet? A co ten kouzelný děda? Rozmění mi peníze, když zrovna nemám?) V autě jsem se pak prala a hádala se sestrou, alespoň mi cesta rychleji uteče. (Můžeme se hádat? Proč ne?) Venku bylo pěkně, a tak jsme si otevřeli střešní okénko a vykláněli jsme se z něj. Poté zas byla chvíle nuda. Cesta domů trvala věčnost, a když jsme dojedli křupky, otevřeli jsme si za jízdy dveře a pytlík vyhodili do přírody.* Děti odhalovaly, co je špatně, a říkaly, jak by měly tyto situace být správně, např. kde se čeká na autobus (na zastávce), že pes smí do autobusu pouze v doprovodu lidí a jen na vodítku a s náhubkem, v autě se děti neperou, nevyklánějí z okna, za jízdy se nesmí otvírat dveře ani vyhazovat odpadky. Pro příběh jsem se inspirovala v knize Metodika výchovné práce v jeslích a v mateřských školách.

Dále jsme si zahráli hru „Pozor auto“, kterou některé děti znaly z víkendového spaní ve školce. Rozmístí se obruče. Děti si „jakoby hrají“ a pobíhají mezi obručemi. Jakmile rodiče (auta) překročí vymezenou čáru, zakřičí se: „Pozor auto“ a děti musí utéct do bezpečí na ostrůvky do obručí. Postupně se obruče odebírají. Do jedné obruče se může vejít i více dětí. Kdo poslední zůstane v bezpečí a auto jej „nesrazí“, může si první vybrat obrázek dopravního prostředku.

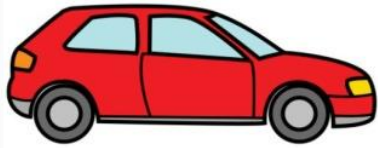
Když už mají děti obrázky na vybarvení, zkusíme, zda opravdu vše znají. Každý dostal do ruky obálku s vyobrazenými dopravními prostředky, viz další strana. Prvním úkolem bylo seřadit obrázky dle toho, co jede, pluje, nebo letí, dalším úkolem bylo najít všechny

prostředky, které nám pomáhají v nebezpečí, zopakovali jsme, jak vypadají čísla a jaká jsou na hasiče, záchranáře i policii, dále jsme je řadili dle toho, co za sebou zanechá jednu stopu, co dvě a co žádnou. Nakonec jsme si všechny obrázky pojmenovali a řekli, jak se jmenuje člověk, který daný prostředek řídí.

V závěru hodiny jsme si řekli, která z dnešních her děti nejvíce bavila – vyhrálo „Pozor auto“, a tak jsme si ji ještě jednou zahráli.

DOPRAVNÍ PROSTŘEDKY

AUTO

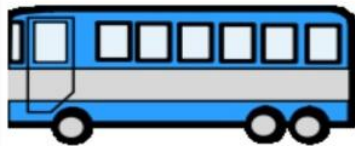
MOTORKA

LETADLO

VLAK

AUTOBUS

SANITKA

BAGR

PLACHETNICE

TRAKTOR

DODÁVKA

KAMION

KOLO

 <p>HASIČI</p>	 <p>METRO</p>	 <p>POLICIE</p>
 <p>VRTULNÍK</p>	 <p>LOŽ</p>	 <p>TRAMVAJ</p>
 <p>NÁKLADNÍ AUTO</p>	 <p>KARAVAN</p>	 <p>ŘIDÍ</p>
 <p>JEDE</p>	 <p>PLUJE</p>	 <p>LETÍ</p>

Tak trochu jiný svět: Dopravní prostředky [online]. 2010 [cit. 2012-11-28]. Dostupné z:<http://ojarovi.blogspot.cz/2010/09/dopravni-prostredky-globalni-cteni.html>

6 Pravidla chování v autobuse

Minulou hodinu si většina dětí přinesla vyrobené autíčko, nalepili jsme je nyní společně do mapy, kterou jsme vytvářeli 2. hodinu. Dokreslili jsme ještě nějaké přechody a postavili malé plastové dopravní značky, aby u nás bylo bezpečno.

V kruhu jsme si pověděli pravidla, jak se chováme v autobuse. Děti vše krásně znaly, tak jsme mohli přejít k další aktivitě. Pojmenujeme znovu dopravní prostředky, co ukazují a rovnou k nim říkáme, zda plují, jedou, nebo letí a kdo je řídí.

Další hra spočívala v tom, že na různých místech v místnosti jsem schovala obrázky. Děti rozdělené do malých skupin představovaly cestující. Každá skupina dostala úkol, první skupina například sbírala obrázky lidí, kteří ve městě bydlí, druhá obrázky vozidel, která lidé používají, třetí sbírala obrázky budov, pomníků a jiných památek města, čtvrtá obrázky předmětů, jež se v obci vyrábějí nebo pěstují apod. Učitelka vítá cestující a ptá se na zvláštnosti města. Jestliže děti sebraly jen málo obrázků, vyprávějí o všech, je-li obrázků mnoho, vyprávějí jen o některých. Učitelka pomáhá otázkami aktivizovat zkušenosti dětí, na obrázcích bylo auto, nákladní auto, sanitka, škoda, renault, motorka, kolo apod. (Tato hra je popsána v knize Metodika výchovné práce v jeslích a v mateřských školách.)

Ze zadní strany kartiček jsem připravila puntíky s čísly, neboť další hra byla zaměřená i na čísla. Paní učitelka jako řidič autobusu přijede a drží v ruce ceduli s puntíky a číslem. Děti, které mají stejný počet puntíků, nastoupí za paní učitelku, musí však projít kolem ní a odevzdat kartičku s obrázkem a puntíky. Následně se dojede až k žebřinám, kde je připravená lavička zavěšená za žebřiny – klouzačka. Každé dítě před tím, než vylezlo po žebřinách nahoru a sklouzlo se, řeklo, kam vlastně cestuje. Postupně přijel autobus pro všechny děti dvakrát – v druhém kole se hraje, jestli si děti pamatují, kolik puntíků měly. (Tuto hru mi poradila moje babička. Děti ve školce prý velmi bavila a zopakovaly si nejen chování v dopravním prostředku, ale i čísla.)

Úkol pro rodiče – vzít svoje dítě na výlet autobusem a dohlížet, zda se dodržují všechna pravidla, která jsme si řekli. (Vše si ještě spolu zopakujeme při výletě do Trmic další víkend.)

Doporučila jsem všem výlet na Pastýřskou stěnu, na vyhlídku nad Děčínem. Odtud je krásně vidět na celý Děčín, hlavně na most a provoz na náměstí, kruhový objezd a také vlakové nádraží, tunel pro vlaky i železniční most přes řeku Labe. Děti tak budou moci

bezpečně pozorovat různé druhy dopravy. Mohou si zahrát hru na počítání různých dopravních prostředků. Hned nad touto vyhlídkou je zoo, která též stojí za návštěvu.

7 Pravidla chování ve vlaku

Postupně jak děti přijdou, nakreslí si lístek, aby mohly s námi cestovat vlakem. Zahrajeme si na průvodčího. Přejde jeden rodič v obleku průvodčího s kleštičkami. Děti dostanou do ruky tvrdší kartičku, na kterou si nakreslí kytičku, sluníčko, nebo nějaký znak, podle kterého si kartičku poznají. Poté proběhne hra, děti běhají po místnosti, a koho průvodčí chytí, ten musí předložit lístek. Průvodčí mu jej štípně a běhají dál. Dítě, které bude mít už dvakrát štípnutý lístek, vypadává ze hry – cesta tam a zpět. Víckrát se na jeden lístek, který je zpáteční, jezdit nesmí.

Říká se u toho básnička, kterou jsme se naučili v úvodu hodiny:

Jede vláček, jede krajem, my si na vlak taky hrajem.

Jeden vagón druhý, třetí, spočítejte si je děti.

(Básničku jsem našla ve sbírce básní a písní u paní učitelky v mateřské škole Boletice, když jsem u ní byla na praxi.)

Navázali jsme s Kašpárkem téma, jestlipak děti vědí, jak se máme ve vlaku chovat. Co v něm smíme a nesmíme dělat. S dětmi jsme si na toto téma zahráli loutkové divadlo, že chudák Kašpárek neví, co vlastně všechno ve vlaku smí a nesmí. A tak se děti ptá. Na konci se zeptal, zda tam můžeme nechávat nějaké předměty. A že ví, že jeden pán něco ve vlaku ztratil, ale neví co, pomůžete děti tento předmět najít? (Většina dětí při vyptávání tvrdila, že se ve vlaku nesmí jíst a že tam nejsou odpadkové koše, o víkendu jedeme vlakem na výlet, tak to všechno pořádně zkontrolujeme.)

Proběhla Kimova hra. Řada běžných předmětů byla rozložena na stole - propiska, pomeranč, klíče, lepidlo, nůžky, brýle, kapesníky, autíčko, bačkorka, pitíčko - tyto předměty byly překryté šátkem. Vždy dvě děti přistoupily, šátek se odkryl, děti si předměty prohlédly a šátek je opět prikryl. Děti se na chvíli otočily a jeden předmět se odstranil. Děti následně musely uhodnout, který schází. Postupně se vystřídali všichni. Vítěz se utkal s dalším vítězem, až jedno dítě vyhrálo a dostalo sladkou odměnu a obrázek vlaku, který si může doma vybarvit. S dětmi Kašpárek probral situaci, co kdyby se neztratily předměty, ale ony samy? Jak by se měly zachovat? Stalo se někomu, že se ztratil mamince, třeba v obchodě?

Víte, že se musí kupovat lístky? Ještě jednou si nakreslíme malé kartičky, ale tentokrát je průvodčím jedno z dětí. V závěru jsme si ještě prohlédli další z lekcí v DVD „Ahoj Semaforu – cesta autobusem a ve vlaku“.

Rodiče mezitím dostali všechny potřebné instrukce k víkendové akci, kde a v kolik se sejdeme, kam přesně jedeme a kolik peněz si mají připravit. (Další lekce bude o víkendu, pokud nějaký rodič nemůže, nevadí, jeho dítě vezmeme s sebou.)

Sraz je v 8:30 h, vstupné dospělí 80 Kč, dítě 40 Kč

Než pojede autobus, půjdeme na dětské hřiště, dostatek drobných na lístek do autobusu.

Víkend - Výlet vlakem do Ústí nad Labem do muzea vláček

V sobotu 12. dubna 8:46 h byl odjezd osobním vlakem směrem do Ústí nad Labem, dále autobusem č. 6 do Trmic. Při čekání na autobus jsme chvíli strávili na dětském hřišti. Zopakovali jsme pravidla chování v autobuse a nově nabyté znalosti o cestování vlakem. Jíst tam smíme, i koše jsme našli.

V zámku Trmice je muzeum modelové železnice. Děti si tak mohly prohlédnout různé druhy modelů železnic na různých scénách, od jara do zimy. V zimní krajině stáli i sněhuláci, v letní jezdila autíčka. Bylo zde mnoho místností a každá zobrazovala jinou scénu. Dospělým se pak líbila část věnovaná merkuru a ukázka řízení malého vrtulníku přímo v chodbách zámku.

Zpět se už každý dostával, jak chtěl. Někteří se mnou vyrazili zpět autobusem a vlakem, jiní autem.

8 Nástin pravidel první pomoci

Při dalším setkání jsem se všech ptala, jak se jim líbil výlet do Ústí, co se jim nejvíce líbilo a jestlipak vědí, co je dneska čeká. Na tabuli bylo nakreslené policejní auto, kříž a helma. Matyášek si vzpomněl, že jsme se bavili, že nás navštíví záchranář. Robin nám na tabuli napsal čísla na záchranné složky a popsal, jak si to zapamatujeme. 8 jsou jako pouta, proto policie, 0 je jako rybník, proto hasiči, 5 je jako panáček na vozíku, a proto záchranáři. Měli jsme na tabuli i obrázky jejich uniforem. Proto když se objevil záchranář, který pracuje v sanitce, děti nevěřily, že je to on, protože na obrázku bylo, že bude mít velké reflexní pruhy na stejnokroji a bundu. Jelikož bylo teplo, byl pouze v pracovním tričku a kalhotách. Dětem to vysvětlil a mohlo se pokračovat v připravených aktivitách.

Na tuto hodinu jsem se domluvila se záchranářem ze sanitky, který nám přišel ukázat základy první pomoci. – zkusili jsme si vzájemně zavázat ruku, zalepit bolístko náplastí a jiné techniky první pomoci přiměřené věku dětí. Důležité je, aby věděly, že pokud se něco stane, mají vyhledat nějakou pomoc. Zopakovali jsme ještě jednou čísla na záchranné složky a popsali, k čemu jsou (2 kluci je již perfektně znali). Hasič uhasí požár, policie pomůže při nehodě či jiném prohřešku a záchranáři nám pomohou se zdravím. Společně jsme si řekli, co vše se hlásí, pokud voláme o pomoc telefonem. A zopakovali jsme, kde kdo bydlí a jak se jmenuje naše školka. Na závěr jsme se dětí zeptali, zda všemu rozumí a zda mají nějaký dotaz. Jestli vědí, na co jsou alergické, a co by se jim mohlo stát, pokud by například snědly ovoce, na které jsou alergické, nebo kdyby je píchla vosa. Děti nám vyprávěly své zážitky a byly moc rády, že mohly paní učitelku celou zavázat. (Úkol na další hodinu: přinést dítěti přilbu a vzít si s sebou kolo, nebo odrážedlo.)

9 Beseda s policistou

Tato lekce byla přesunuta na dopoledne a přizvali jsme i ostatní předškolní děti, které nenavštěvují dopravní výchovu. Přišla nrap. Petra Trypesová z městské policie a připravila si pro nás povídání o dopravní výchově. Poučila děti, jak se zachovat, když uvidí policistu, že nemají vbíhat do silnice, kde si lze hrát, zopakovala základy přecházení a připomněla reflexní prvky. Vysvětlila dětem, jak přecházet přes přechod, který je řízený policistou. Děti si vše vyzkoušely a na závěr dostaly od policistky samolepky.

10 Zásady používání dopravního kola a jiných dopravních prostředků

V úvodu hodiny jsem se děti ptala, co vše nám říkala paní policistka – a vysvětlili jsme to rodičům, ti už si nepamatovali, jak se chovat na přechodu, který je řízený policistou.

Následovala hra na policistu, při níž děti - řidiči - utíkají a policista je chytá, koho chytí, ten musí zůstat stát. Osvobodit se mohou jen tak, že je jiné dítě podleze. Hra má stejná pravidla jako „mrazík“.

Jaké dopravní prostředky jste v průběhu týdne viděli?

Text k tématu – z dopravních listů od BESIPu – Máme zelenou, jsem přečetla 2. kapitulu „Přilby“ (pod textem). Text jsem s dětmi rozebrala a zjistila, kdo už umí jezdit na kole a kdo při jízdě používá helmu. Prohlédli jsme si s dětmi správně vybavené kolo. To musí mít dvě na sobě nezávislé brzdy, odrazky vpředu, vzadu, na paprscích kola i na pedálech a funkční světla. Též jsme zkontrolovali, jestli brzdy brzdí, zdali světla svítí, odrazky nejsou zacákané a špinavé, jestli duše kol nejsou vyfouklé, nebo dokonce prasklé, zvonek zvoní, jestli řetěz není povolený nebo spadlý, sedadlo a řídítka jsou správně nastavené. Na kolo však nemůžeme vyrazit bez přilby.

Jak připevnit přilbu? S dětmi jsme vyzkoušeli nasazování jejich přilby a utahování řemínku tak, aby se mezi řemínek a bradu vešly maximálně dva prsty.

Příprava na velkou akci – Dopravní den s MŠ v areálu ZŠ. Leták přiložen pod textem. S rodiči jsme se připravovali, kdo by pomohl u jakého stanoviště.

Na konci před rozloučením jsem ještě dětem řekla, že by měly být již dostatečně připraveny vyzkoušet si jízdu a chodce i v jiném prostředí. Pojedeme na dopravní hřiště v základní škole.

(Úkol na doma bude nakreslit své vysněné kolo.)

Text příběhu: Přilby

„Děti, je mi to moc líto, ale dnes spolu nikam nepojedeme. Musím ještě něco udělat do práce,“ omlouvá se Emě a Radkovi strýček. To je smůla, právě dnes chtěly děti vyzkoušet novou cyklostezku. Samotné je nikdo nepustí, to dá rozum... Ale Radek se nevzdává. „Strejdo, pusť nás na kolo! Čestné slovo, že budeme jezdit jen po polních cestách kolem vesnice a ne po silnici. Za hodinu jsme zpátky,“ žadoní.

„Tak dobře, já vám věřím. Emo, máš Radka na starosti. Zkontroluj kola a nasad'te si přilby! Bez nich vás nikam nepustím,“ řekne strýček přísně a pospíchá do kanceláře. Ema protáhne obličej. Zase ta přilba! Chtěla si vyčesat vlasy a svázat do ohonu, který při jízdě tak

krásně vlaje... Přilba vlasy připlácne k hlavě a krásy jim nepřidá! Nahlas ale neříká nic, aby se toho bráška náhodou nechtyl. Novou přilbu nosí rád, připadá si jako závodník.

Děti i s koly jsou připraveny na cestu. „Nic jsme nezapomněli?“ Jakpak ne! Přece pejsek nezůstane ležet za kamny? Zuřivě skáče a sápe se nahoru. „Barte, měj rozum, nechej nás! Za chvíli se vrátíme. A stejně nemáš přilbu,“ domlouvá mu Ema. Pejsek odběhne a vzápětí se objeví s plastovým kyblíčkem naraženým na hlavě, držadlo za klesnuté pod bradou. Tak, teď má přilbu a může jet. Je to dobré! Děti se smějí a Ema usadí chytrého bišonka do košíku na svém kole.

Cesty, kterými děti projíždějí, se klikatí vesnicí, polem i loukami. Kus vede lesem, kus podle potoka. V nerovném terénu kola poskakují a drncají. Jaký rozdíl proti hladké asfaltce! Lávka přes potok je tak úzká, že chlapec raději sleze a kolo převede. Ema, jedoucí za ním, křičí: „Neloudej se, šlapu ti na paty!“ Radek poslechne a zmizí v zatáčce. Přijde sjezd z kopečka, úzký kamenitý úvoz, a Ema, ani nevím jak, ocitne se i s kolem v prachu cesty na zemi. Přilba cvakne o kámen. „Uf, to jsem dopadla! Ještě že ji mám, mohla to být hlava. Barte, nestalo se ti nic?“ lekne se děvče. Ale pejsek je snad z gumy. Dopadne z výšky na všechny čtyři a pádí za páníčkem. Předběhne i kolo a přinutí Radka zastavit. „Co se stalo? Něco s Emou? Musíme zpátky,“ strachuje se bráška. Zbytečně. Ema sedí za zatáčkou na placatém balvanu. Radek si oddychne. Ema mu vše vyličí a oba si od té doby berou helmu, kdykoli jdou na kolo.

Dopravní den s MŠ K.H. Borovského

11.6.2013 od 15:30 do 16:30 hod.
v areálu ZŠ Boletice

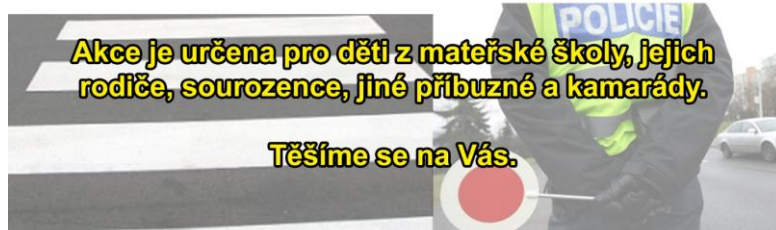

Přijďte si zajezdit a zazávodit hravě a bezpečně.
S sebou: koloběžky, kola, odrážedla, tříkolky - prostě
všechno co má kola a jezdí.
Čekají na Vás stánky s ukázkami z jednotlivých lekcí
dopravní výchovy, která proběhla v MŠ,
závody na koloběžkách a zajímavé pokusy.

Akce je určena pro děti z mateřské školy, jejich
rodiče, sourozence, jiné příbuzné a kamarády.

Těšíme se na Vás.

Praktická návštěva dopravního hřiště v areálu základní školy

Plánovaná byla návštěva skutečného dopravního hřiště, avšak kvůli počasí a povodním, které zasáhly město Děčín, jsme se rozhodli, že si rodiče na hřiště s dětmi zajedou sami.

Mělo se navštívit dopravní hřiště v Litoměřicích. Je sice dál, než dopravní hřiště v Ústí nad Labem, ale je lépe vybaveno. Je u něj i stánek s občerstvením a možnost zapůjčení dětského kola. Další dopravní hřiště je ve Varnsdorfu. Město Děčín své dopravní hřiště ztratilo, když se na jeho místě vystavěl hypermarket.

Místo této návštěvy se rovnou uskutečnil dopravní den pro celou MŠ.

Dopravní den pro celou MŠ

Pan ředitel ZŠ, která sousední s naší MŠ, nám zapůjčil areál základní školy, kde je na pěšinkách pro děti vyznačeno vodorovné dopravní značení. Společnými silami jsme dali do kupy dopravní značky.

V 15:30 h jsme se s rodiči dostali do areálu, rozmístili stanoviště – sestavování rozstříhaných dopravních značek a povídání, co se u nich smí a nesmí, chůze po chůdách, malování lístků a dopravní tematiky, výroba obrázků z retroreflexního materiálu, pokus s panáčkem a autem – zádržný systém, řazení dopravních prostředků dle toho, co létá, pluje a jede, semaforey a přechody pro chodce.

Děti si během půlhodinky mohly vyzkoušet jednotlivá stanoviště a dodržování dopravních předpisů v bezpečném prostředí. V 16:00 h jsme zatroubili na trubku, která označovala náš velký pokus. Připevnila jsem menší meloun do starší dětské přilby a popsala dětem, co se asi tak stane. Poprosila jsem našeho největšího tatínka, aby meloun i s helmou pustil k zemi tak,

aby letěl přilbou napřed. Meloun přežil. Poté jsme sundali přilbu a pustili meloun znovu. Ten se celý roztříštil. Tato ukázka by měla dětem připomenout, že nosit helmu je opravdu důležité pro jejich bezpečí. (Tento test byl popsán v knize Heinrichové – Bezpečná cesta do školy.)

Po tomto pokusu si děti mohly ještě chvíli zajezdit v areálu s dopravními značkami. Zahráli jsme si hru „Pozor auto“ a „Na policisty“. V 16:30 h jsme areál museli opustit. Lidem z dalších přidružených školek se tato akce moc líbila a pro další rok plánujeme znovu dopravní výchovu, ale pro větší počet rodičů – i z ostatních MŠ v Děčíně - Boleticích.

Víkend - Závěrečné vyhodnocení – Jízda na koni

Navštívili jsme jízďárnu na okraji Boletic – to je část Děčína, ve které se nachází naše školka. Zaježdili jsme si na ponících. Zopakovali jsme si dopravní prostředky, skládali dopravní značky a opakovali jejich význam, chodili na chůdách a hlavně vyplnili obrázkový test, viz další stránka. Ukázali jsme si ještě jednou pokus s melounem, který hodně naprasknul, a tak si jej děti mohly dojíst. A následovalo vyhodnocení testu, zopakování správných odpovědí a předání osvědčení za splněnou docházku a správnost vyplněného testu. (Jeden v příloze.)

Původně byla plánovaná cesta lodí, avšak kvůli povodním lodě nejezdily. Další myšlenkou bylo jet směrem na Vaňov, navštívit restauraci, která je vyrobena z opravdového letadla v Petrovicích, nebo projet se historickým dvoupatrovým autobusem – po domluvě s Dopravním podnikem - to by však vyšlo na nemalé peníze.

Obrázkový test

Když jede na , musí mít na hlavě

Když nasedne do , musí si zapnout

 ví, že na se řidič dívá na

Když je ještě malé, musí v sedět v

 může samo řídit

 ví, že každý řidič musí pozorně sledovat

 ví, že přechodu pro chodce se říká

 přechází, když na svítí zelený

V nebo ve pouští sednout

 ví, že značka u přechodu vypadá takhle

 ví, že má telefonní číslo

111 155 1234

(*panáček znamená dítě, nebo člověk)

NAT'L LEA 6

Jak se jmenuje škola, kterou navštěvují lidé, aby získali řidičský průkaz?
Když je autoškola, jak byste pojmenovali školu jízdy na koloběžce, tříkolce nebo skateboardu? A co by se v ní holky a kluci měli učit?
Tříkolka – Můžeme sundávat nohy ze šlapek? Co by se mohlo stát, kdybychom to udělali?
Koloběžka – Můžeme jezdit s rozvázanými tkaničkami? Co by se mohlo stát, kdybychom to udělali?
Můžeme jezdit bez držení řídítek? Co by se mohlo stát, kdybychom to udělali?
Můžeme: Jezdit někomu na paty? Vjíždět do děr? Jezdit hodně rychle? Jezdit ze schodů?
A proč ne?
Jak se zachováme, když uvidíme zraněného člověka?
Pokud jedeme sami autobusem, můžeme si jít dopředu povídat s řidičem?
Když chceme vystoupit, stačí říci a autobus nám kdekoli zastaví?
Když chci přejít z jednoho místa ulice na druhý, můžu do silnice kdekoli a kdykoli vběhnout?
A kde tedy mohu přejít?
Když vlak přijíždí do stanice, může cestující otevírat dveře ještě za jízdy?
Když cestujeme vlakem s jízdním kolem, můžeme se ho snažit dostat do vlaku třeba oknem?
A kudy tedy?
Můžeme vlakem cestovat i bez lístku? Kdo ve vlaku kontroluje lístky?
Můžeme vlak dobíhat a nastupovat na něj, i když se rozjíždí?

OSVĚDČENÍ

O ABSOLVOVÁNÍ SEZNAMOVACÍCH LEKCÍ DOPRAVNÍ VÝCHOVY

JMÉNO A PŘÍJMENÍ:

ELIŠKA HEJNOVÁ

ABSOLVOVANÉ LEKCE:

1) Význam vybraných dopravních značek pro chodce a cyklisty	☒
2) Seznámení s pravidly chování v provozu (silnice, chodník, ...), pravidla přecházení přes přechod pro chodce (bez semaforu a se semaforem)	☒
3) Praktické vyzkoušení znalostí dopravních značek, chování v provozu a na přechodu	☒
4) Reflexní prvky a jejich využití	☒
Praktická část: Hra Cesta po odrazkách (hledání pokladu s využitím reflexních materiálů) a přenocování v MŠ	☒
5) Pravidla chování v autě, zádržný systém	☒
6) Pravidla chování v autobuse	☒
7) Pravidla chování ve vlaku	☒
Praktická část: Cesta autobusem a vlakem - návštěva muzea železnice (zámek Trmice)	
8) Seznámení se základy první pomoci	☒
9) Beseda s dopravním policistou	☒
10) Praktické použití dopravního prostředku v bezpečném prostředí (dopravní den na školním hřišti, jízda na kolech, odrážedlech, ...)	☒

1. ročník dopravní výchovy v Mateřské škole K. H. Borovského Děčín XXXII

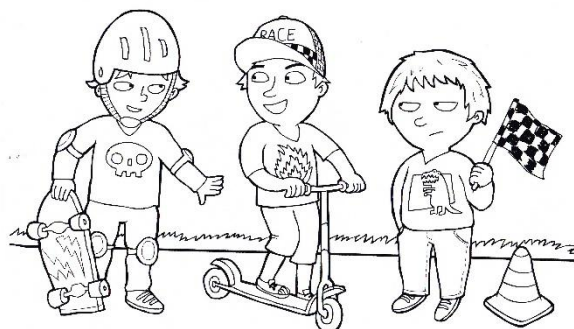
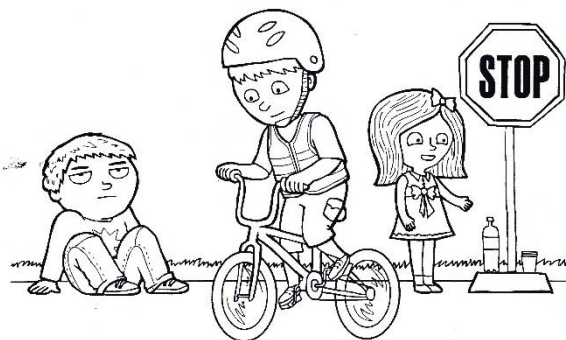
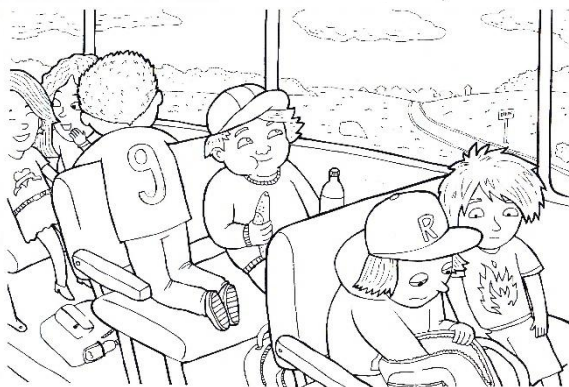
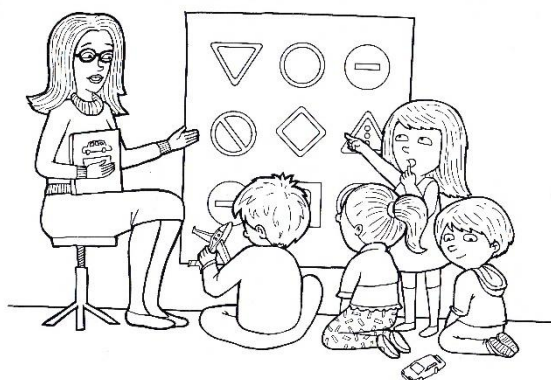
Jednotlivé lekce absolvovaly děti v doprovodu svých rodičů. Toto osvědčení bylo vydáno na základě absolvování těchto lekcí a vyplnění závěrečného testu.

.....
Bc. Husáková Kateřina

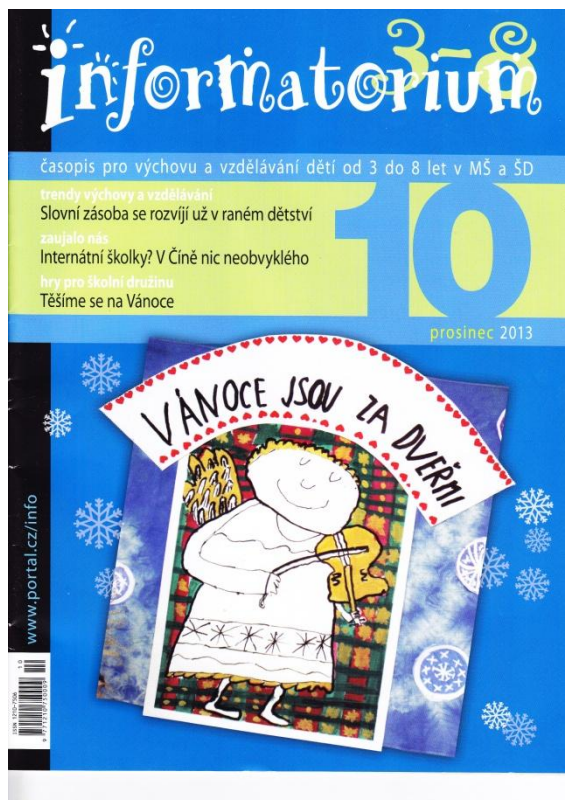
v Děčíně dne: 16.6.2013

Obrázky, které jsem rozdávala po jednotlivých lekcích k vybarvení:

(Stažené z Google obrázky)

Po skončení všech lekcí byl rodičům rozdán a rozeslán dotazník o jejich spokojenosti a účelnosti dopravní výchovy a v Informatoriu č. 10/2013 vyšel článek o naší dopravní výchově.

inspirace z praxe

Dopravní výchova

V Motešlách BcE K. H. Borovského v Dělné proběhl v minulém školním roce ve spolupráci s rodiči a jejich dětmi od března do poloviny června akce zaměřená na dopravní výchovu. Bylo připraveno 10 lekcí zaměřených na seznámení problemů v dopravě, jakožto nejzákladnějších předchůzcích přesvědčení řidičů světelnou signalizací i bez světelného semaforu, správné chůze po chodníku a bezpečnosti pohybů na silnici. Hlavní formou jím bylo i děti vysvětlit, kde a jak s mohl být bezpečně řidič. Děti se také učily, jak se správně chová ve vlaku a v autobuse. Všechny lekce proběhly nejprve teoreticky, poté při přímém pozorování v praxi. Správné chování ve veřejných dopravních prostředcích si děti vyzkoušely při výletu do muzea železnice v Tmíchách.

[illegible]

Při závěrečné lekci děti společně s rodiči vyplnily obrázkový test, děti si zajezdily na ponících a pro velký úspěch se zopakoval pokus s melounem. Úplně v závěru děti dostaly osvědčení o absolvování jednotlivých lekcí. Všem zúčastněným děkují za příjemné strávené odpoledne a věří, že naučení dovedností pomůže dětem v lepší orientaci v dopravním prostředí.

Bc. Kateřina Husáková
MŠ K. H. Borovského, Děčín Boletice

Naše cesta k Lukovi

V rámci prohlubování EVVO jsme s kolegy ministři dohodli konkrétní, bezchomů mohly dětem předat zvláštní karmánská. Proměly jsme, jako zvláštní výtaz, aby s ním děti neměly žádný zdravotní problém, a rozhodli jsme se na chovatelské výstavě v Žití pokusky s rodící násech včetně Pavla a Lukáše, kteří zde vystavovali morčata. Kromě běžných druhů tam byli i morčata skiny, která jsou bez srsti a dýky tomu hypoalergenní, a ideální vhodná k našim dětem do školky. Od odborníků jsme tedy získaly všechny potřebné informace. Zbyvalo nadchnout pro naši myšlenku výstavě rodící děti ve třídě a také je požádat o finanční i materiální podporu.

Vše se nám podobało, a tak máme Luku. Je moc hebký, hebký na dotek a hrubý. Je velký až jako božné morče a vázte mluvit až jeden kilogram. Je krotký, nechá se nhládit i vůči náruče a nosit. Má žedočernou barvu a msto chlopů má hebkou a jemnou kůži. Při chlopů přece já nem, a to na čumák a tláplák. Jeho kůže je citlivá a suchá, má se proto pravidelně potírat olejkem. Každý den týjny mu jsou potřeba čumák, nos drápek, plavky. Jen síce převládá odpovíď, ale nechá se vzburdit. Při hlávně v noci. Morčata plamenné skusiny pocházejí z několika lokalit v Kanadě, na počátku byla sportovní genetická mutace. Plameno bylo poprvé představeno v roce 1982, bylo vyčistěno jako pokusné zvíře pro studium dermatologie.

Stále spolupracujeme s rodiči, kteří mu občas přinesou něco ke krmení a chodí se na něho dívat do třídy. Luk musí mít teplo, dostatek potravy a hlavně vody. Protože nemá srst, musí hodně jíst, čímž si vytváří energii a tepla. Děti mu stále z domu nosí nějaké dobroty.

Nejraději má okurky, rajče, tvrdý chléb a mrkev. Je stále pod dohledem zkušeného chovatele pana Nyvltu. Luk je u nás spokojený. Dává nám to najve svou radostí, kterou projevuje tím, že skáče, běhá dokolečka a píská. Když je mu smutno, umí si pískáním přivolat děti, které ho hned poblídi. On jen sedí a je spokojený.

Děti si ho také často berou ke svým hrám. Stavi mu různé domečky, překážky a pozorují ho, jak se chová. Luk je klidný, neutíká. Nechává se chovat a náležitě si to užívá. Děti ho mají moc rády. Je to náš kamarád.

Za celý školní rok měly děti také mnoho příležitostí pomáhat s pečl o Luka, takže kromě radosti získaly i zážitky a dovednosti, jak je třeba o živé zvířátko pečovat – což nás velmi těší.

Věra Motlová a Marcela Pavelková
MŠ Drtinova, Dvůr Králové nad Labem

Zdobení perníčků

nám dotváří také rozsvícené svíčky a poslech vánočních koled.

Na tuto akci se v družině dlouhou přípravu...
 je třeba. Každý rok právě v tomto
 adventním čase pořádáme akci zdobení perníčků, na které vždy i rodiče našich dětí.
 Perníčky nám vždy krásně provoneli celou
 družinu a atmosféru nadcházejícího adventu

Jitka Zachová
SO pří ZŠ Velevarská, Kladno

inspirace z praxe

Dopravní výchova

V Mateřské škole K. H. Borovského v Děčíně proběhla v minulém školním roce ve spolupráci s rodiči a jejich dětmi od března do poloviny června akce zaměřená na dopravní výchovu. Bylo připraveno 10 lekcí zaměřujících se na jednotlivé problémy v dopravě, jako jsou například přecházení přes přechod řízený světelnou signalizací i bez světelného semaforu, správná chůze po chodníku a bezpečný pohyb na silnici. Hravou formou jsme si s dětmi vysvětlili, kde a jak si můžou bezpečně hrát. Děti se také učily, jak se správně chovat ve vlaku a v autobuse. Všechny lekce probíhaly nejprve teoreticky, poté při příznivém počasí i prakticky. Správné chování ve veřejných dopravních prostředcích si děti vyzkoušely při výletu do muzea železnice v Trmčicích.

V jedné z dalších lekcí se děti setkali s policistou, který vyzkoušel jejich znalosti a seznámil je s dalšími důležitými informacemi k bezpečnosti v dopravě. Se záchranářem, který při další lekcí navštívil naši MŠ, se učily poznávat základy první pomoci, obvázat a ošetřit jednoduchá zranění. Na názorném pokusu s malým plastovým autem a syrovým vejcem, které nebylo v autě připoutané, jsme si ukázali, proč je důležité se v autě poutat a používat dětskou autosedačku. Po nárazu autíčka do překážky, kdy vejce vypadlo a rozbilo se., si děti uvědomily důležitost bezpečnostních pásů. Při jedné z vikendových akcí jsme přespali v MŠ. Snažili jsme se dětem přiblížit, proč je důležité na sobě nosit pestré oblečení a k čemu slouží reflexní prvky. Večer jsme podnikli tajuplnou cestu po odrazkách za pokladem. Při předposlední lekcí jsme si ukázali a povídal o tom, co má obsahovat správně vybavené kolo a jak správně nosit helmu. Na další setkání jsme společně s rodiči připravili pro všechny děti a rodiče z MŠ Doprvní den v Základní škole Boletice nad Labem. Škola nám zapůjčila svůj areál, kde je již zakreslené vodorovné dopravní značení a připevnili nám i vislé dopravní značky. V bezpečném prostředí si tak všechny děti mohly vyzkoušet bezpečnou jízdu na kole, odrážedle či koloběžce. Zopakovali jsme si, proč je důležité nosit helmu, a to pomocí pokusu s melounem v cyklistické přilbě. Meloun jsme připevnili do přilby a pustili na zem – meloun se nerozbil. Následně jsme pak meloun pustili bez přilby – roztřístil se. Děti si při této akci také mohly vyzkoušet různé připravené stanoviště, například chůzi na dřevěných chůdách, skládání roztříhářských dopravních značek, reakce na světelný semafor, hru na postřeh – pozor auto atd.

Při závěrečné lekci děti společně s rodiči vyplnily obrázkový test, děti si zajezdily na ponících a pro velký úspěch se zopakoval pokus s melounem. Úplně v závěru děti dostaly osvědčení o absolvování jednotlivých lekcí. Všem zúčastněným děkuji za příjemné strávená odpoledne a věřím, že naučené dovednosti pomohou dětem v lepší orientaci v dopravním prostředí.

Bc. Kateřina Husáková
MŠ K. H. Borovského, Děčín Boletice